

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1929. ÁPRILIS HÓ 30-ÁN

ORADEA-NAGYVÁRADON TARTOTT
TAVASZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS 1929 NOVEMBER HÓ 19-ÉN

ORADEA-NAGYVÁRADON TARTOTT
ŐSZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA:
AZ EGYHÁZMEGYE.

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1929. ÁPRILIS HÓ 30-ÁN

ORADEA-NAGYVÁRADON TARTOTT

TAVASZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS 1929 NOVEMBER HÓ 19-ÉN

ORADEA-NAGYVÁRADON TARTOTT

ŐSZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA :

AZ EGYHÁZMEGYE.

**A Bihari Ref. Egyházmegye 1929 április 30-án Oradea—
Nagyváradon, a tanítónőképző-intézet dísztermében
tartott tavaszi rendes közgyűlésének és bírósági
ülésének tárgysorozata :**

1. Megalakulás és a gyűlés megnyitása. (Imádkozik és a gyűlést megnyitja: Vadai Béla esperes.) Előadó: Kádár Miklós.
2. Szavazatbontó-bizottság jegyzőkönyvének felolvasása :
 - a) Kiss Károly és Baka Béla megválasztott lelkészi tanácsbírák eskütétele ;
 - b) Czegledi Sándor egyházmegyei tanítóképviselővé való választásának igazolása. Előadó: Kádár Miklós.
3. Egyetemes lelkészértekezlet határozata „Nőszövetség” megalakítása ügyében. Előadó: Kádár Miklós.
4. Tanítói értekezlet kérelmének előterjesztése. Előadó: Kádár Miklós.
5. Esperes időszaki jelentése. Előadó: Kádár Miklós.
6. Zimáné Balogh Erzsébet hegyközujlaki tanítónővé választásának megerősítése és eskütétele. Előadó: Kádár Miklós.
7. Báthory József mezőtelegdi kántortanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.
8. Nagy Sándor hegyközujlaki tanító választásának ügye. Előadó: Kádár Miklós.
9. Az egyházmegye 1929. évi költségelőirányzata. Előadó: Fodor József.
10. Belmissziói bizottság jelentése. Előadó: dr Bodnár Gábor.
11. Tanügyi bizottság jelentése. Előadó: Kiss Károly.
12. Agárdi István és társai felebbezése a nagyvárad presbytérium 2—1929. számú „e” ponti határozata ellen. Előadó: Kádár Miklós.
13. Főtiszt. Sulyok István püspök urnak a bihari egyházmegyei közgyűlés 9—1928—9. számú határozata elleni észrevételezésének előterjesztése. Előadó: Kádár Miklós.
14. Főtiszt. Sulyok István püspök urnak a bihari egyházmegyei közgyűlés 104—1928. számú határozata elleni észrevételezésének előterjesztése. Előadó: dr Soos István.
15. A hegyközszáldobágyi ref. egyház kérelme függőkölcson ügyében. Előadó: dr Soos István.
16. A hegyközpályi-i ref. egyház kérelme új adókulcs bevezetése tárgyában. Előadó: dr Soos István.
17. A biharpüspöki-i ref. egyház kérelme új adókulcs bevezetése tárgyában. Előadó: dr Soos István.
18. A „Sulyok“-féle alapító-levél előterjesztése. Előadó: dr Soos István.
19. Pósalakai ref. egyház ingatlan eladásának ügye. Előadó: dr Soos István.
20. Szalmári Sándor és társai felebbezése a fugyi-i presbytérium 9—1929. sz. határozata ellen. Előadó: dr Soos István.
21. Missziói-bizottság jelentése s ezzel kapcsolatban Kádár Miklós kérelme a tatáros—dennai missziós kör gondozása tárgyában. Előadó: dr Soos István.

22. Számvevőszék jelentése az 1928. évi egyházmegyei számadás megvizsgálásáról. Előadó: Vargha László.

23. Számvevőszék jelentése az egyes egyházközségek megvizsgált számadásairól. Előadó: Vargha László.

24. Fodor József lelkész lemondása számvevői tisztéről. Előadó: Vargha László.

25. A székelyudvarhelyi ref. tanítónőképző-intézet kérelme növendékek segélyezése tárgyában. Előadó: Vargha László.

26. Zöld István kérelme tanítóképviselői tisztségével járó kiadásainak kiulalása tárgyában. Előadó: Fodor József.

27. Gyámintézeti közgyűlés kerületi nyugdíjintézethez való csatlakozás tárgyában hozott határozatának előterjesztése. Előadó: Danka József.

BIRÓSÁGI ÜGYEK.

A) Közigazgatásiah:

1. Kuki Zoltán bihari igazgató-tanító fizetési felebbezési ügye. Előadó: Udvarhelyi Béla, jegyző: dr Soos István.

2. Kuki Zoltán és Nyiri Margit bihari ref. tanítók felebbezése a bihari presbytérium 123-1928. számú határozata ellen. Előadó: Udvarhelyi Béla, jegyző: dr Soos István.

3. Zsigó Károly, volt paptamási-i ref. kántortanítónak fizetési felebbezési ügye. Előadó: Kiss Károly, jegyző: dr Soos István.

4. Czina Sándor hegyközujlaki ref. tanító felebbezése a presbytérium 37-1929. sz. határozata ellen. Előadó: dr Sarkady Sándor, jegyző: dr Soos István.

5. Vajna Józsefné nagyváradai ref. egyháztag adófelebbezésének ügye. Előadó: Baka Béla, jegyző: Kádár Miklós.

6. Hendzsel Lajos nagyváradai presbyter adófelebbezése. Előadó: Baka Béla, jegyző: Kádár Miklós.

B) Fegyelmiék:

1. Dávid József és társai biharszentjánosi egyháztagok és Könyves János biharszentjánosi lelkész kölcsönös panaszos ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor, jegyző: Kádár Miklós.

2. A nyüvedi gondnok és presbytérium egyes tagjai elleni fegyelmi ügy. Előadó: Szücs László, jegyző: dr Soos István.

3. Lovas György és társai nyüvedi presbyterek elleni fegyelmi ügy. Előadó: Szücs László, jegyző: dr Soos István.

4. Nyüvedi egyháztagok s Tarnóczi Lajos és Paulik Béla lelkészek közötti vitás ügy. Előadó: Szücs László, jegyző: dr Soos I.

5. Szoboszlai József pelbárthidai gondnok és a presbytérium egyes tagjai elleni fegyelmi ügy. Előadó: dr Bodnár Gábor, jegyző: Kádár Miklós.

6. Szoboszlai József pelbárthidai gondnok, gondnoki tisztétől való felfüggesztése. Előadó: dr Bodnár Gábor, jegyző: Kádár M.

7. Szoboszlai József pelbárthidai gondnok fegyelmi ügye. Előadó: dr Bodnár Gábor, jegyző: Kádár Miklós.

8. Holkó József pelbárthidai lelkész fegyelmi ügye. Előadó: dr Sarkady Sándor, jegyző: dr Soos István.

9. Nagy Mihály borsi ref. kántortanító fegyelmi ügye. Előadó: dr Ujfalusi Sándor, jegyző: Kádár Miklós.

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
1929 április hó 30-án Oradea—Nagyváradon tartott
tavaszi rendes közgyűlésének és bírósági ülésének
JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak:

Vadai Béla esperes és előbb Udvarhelyi Béla világi tanácsbíró, majd Telegdi József egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

Könyves János, dr Bodnár Gábor, Szücs László, Balajthy Jenő, Kiss Károly, Baka Béla lelkészi;

Udvarhelyi Béla, dr Ujfalussy Sándor, dr Sarkadi Sándor, Török Győző, Bartos Adorján világi tanácsbírák;

Kádár Miklós lelkészi, dr Soos István, Vargha László világi jegyzők;

Fodor József e. m. közig. pénztárnok;

Zöld István, Nagy Mihály, Bancsik János, Czeglédy Sándor tanítóképviselők;

dr Czeglédy Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben:

Biharról: Tarnóczi Lajos l., Szilágyi Lajos g.

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szeghalmi Imre g.

Biharszentjánosról: Könyves János l., Dávid József g.

Borsról: Bagoly Bertalan l., N. Varga Lajos g.

Élesdről: Vadai Béla l., Bikfalvy József pr.

Fugyiből: Danka József l., Könyves Gáspár g.

Fugyivásárhelyről: Fodor József l., Bélfenyéri Gábor g.

Hegyközcseréteiről: Szücs László l., Varga Lajos g.

Hegyközkovácsiból: Bódogh János l., Kiss Gábor g.

Hegyközpályiból: Kovács Antal l., Munkácsi Sámuel g.

Hegyközsáldobágyról: Gyökössy József l., Bancsa József g.

Hegyközüjlakról: Szentimrey Dániel l., Máté Lajos g.
 Jákóhodosról: dr Bodnár Gábor l., Szabó József g.
 Kisszántóról: Farkas János l., Szappanos Zsigmond g.
 Köröskisjenőről: Székely Ernő l., Kiss Mihály g.
 Mezőtelegről: Baka Béla l., --- ---
 Mezőtelkiből: Nyeste István l., Lukács Ferenc g.
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor beszolg. l., Domján
 Ferenc g.
 Nagyszántóról: Tunyoghy János l. Gáti Imre g.
 Nagyváradról: Sulyok István, Csernák Béla, Kiss Károly,
 lelkészek; Papp Sándor, Agárdy István, Fazekas
 Lajos vil. képviselők.
 Nyüvedről: Tunyoghy János besz. l., Farkas Lajos g.
 Örvéndről: Biró Ferenc l., Pless Sándor g.
 Paptamásiból: dr Bodnár Gábor besz. l., Fodor
 Sándor pr.
 Pelbárhidáról: Holkó József l., --- ---
 Pósalakáról: Babicsák József l., Albert Ferenc g.
 Pusztajlacról: Kádár Miklós l., Kálmán Sándor g.
 Révről: Kulcsár Andor l., Juhász János pr.
 Sitérről: Barcsa Mihály l., Bereczki József g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Ármós Zsigmond s. l.
 Váradlessről: Hodor István l., Boltyán József g.

1. szám. Vadai Béla esperes magasszárnyalásu
 imádsága után kegyeletes szavakkal áldozva az elhunyt
 Szüts Aladár világi tanácsbíró emlékének, a megjelent
 tagok szíves üdvözlésével

az egyházmegye tavaszi rendes köz-
 közgyűlését megnyitottnak nyilvánítja.

Az esperes imádsága emlékezet okáért ideiktatva.

„Tebenned bízni óh áldott Istenség, többet ér nekünk
 minden földi jónál!” Mert tudjuk, érezzük földi életünknek
 minden idejében, hogy a Te isteni lelkedből: igazság, vilá-
 gosság, bölcsesség, élet és megtartásra való erő sugárzik
 alá a mi sokszor bágyadt, erőtlén szívünk felé!

Mivé is lennénk mi Urunk, Istenünk, ha te nem volnál
 életünk paizsa, hitünk sziklavára s reménységünknek biz-

lató sugára? Mint a vándor, ha nem világít előtte rezgő csillagfény — eltéved a sötét éjszakában — úgy tévednénk mi el az életnek útvesztőiben, ha nem ragyogra előttünk a Te szent igédnek sugárzó fényessége. Mint a porszemet felkapja a zúgó zivatar, úgy seperne el bennünket is az élet kavargó, sokszor kedvezőtlen szele, ha Te nem lennél életünk oszlopa, erős árboca s biztos menedéke!

Legyen áldott Uram a te felséges nagy neved, hogy nem vetettél el bennünket a Te orcád elől a küzdelmek és próbák e nehéz idejében, sőt felénk nyújtottad atyai jobbotat s éreztetted velünk méltatlan létünkre is a Te megsegítő, áldó kegyelmedet!

Urunk, Istenünk! ha széjjel tekintünk a természeti és erkölcsi világban, azt látjuk, hogy mindenütt harc és erős küzdelem. Kint a természetben erős csatát viv a hosszú komor tél s olyan nehezen adja át helyét a fiatal tavasznak; az olmos, ködös felhőkön olyan nehezen tud áttörni a játszi, tavaszi napsugár, olyan nehezen tud megdobbanni a halottnak látszó természetnek szíve.

Érezzük, tapasztaljuk, Atyánk, Istenünk, hogy a mi erkölcsi — emberi világunkban is milyen erős a harc, a küzdelem. Kemény tusáját vivja itt a jó és rossz, az igaz és hamis, a jog és jogtalanság, a szeretet és gyűlölség.

Bölcs és erős Ura az időknek! Ne ítélj meg bennünket, ha mint a megújulni vágyó természet a télnek komor, hideg napjaiból, úgy mi is kivágyunk az élet nehéz, ködös idejéből s várjuk s epedve sóvárogjuk a szíveknek, a lelkeknek tavaszát, népek s népünk megújódását s e mi sokat küzdő, hányt-vetett életű anyaszentegyházunk ügyének jobbrafordulását!

Atyánk, mindenható nagy Isten, esedezve kérünk, üzd el fejünk felől a komor fellegeteket s a megszakadozott nyíláson át láttasd meg velünk egy jobb jövődőnek derengő hajnalát!

Értesd meg velünk, hogy nem távoztál el végképpen mitőlünk, sőt a szükségnek idején lehajolsz hozzánk, megfogod remegő kezünket, véded árva ügyünket, megerősíted aggódó lelkünket s éleszted sokszor gyöngülni kezdő reményünket.

Jöjj, szállj alá közénk most is Lelkednek erejével,

amidőn országod építése, anyászentegyházunk ügyeinek intézése végett tanácskozásra ismét összegyűlünk.

Ihlesd meg ajkunkat szívünket az igazságnak, a bölcsességnek, egyetértésnek a lelkével erejével. Add, hogy mostani összejövetelünk is szolgálja neved dicsőségét, ref. magyar Sionunk javát, lelkünknek üdvösségét Szent Fiad, a Jézus Krisztus által. Ámen.

2. szám. A megbízó-levelek átvizsgálása után a közgyűlés megállapítja

a lörvényszerű megalakulást.

3. szám. Távolmaradását kimentette Mezőtelegd világi képviselője.

Közgyűlésünk nevezett távolmaradását igazolja.

4. szám. A szavazatbontó-bizottság folyó évi jan. 7-én felvett jegyzőkönyvében jelenti, hogy a megüresedett két egyházmegyei lelkészi tanácsbírói és egy egyházmegyei tanítóképviseelői tisztségre a 30 egyháztól beérkezett 27 szavazat. Pelbárhida, Nyüved és Hegyközkovácsi egyházközségektől szavazat nem érkezett be. A 27 szavazatból érvénytelen Kisszántó szavazata, mivel boríték nélkül és a gondnok pecsétje nélkül érkezett be. Tehát 26 egyháztól beadatott 32 érvényes szavazat, mely a következőképen oszlott meg: Az egyházmegyei lelkészi tanácsbírói tisztségre kapott: Kiss Károly 24 Baka Béla 21, Tarnóczi Lajos 8, Bagoly Bertalan 4, Kovács Antal 2, Szentlimrey Dániel 1, Kádár Miklós 1, Barcsa Mihály 1, Holkó József 1, Kulcsár Endre 1 szavazatot. Az egyházmegyei tanítóképviseelői tisztségre leadott 32 érvényes szavazat közül Czeglédy Sándor 28, Herczegh Kálmán 2, Kalas Sándor 1 és Bujdosó Lajos 1 szavazatot kapott. Ezen az alapon Kiss Károly nagyváradai és Baka Béla mezőtelegdi lelkészek szabályszerűen megválasztott egyházmegyei lelkészi tanácsbíróknak, Czeglédy Sándor nagyszántói tanító pedig megválasztott egyházmegyei tanítóképviseelőnek nyilvánítottak.

Közigyűlésünk a tanácsbírói és tanító-képviselői választást benső örömmel veszi tudomásul. A megválasztottak működése elé reménységgel tekint s munkálkodásukra Isten áldását kéri. A szavazatot nem küldött Nyüved és Pelbárhida egyházak igazolását — mint amelyeknek presbytériuma felfüggesztelelt, — valamint Hegyközkovácsi egyház igazolását, amely a lelkész jelentése szerint nem kapta meg az esperesi körlevelet, — tudomásul veszi. A megválasztott tanácsbírákat felhívja az eskü letételére.

5. szám. Kiss Károly és Baka Béla megválasztott egyházmegyei lelkészi tanácsbírák a közgyűlés színe előtt megjelenvén,

a hivatali esküt leteszik. Esperes üdvözlő szavaira kijelentik, hogy hivatali tisztöket hűséges odaadással igyekeznek betölteni.

6. szám. Tárgyaltatott a lelkészértekezlet felterjesztése kapcsán a „Nőszövetség“ megalakításának kérdése.

Közigyűlésünk felterjesztést intéz az Egyházkerületi közgyűlés elé, hogy készíttesse el a Királyhágómelléki Református Nőszövetség alapszabályait s addig is elrendeli, hogy a lelkészek a Nőszövetség megalakításához szükséges előkészítést, az ismertető és nevelői munkát minden felhasználható alkalommal végezzék, hogy a jóváhagyott szabályzat előkészített állapotot találjon.

7. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei tanítói értekezlet felterjesztése kapcsán a tanítói gyűléseken megjelenő tanítók fuvar- és egyéb költségeinek mikénti fedezésének kérdése.

Közgyűlésünk utasítja az egyes egyházközségeket, hogy a tanítói gyűléseken megjelenő tanítók fuvar és egyéb kész kiadásait fedezzék s ezen költségek fedezésére megfelelő összeget illesszenek költségvetéseik keretébe.

8. szám. Olvasatolt az esperes időszaki jelentése.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Mult évi október hó 17-én tartott őszi rendes közgyűlésünk óta elnökségi hatáskörbe elintézett és közgyűlési elbírálást és határozatot kívánó ügyekről az alábbiakban van szerencsém a jelentésemet megtenni:

1. A mult ülésről távol maradt hegyközszáldobágyi és jákóhodosi egyházak világi képviselőit igazolásra hívtam fel, a hegyközszáldobágyi gondnok távolmaradása betegségre hivatkozással igazolva lelt, a jákóhodosi egyház világi képviselőjének távolmaradása nem lett igazolva.

2. Egyházmegyei közgyűlésünk 92—1928—9. számú határozata alapján a biharpüspöki i. ref. egyház presbyteriumát felhívtam a pelbárthidai egyházközség időközi adminisztrálására, mely felhívásomnak nevezett presbyterium lelkeszelnökével, Balajthy Jenő tanácsbíró urral az élén hónapokon keresztül különböző indokok alapján, majd törvényt magyarázatba bocsátkozva mindazideig vonakodott, míg végre fegyelmi felelősség terhe mellett nem kényszerítettem a közgyűlési határozaton alapuló esperesi felhívásomnak és utasításomnak foganatosítására. M. T. Közgyűlés! Nem akarok itt ezen pontnál hosszadalmasabban időzni, mivel ezen ügy külön pont alatt jelen gyűlésünk folyamán tárgyalva lesz, tisztán csak annak megemlézésére szoritkozom, hogyha a felettes hatóság rendelkezéseit maguk az egyházi tisztviselők nem teljesítik, akkor azok merőben illuzóriussá válnak s az ilyen magatartásukkal az esperest az egyházmegye kormányzásában nemhogy támogatnák, de nagy mértékben akadályozzák s nagy felelősséggel járó munkáját tetemesen megszorítják. Megemlítem még, hogy az új presbyterium választását azon egyszeri okból, mivel az 1929 jun. 30. ig érvényes választói névjegyzékben alig két-három olyan egyházzag neve szerepel, akik a presby-

teri tisztségre választhatók és alkalmasak, így a választást mindazideig, míg az új választó névjegyzék el nem készül, felfüggesztettem. Jelentem továbbá, hogy egyházmegyei közgyűlésünk fennti határozatához hiven, a gondnok és presbyterium ellen a fegyelmi eljárást megindítottam és lejárattam, mely ügy a mai bírósági ülésünkön tárgyalás alá kerül.

3. Egyházmegyei közgyűlésünk 92—1928—10. számú határozata alapján a kisszántói ref. egyház presbyteriumát s lelkészelnökét Farkas Jánost felhívtam a nyüvedi ref. egyházközség időközi kormányzásának átvételére. Farkas János lelkész azon elfogadható indokoláson alapuló kérelmére, mely szerint a nyüvedi egyházközségben a beszolgálás a nagy távolság miatt reá nézve felettébb terhes s e miatt költséges, úgy intézkedtem, hogy az adminisztráláson kívüli lelkészi funkciók végzésére Tunyogi János nagyszántói lelkészt kértem fel és bíztam meg, aki ezen kötelességét lelkiismeretesen s hiven teljesítette s a nyüvedi zavaros ügyek eliminálásának nehéz munkájában nagy segítségemre volt és van. Nem hagyhatom említés nélkül, hogy Farkas János adminisztráló lelkész ur is szintén csak erélyesebb felhívásomra s csak nagy késedelemmel teljesítette a megbízatását, ami miatt Tarnóczi Lajos volt beszolgáló lelkésznek sok kellemetlenséget, a hívek között pedig a beszolgálási díj és fizetés ügyének késői tisztázása miatt nyugtalanságot okozott. Jelentem továbbá, hogy az egyházmegyei közgyűlés fennti számú határozatához hiven az új presbyterium választását is elrendeltem, amelyet a hivatalomhoz beterjesztett iratok alapján a törvénnyel megegyezőnek találtam. Más elbírálás alá esik az, hogy állásuktól felfüggesztett s fegyelmi alatt álló presbyterek újból be lettek választva. Ezen kérdés, minthogy a közgyűlés vonatkozó határozatához hiven a presbyterium tagjai ellen a fegyelmi eljárást bevezettem s lejárattam, a mai bírósági gyűlésünkön szintén tárgyalás alá kerülven, tisztázódni fog.

Ezen jelentésemmel kapcsolatosan javasolom a m. t. közgyűlésnek, hogy Farkas János kisszántói lelkészt presbyteriumával együtt mentse fel a nyüvedi egyház további adminisztrálása alól s Tunyogi János nagyszántói lelkészt bizza meg presbyteriumával együtt, mert ezt a nyüvedi zavaros ügyek rendezése így kívánja.

4 Egyházmegyei közgyűlésünk 92—1928—11. számú

határozata alapján a hegyközpályi-i, hegyközszáldobágyi, nyüvedi és pelbárthidai ref. egyházakat felhívtam, hogy az 1928. évi költségelőirányzatukat záros határidőn belől terjesszék be hivatalomhoz. Nevezett egyházak közül mindegyideig csak a hegyközszáldobágyi ref. egyházközség tett eleget felhívásomnak, míg a hegyközpályi i, a nyüvedi és pelbárthidai egyházak költségvetései nem lettek beterjesztve, holott már az 1929. évi költségelőirányzat beterjesztésének terminusa is lejárt. Általában azt tapasztalom, hogy legtöbb egyházközség a költségvetés elkészítésénél s azoknak beterjesztésénél nagyfokú késedelmet és mulasztást követ el, ami bár a mai nehéz viszonyok által magyarázható ugyan, de még sem jelenti azt, hogy egyes egyházközségek csak akkor tegyenek eleget ezen kötelezettségöknek, amikor már rég idejét multá. Kérem a közgyűlésnek idevonatkozólag erélyes intézkedését.

5. Egyházmegyei közgyűlésünk 92—1928—11. számú határozata alapján nyomatékosan felhívtam a bihari presbyteriumot, hogy az 1928. évi költségvetésébe a kulturtaxa és az egyházkerületi járulékoknak az összegét állítsa be. Minthogy nevezett egyház presbyteriuma felhívásomnak nem tett eleget, az E. T. III. t. c. 6. §. 4 ik bekezdésében gyökerezett jogomnál fogva Kiss Károly lelkész és dr Sarkady Sándor egyhmi tanácsbíró urakat felkértem és megbíztam, hogy a helyszíntre való kiszállás és személyes ráhatásuk által igyekezzenek a bihari presbyteriumot jobb belátásra bírni s teljes erővel odahatni, hogy a törvény s fellettes egyházi hatóságok rendelkezéséhez hiven az 1928. évi költségvetés elkészíttessék.

Nevezett kiküldöttek folyó évi március hó 13-án megbízásuknak eleget is tettek, a presbyteri gyűlést megtartották s dacára minden érveléseknek, dacára abbeli hangsúlyozásuknak, hogy a járulékok beállítása felsőbb egyházhatósági rendelkezéseken nyugvó törvényszerű kötelesség, melynek teljesítése alól egy egyházközség sem vonhatja ki magát, a presbyterium, főleg Tarnóczi Lajos lelkész ellen irányuló személyi ellentétek miatt vonakodva, névszerinti szavazással egyhangulag odanyilatkozott, hogy e tárgyban hozott régebbi határozatait most is változatlanul fenntartja.

Erre kiküldöttek, tekintettel arra, hogy az 1928. évi költségvetés terminusa lejárt, az E. T. III. t. c. 6. §-ának

4 ik bekezdése alapján az 1929. évi költségvetést a lelkész által elkészített tervezet alapján a földadónak 17-ről 30 Lei re való emelésével elkészítették úgy, hogy abban a helyi szükségletek fedezetén kívül a korábbi években le-
rovatlanul maradt s a folyó évre esedékes kulturtaxa és kerületi járulékok is fedezetet találnak.

Ezzel az üggyel kapcsolatosan jelentem, hogy fentti kiküldötteket felkértem és megbíztam azzal is, miszerint a helyszínen vizsgálják be, hogy az 1928–29. tanév elején miért nem lett betöltve a IV-ik tanítói állás s egy bizonyos tanuló kontingenst felsőbb hatóságok megkérdezése nélkül miért engedtek át az állami iskolának?

Vizsgáló biztosok jelentése szerint a gyűlésen jelenlevő presbyterek oda nyilatkoztak, mely szerint ők ezen kérdés elbírálásánál a lelkész javaslatát fogadták el s hozták meg 118. illetve 127. számú határozataikat, melyek szerint a 4 ik tanítói állás betöltését ezidő szerint szükségesnek nem látván, csak az 1929–30-ik iskolai évre fogják betölteni. A kiküldöttek előtt a presbyterium után Tarnóczi Lajos lelkész is nyilatkozott, kérem ezen ügy tisztán látása s minden oldalról való megvilágosítása céljából nevezett lelkész jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozatának teljes egészében való felolvasását elrendelni s ezek után bölcs határozatát meghozni.

6. Jelentem a közgyűlésnek, hogy őszi közgyűlésünknek 100–1928 számú, a váradlessi agrársérelem s továbbá ennek folytán Hodor István váradlessi lelkész kártalanítása tárgyában hozott határozatát a kerületi közgyűlésen való tárgyalatás s kedvező elintézés céljából a Főtiszt. Püspök urhoz felterjesztettem. Ezzel kapcsolatosan jelentem, hogy nevezett sérelmes ügyben Főtiszt. Sulyok István püspök s dr Czeplédy Miklós egyházmegyei ügyész urakkal 1928 december 18 án személyesen interveniáltunk Maiorescu prefektus urnál s ugyanekkor írásban is beadtuk kérelmünket. A prefektus ur jóindulatu támogatása folytán ezen ügy kedvező mederbe terelődött s értesülésem szerint a járási Agricol 1097–1929. számú, február hó 27-én hozott határozatában annyiban helyt adott írásban is beadott kérelmünknek, hogy 32 hold lelkészi javadalmat képező földet meghagyta, illetve visszaadta a váradlessi egyháznak. Amidőn kérem ennek örvendetes tudomásulvételét, kérem

egyszersmint a m. t. közgyűlést Hodor István lelkész urnak hivatalomhoz intézett levele, illetve kérelmezése folytán, hogy azon ügyben, mely szerint eredetileg 46 hold lelkészi javadalmat képező föld volt díjlevélileg biztosítva s csak 32 hold lett meghagyva, hogy a 14 hold elveszített föld területéért lelkész miként kártalaníttassék, hozza meg bölcs határozatát.

7. Jelentem a közgyűlésnek, hogy őszi egyházmegyei közgyűlésünk 103—1928. számú határozatának közlése kapcsán nyomatékosan felhívtam a paptamási i. ref. egyházközség presbyteriumát a lelkészi díjlevélnek csonkítatlan kiadására. Presbyterium a közgyűlés határozatára s felhívásomra azzal felelt, hogy 102—1928. határozatában kimondta, mely szerint a lelkészi díjlevelen nem hajlandó változtatni [t. i. a 40 köből gyűlt buza és a 40 köből aljgabona, vagy zab helyett ad 2000 Lei készpénzt]. Presbyterium határozatát az 1929 január 27. én tartott egyházközségi közgyűlés 2. számú névszerinti határozatával 25 szótöbbséggel [1 el szemben] szintén elfogadta.

M. T. Közgyűlés! Méltóztassanak megengedni ha ezen jelentésem kapcsán kérdésbe teszem, vajjon érdemes-e nekünk gyüleseznünk, egyik határozatot a másik után hoznunk, ha az a népünk s az alantas egyházi hatóság között olyanná válik, mint a pusztába kiáltó szó? Avagy a nagy Kálvin Jánosnak a szelleme nem kell hogy ilyenkor megérintse a mi lelkünket?

Vajon kik vannak hivatva a fékevesztett indulatu, a megromlott gondolkozásu, a törvényt lábbal taposó, a felettes egyházi hatóságok sorozatos törvényes rendelkezéseit egyszerű kézlegyintéssel negligáló, renitens egyházközségeknek kálvini fegyelemmel való megfékezésére, hanem ha mi? Ne feledjük, hogy ezen kérdés megoldásánál nagyon sok szem néz kíváncsian felénk s Paptamási felé! Szerintem az Ariadne fonalat csak a legerélyesebb intézkedésekkel lehet itt megtalálni. Az orvos sôkszor mélyen vág, ha felszisszen is a beteg, de utána jó a gyógyulás! Kérem a közgyűlésnek erélyes és bölcs intézkedését!

8. Megszomorodott szívvvel s őszinte, igaz részvétellel jelentem, hogy Szüts Aladár örvéendi földbirtokos, egyházmegyénk világi tanácsbírája, egyházkerületi világi pótképviselő, férfikorának legszebb idején, 47 éves korában 1928

december 29-én Örvénden az Urban csendesen elszenderült. Ó esztendő napján, amikor az évet is elhantoltuk a többi sok-sok ezer év mellé, temettük el a közeli s távoli ismerősök s jóbarátok igaz részvéte mellett. Koporsójánál a ház nál az esperes, a sirnál Biró Ferenc helybeli lelkész szolgált. Szüts Aladárban egyházunk s magyar társadalmunk egy fáradhatatlan, nagy műveltségű, tiszta, éleslátású, áldozatkész, a szépért, jóért lelkesülő, egyházát, fáját igazán szerető, jó és hű fiát, mi pedig az igaz, melegszívű barátot vesztettük el. Akkor költözött el közülünk, amidőn munkás és eredményes életének a gyümölcsét élvezni s a közjóra kamatoztatni tudta volna. Legyen siri álma csendes, jutalma a jók és igazak jutalma, emléke pedig közöttünk áldott.

Ezen szomorú jelentésem kapcsán kérem a közgyűlést, hogy Szüts Aladár elhalálozásával megüresedett világi tanácsbírói tisztségre a szavazást elrendelni, az egyházkerületi világi pótképviselői, ugyszintén a díjlevél-értékelő bizottsági tagsági állásra a szavazást, illetve a választást még a gyűlés folyamán megtenni sziveskedjék.

9. Legutóbbi egyházmegyei közgyűlésünk óta egyházmegyénkben a segédlelkészek elhelyezésénél a következő változások történtek: Kiss Ferenc helyébe, aki géresi rendes lelkésszé lett megválasztva, a nagyváradi újvárosi parochiális körbe Sulyok István püspök ur mellé Oroszlán István élesdi esperesi segédlelkész, míg Élesden Nits István II. éves theológus nyert segédlelkészi minőségben ideiglenes elhelyezést, kiknek a püspöki kirendelés alapján megadtam a felhatalmazást lelkészi teendők végzésére.

10. Őszi egyházmegyei közgyűlésünk óta a tanítói karban a következő változások történtek: Kiss Béla mezőtelegi kántortanítónak Paptamásiba való eltávozásával megüresedett állásra Báthory József varsolci okleveles kántortanító lett megválasztva. A választást, mivel a törvénnyel megegyezőnek s okmányokkal kellőleg felszereltnek találtam, megerősítettem.

Eördögh Imre siteri tanító időközben, minthogy Székelyhidra lett megválasztva, eltávozott. Presbyteriumot felhívtam az állásnak ideiglenes helyettes tanerővel való betöltésére s a tanítói díjlevélnek csonkítatlan kiadására. Az állásra a pályázat megcsonkított díjlevélre lett meghirdetve. Értesülésem szerint nevezett állásra eddig senki sem pályá-

zott. Kérem a presbyteriumot megfigyelmeztetni, hogy csonkítatlanul adja ki a díjlevelet s erre a díjlevélre idejében hirdesse meg a pályázatot s kövessen el mindent, hogy az állás az 1929—30. iskolai évre betöltetlenül ne maradjon.

Kelemen Pál hegyközpályi kántortanító időközben Szilágysomlyóra távozott. Helyébe a presbyterium Nagy Sándor okleveles kántortanítót választotta meg, ezen választás, mivel az okmányok hiányosan lettek felszerelve s mivel nevezett tanító ellen már kezdetben panaszt hallottam, nem erősítettem meg.

Itt kell felhivnom a közgyűlés nagybecsű figyelmét arra, hogy mivel az évközi változások a mostani nehéz viszonyok között súlyos kellemetlenségeket okozhatnak a tanító nélkül maradt egyházaknak, közegyházi és iskolai érdekből kívánatos lenne, hogy az erdélyi és királyhágómelléki egyházkerület egymásközött valami szigorúan követendő elvi megállapodásra jutna s megadná a direktívákat is a követendő eljárásra s így elkerülhető lenne az, hogy egyes egyházakban esperesi elbocsátólevél nélkül nyerhessenek tanítók alkalmazást.

Ezen pontnál hívom fel a m. t. közgyűlés figyelmét ama szomorú helyekre, amely több olyan egyházközségünkben van, ahol tisztán állami iskola működik s ahol a kántori állások szünetelőben vannak s évek óta nem lettek betöltve azon egyszerű okból, mert nem neveztek ki sokszor szerzett jog dacára sem olyan ref. tanítót, aki egyszersmint a kántori teendőket is végezhetné. Itt az ideje, hogy egységesen lépjünk fel ezen anomáliák megszüntetése végett, mert ezen szomorú állapot a hitélet szempontjából felettébb káros, az énektanítás s a gyülekezeti éneklés tekintetében pedig végzetessé válhat.

Kérem a közgyűlésnek nagybecsű határozatát.

11. Elnöksámmal a hegyközszáldobágyi ref. egyházközségnek szabályszerűen meghozott presbyteri határozata alapján az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében megadtuk az engedélyt arra nézve, hogy valamely nagyváradi pénztárnál előbb 25.000 Leies, majd 6500 Leies ideiglenes kölcsönt vehessen fel azon célból, hogy ezen összegből részint a belhivatalnokok hátralékos fizetésének ügye rendeztessék, részint, hogy az egy-

ház részére kiutalt 50 méter fa kitermelésének összege fedeztessék.

Megadta az elnökség az engedélyt, mivel a kölcsönvett összeg a költségvetésileg biztosított 1929. évi adókivevésből fedezetet nyer. Elkötelezte azonban az elnökség nevezett egyházközséget, hogy az ideiglenes kölcsönösszeget folyó év december 31-ig kamataival együtt fizesse vissza a kölcsönt folyósító pénzügyintézetnek s ennek megtörténtéről tegyen jelentést az esperesi hivatalnak.

12. Végül jelentem, hogy folyó év április 7-én Nagykakucsra kiszállottam, ott délelőtt predikáltam, majd a lelkészi díjlevél rendezése, a lelkészilak építése s általában a lelkészi állás betöltése tárgyában presbyteri s közgyűlést tartottam. A paróchia építési tervrajzát Létai Lajos élesdi építésszel, kit Nagykakucsra magammal vittem, elkészíttettem s azt azzal a felhívással küldöttem meg a presbyteriumnak, hogy az építkezéshez szükséges és kimutatott anyag beszerzéséről és elkészítéséről még ez évben gondoskodják. Kulcsár Endre révi lelkész, mint beszolgáló lelkész és a nagykakucsi ref. egyház között létrejött szerződés, minthogy ez év tavaszán lejárt, az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása mellett Kulcsár Endre lelkésznek felhatalmazást adtam arra, hogy a beszolgáltatást a régi szerződési feltételek mellett 1—2 évig végezze, amibe presbyterium készséggel beleegyezett, minthogy Kulcsár Endre lelkész ténykedéseivel úgy ők, mint a hivek a legteljesebb mértékben megvoltak elégedve. Ezek után kérnem kell a közgyűlést, hogy a lelkészi díjlevél rendezésénél találja meg a megoldást arra nézve, hogy a nagykakucsi lelkészi állás, minthogy erős a reményem, hogy a jövő év tavaszán a paróchia felépül, minél előbb betöltessék.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Méltóztatnak látni elég hosszúra nyúlt s részletes jelentésemből, hogy egyes egyházközségünk belső élete milyen szomorú perspektívát nyújt a jövőre nézve! Egyfelől népünk alacsony, materiális, közömbös gondolkozása, másfelől a hivek és lelkészek közötti személyi surlódás az, ami akadályul szolgál s köveket gördít az eliminálás útja elé. Nagy türelemre, bölcs tapintatra, erős fegyelmezésre, a kölcsönös békülékenységre szellemére, a turáni átoknak magunk közül való kiküszöbölésére, mindenek felett pedig

erős belmissziói és intenzív cura pastorális munkálkodásra van szükség, hogy az ellentétek, a surlódások megszűnjenek, a békesség helyre álljon, hogy itt-ott a megüresedett templomaink ismét benépesedjenek, az egyházépítés nehéz, de gyönyörűsége munkája meginduljon. Vajha adna erre erőt és segédelmet a kegyelemnek nagy Istene!

Ezek után időszakai jelentésemben felsorolt elnöki intézkedéseimnek helybenhagyását s közgyűlésünknek bölcs határozatait kérve vagyok

Élesd, 1929 április 27.

kiváló tisztelettel
alázatos szolgálója:

Vadai Béla,
esperes.

Az időszakai jelentés alapján:

1. Közgyűlésünk Hegyközszáldobágy és Jákóhodos világi képviselőjének távollmaradását igazolja a felhozott indokok alapján.

2. Közgyűlésünk Farkas János kiskisántói lelkészt a nyüvedi egyház adminisztrálása alól felmenti s helyette megbizza Tunyoghy János nagyszántói lelkészt.

3. A hegyközpályi-i egyház presbytériumát a szabályrendeletben megállapított pénzbírsággal sújtja, mivel 1928. évi költségelőirányzatát máig sem terjesztette be, holott őszi egyházmegyei gyűlésünk pénzbírság terhe mellett november 15-ig adott erre haladékot. Egyben fegyelmi felelősség mellett kötelezi nevezett presbyteriumot az 1928. és 1929. évi költségelőirányzatnak június 1-ig való betérjesztésére.

4. Közgyűlésünk helybenhagyólag veszi tudomásul esperes azon intézkedését, mely szerint a bihari egyház 1928. évi költségelőirányzat elkészítésére dr Sarkady Sándor és Kiss Károly tanácsbírákat küldte ki, akik megbízatásuknak eleget is tettek. A bihari egyház presbytériumát renitens

magatartásáért elítéli s hasonló eljárás esetén feloszlatását kimondja. Minthogy pedig a folyó iskolai év már a vége felé közeledik, fegyelmi felelősség terhe mellett elkötelezi a bihari egyház presbytériumát a negyedik tanítói állásnak az 1929–30-ik iskolai évre való betöltésére.

5. Közgyűlésünk megnyugvással veszi tudomásul, hogy a váradlessi egyház visszakapta a lelkész javadalmazását képező 32 kat. hold földet, de a 14 hold különbözetért lelkészt nem kártalaníthatja, amennyiben a törvény csak 32 holdat biztosít.

6. Közgyűlésünk fegyelmi felelősség és feloszlatás terhe alatt utasítja a pap-tamási-i presbytériumot az üresedésben levő lelkészi állás azonnali meghirdetésére és betöltésére az eredeti csonkítatlan díjlevél alapján.

7. Közgyűlésünk mélységes fájdalommal, őszinte részvéttel értesül Szűts Aladár örvéndi földbirtokos, világi tanácsbiránk haláláról, aki ref. egyházunknak hű, puritán és áldozatkész fia, egyházmegyénknek hűséges munkása volt. Amikor emlékét jegyzőkönyvében megörökíti, özvegye előtt az elhunyt iránt érzett kegyeletének kifejezésével részvétét nyilvánítja.

A halálával megüresedett világi tanácsbirói, valamint Baka Bélának tanácsbiróvá történt megválasztásával megüresedett lelkészi jegyzői tisztségre a szavazást elrendeli július 1-i határidővel. A szavazatbontóbizottság tagjaiul kijelöli elnökség mellé a Nagyváradon lakó tanácsbirákat. Ugyancsak az ő halálával megüresedett egyházkerületi világi pótképviselői állásra dr Ujfalussy Sándort, a díjlevél értékelőbizottság világi tagjául pedig dr Soos Istvánt választja meg.

8. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy nevezettek segédlelkészi minőségben elhelyezést nyertek.

9. Közgyűlésünk a tanítói változásokat tudomásul veszi, a siteri presbytériumot elkötelezi a tanítói díjlevél csonkítatlan kiadására és a tanítói állásnak az 1929—30-ik iskolai évre való betöltésére.

Ezzel kapcsolatosan kimondja közgyűlésünk, hogy esperesi elbocsátó nélkül a jövőben tanító nem választható és felír az Egyházkerülethez, hogy e tekintetben az Erdélyi Egyházkerülettel sziveskedjék létrehozni elvi jelentőségű megállapodást.

10. Közgyűlésünk jóváhagyólag tudomásul veszi a hegyközszáldobágyi kölcsön engedélyezését azzal, hogy folyó év végéig kamataival együtt visszafizetni köteles, amelynek megtörténtéről az esperesnek legyen jelentést.

11. Közgyűlésünk jóváhagyólag veszi tudomásul esperesnek a nagykakucsi lelkészi lakás felépítése, valamint ezen egyház további adminisztrálása körül tett intézkedését. A nagykakucsi lelkészi állás meghirdetését csak akkor rendeli el, ha a lelkészlakás fel lesz építve s így a díjlevél megállapítását az őszi egyházmegyei gyűlésre halasztja.

9. szám. Tárgyaltatott Zimáné Balogh Erzsébet hegyközujlaki tanítóvá választásának megerősítése.

Közgyűlésünk Zimáné Balogh Erzsébetet a hegyközujlaki tanítói állásában megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba való befizetésére, a megválasztottat pedig az eskü letételére. Ki is megjelenván, az esküt letette.

ká

ká

kö

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10. szám. Tárgyaltatott Báthory József mezőteleghi kántortanítóvá választásának megerősítése.

Községünk Báthory Józsefet mezőteleghi kántortanítói állásában megerősíti s utasítja nevezettet eskü-okmányának bemutatására. Amennyiben ezt bemutatni nem tudná, a legközelebbi közgyűlésen kötelezi az eskü letételére.

Egyben elkötelezi úgy a megválasztottat, mint a választó egyházat a bekebelezési díjnak a közig. pénztárba való befizetésére.

11. szám. Tárgyaltatott Nagy Sándor hegyközpályi kántortanítóvá választásának megerősítése.

Községünk Nagy Sándornak hegyközpályi kántortanítóvá választását nem erősíti meg, mivel okmányai nincsenek rendben. Utasítja a hegyközpályi presbytériumot, hogy az iskolai év végeztével hirdesse meg újra a pályázatot s a tanítói állást megfelelő személlyel töltsse be.

12. szám. Tárgyaltatott egyházmegyénk 1929. évi költségeloirányzata a következő előterjesztés szerint:

A) Fedezet.

1. Közigazgatási járulék 46,709 lélek után [à 1 lei]	46,709
2. Négyyszeri perselypénz	600
3. Változás és bekebelezés	500
4. Kölcsönök kamataiból	5,000
5. Betétek kamataiból	200
6. Nyomtatványok árából	2,500
7. Jegyzőkönyvek árából	6,000
8. Birságból	2,000
9. Egyházmegyei alapok 1% os kezeltetéséből	1,000
Összesen:	64,509 Lei

B) Szükséglet.

I. Személyi :

1. Esperes tiszteletdíja	---	---	---	6,000
2. Esperes utazási költségére	---	---	---	2,000
3. Ügyész tiszteletdíja	---	---	---	1,000
4. Pénztárnok tiszteletdíja				
[5500+1000]	---	---	---	6,500
5. Jegyzők tiszteletdíja [à 600]	---			2,400
6. Számvevőszéki elnök tiszteletdíja				700
7. Számvevők tiszteletdíja (à 500)	---			2,000
8. Esperesnek káplántartásra	---			30,000
Összesen :				50,600 Lei

II. Dologi kiadások :

1. Esperesi iroda szükségletére	---			4,000
2. Élesdi esperesi iroda fűtése, világítás	---	---	---	2,000
3. Nagyváradi esperesi iroda bére				
és fűtése	---	---	---	3,000
4. Hivatalos levelezés portója	---			300
5. Adóra	---	---	---	200
Összesen :				9,500 Lei

III. Napidíjak :

1. Egyházlátogatók költségeire	---			3,000
2. Kerületi képviselők költségeire	---			1,000
3. Iskolalátogatók költségeire	---	---		2,500
4. Révi missziói segély	---	---		200
5. Jegyzőkönyvek nyomtatása	---			17,000
Összesen :				23,700 Lei
Végösszeg :				83,800 Lei

Szükséglet	---	---	---	83,800 Lei
Fedezet	---	---	---	64,509 Lei
Hiány	---	---	---	19,291 Lei

Egyházmegyei közgyűlés a költség-előirányzatot tudomásul veszi s mivel a legnagyobb tehertételt az esperesi káplán tartása képezi, azt határozza, hogy addig is, míg a kultuszminisztérium bölcsebb belátásra jut, kerestessék meg ismételtén a kerület s kéressék fel a főtiszteletű

Püspök ur, hogy intézkedjék sürgősen olyan értelemben, hogy Egyházkerületünkben levő, olyan egyházközségből, hol fiatal lelkész van s a lélekszám sem oly nagy, hogy egy lelkész el ne láthatná az adminisztrációt, haladéktalanul helyezze át a káplánt esperesünk mellé. Ez a javaslat nem teljesen új, mert vannak egyházközségek, melyeknek a múltból fennáll káplántartási joguk s a kongrua is folyósíttatik e jogon, de a káplán elvételét onnan s áthelyeztetett oda, hol a szükség mulhatatlanul kívánta. Ha pedig ezen kérésünk sem hallgattatnék meg, a költségvetésben mutatkozó hiány pótkivetéssel fedeztessék, melynek eszközzésére pénztárnok utasíttatik.

13. szám. Dr Bodnár Gábor belmissziói előadó, mivel több egyházközség belmissziói jelentését még nem terjesztette be, javasolja, hogy ezen ügyet az összes jelentések beérkezése után az őszi közgyűlésen tárgyaljuk, amidőn hűbb képet lehet adni arról, hogy a belmisszió terén milyen munka folyik egyházmegyénk területén.

Közgyűlés az előadó javaslatát elfogadja, a belmissziói ügy tárgyalását az őszi közgyűlésre halasztja, egyúttal elkötelezi az egyházközségeket, hogy a jövőben belmissziói jelentéseiket minden külön felhívás nélkül szeptember hó 1-ig terjesszék be a belmissziói előadóhoz.

14. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei tanügyi bizottság jelentése az 1928—29. évről.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei közgyűlés!

Egyházmegyénk iskoláinak meglátogatása ez évben több nehézségbe ütközött; egyfelől a nálunk szokatlanul hosszantartó és kemény téli hideg késleltette, úgy hogy csak márciusban eszközölhattuk, másfelől nehézséget tá-

masztott az a körülmény, hogy dr Bodnár Gábor elfoglaltságára hivatkozással, Zöld István tanító ur — az egyházmegyei közpénztárral szemben egyházmegyei tanító-képviselő minőségben fennálló követelése miatt, a látogatásokban nem vettek részt, helyettesítésükre — az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében Bagoly Bertalan lelkészt, Csathó Jenőné igazgató-tanítónőt, Kalas Sándor kántor-tanítót kértem föl, még így is meglátogatatlanul maradt Siter, Biharpüspöki, Less, mely utóbbi helyre különben — a lelkész jelentése szerint, mindössze 4 gyermeket tanít vallásra — nem is lett volna értelme a kiszállásnak. Hegyközcstár I—IV. vegyes osztályu iskolájában pedig tantanítóm takarítás miatt vizsgálat nem volt tartható. [Az I. iskola körben Bagoly Bertalan lelkész és Czegléd Sándor tanító március 12, 13, 16. napjain, a II-ikben Kádár Miklós lelkész és Sándor Lajos tanító március 8—10. napjain, a III-ikben Kiss Károly lelkész, Csathó Jenőné, majd Kalas Sándor tanító március 10, 11, 12 napjain — a IV-ikben Könyves János lelkész és Nagy Mihály tanító március 18, 20. napjain látogattak.]

Észrevételeit a bizottság úgy a tanulmányi előmenetel, mint az iskola kül- és belállapota szempontjából az érdekeltekkel a helyszínen megbeszélés tárgyává tette; a jegyzőkönyvbe foglalt tapasztalatokról összesítő jelentésemet a következőkben van szerencsém előterjeszteni:

I. Iskolánk külállapota a legtöbb gyülekezetben a tanítás érdekeinek s a törvényes követelményeknek megfelel, Elhanyagolt állapotban van az iskolaépület Hegyközszáldobágyon, Pelbárhidán, mely utóbbi kicsi is. A tanulók egészségi állapota általában kielégítőnek, sőt jónak mondható; könnyebb lefolyású járvány [influenza, vörheny] előfordult ugyan, de a tanítás folytonosságát megakasztó nagyobb kényszervakáció — a hideg miatti 4 napi szünetet és helyenként előforduló 3 napi fertőtlenítő szünetet leszámítva — nem volt.

II. Az iskola felszerelése Hkszáldobágyon: nincs számológép, hiányoznak a szemléltető képek, természettani eszközök; a kügypusztai iskolában kevés a térkép; szemléltető térképek nincsenek a nyüvedi, pusztajlaki, mezőtelegi, pósalakai iskolákban; kevés szemléltető kép van az örvéni iskolában.

III. Iskoláink belállapota általában jónak mondható; az év elején beírt tanulók közül történt ugyan szórványosan kimaradás, elköltözés, betegség és haláleset miatt, de ez nagyobb arányokat sehol sem öltött; sajnálattal kell rámutatnom, hogy különböző címeken iskoláinkból ez évben is utasítottak az állami iskolába növendékek, így a nagyváradi-ujvárosi I—II. vegyes osztályából 2 tanulót román neve miatt; Hegyközpályi I—VII. vegyes iskolájából 5 tanuló kényszerített az állami iskolába; a biharszentjánosi III—IV. vegyes iskolájából 2 tanuló azért kényszerített az állami iskolába, mert évvégén vizsgálatot nem tett; a paptamási I—III. osztályu vegyes iskolából 5 tanuló ment át az állami iskolába.

A naplók, iskolai ügyiratok a legtöbb helyen szabályszerűen kezeltetnek; a *száldobágyi iskolában* nincs pénztárnapló, tanítófizetési-napló, postakönyv, irattár, könyvtár; *Nyüveden* nincs pénztárnapló, tanítófizetési napló, tanítói-törzslap, a meglevő naplók sem vezetnek rendesen, a haladási naplóba pl. az 1929. évről a látogatás idejéig semmi bejegyzés nem volt, holott a tanítás nem szünetelt; a *külypusztai iskolában* nincs pénztárnapló, tanítófizetési napló, postakönyv, iktató, jegyzőkönyv.

IV. A tanítás belső biztosítása: A román nyelvből nem vizsgáztak: Simonfiné, Szentpéteri Mária [Kisszántó], Kalas Sándor [Biharszentjános], Könyvesné Mester Erzsébet [Biharszentjános], Kulcsár Márton [Hegyközcsetár], Bujdosó Lajos [Száldobágy].

Sikertelenül vizsgáztak: Tunyoghi Etelka [Örvénd], Nagy Sándor [Hegyközpályi], Kuki Zoltán [Bihar], Nyiri Margit [Bihar], Zöld István [Bihar], Csathó Jenőné [Nagyvárad] részben sikeresen: özv. Lázár Mártonné [Nagyvárad].

Járandóságát nem kapja meg rendesen: Bogáti Mihály [Örvénd], Kiss Erzsébet [Pelbárhida], Kovács József [Nyüved], Zöld István [Bihar], Czina Sándor [Hegyközüjlak], Kuki Zoltán [Bihar], Nyiri Margit [Bihar], Bujdosó Lajos [Hegyközsáldobágy].

Nem éri el a tanítói fizetés minimumát: Tunyogi Etelkéé [Örvénd], Simonfiné Szentpéteri Máriáé [Kisszántó], Kálmán Etelkéé [Paptamási], Kiss Béláé [Paptamási], Kovács Józsefé [Nyüved], Kalas Sándoré [Biharszentjános], Z. Balogh Erzsébeté [Hegyközüjlak], Czina Sándoré [Hegyközüjlak],

Kuki Zoltáné [Bihar], Nyiri Margité [Bihar], Bujdosó Lajosé [Száldobágy].

Az V—VII. osztályok szakiskolává fejlesztése iránt megtörténtek a felettes egyházhatóság által kívánt kezdeményező lépések: Nagyváradon [ipari]. Örvénden [földmívelés—gyümölcsészet]

Hűségeskűt nem tett: Kiss Béla [Paptamási], Kiss Erzsébet [Pelbárthida], Z. Balogh Erzsébet [Hegyközüjlak].

A presbytérium nem foglalkozott e kérdéssel: Pósalakán [I—VI. o.], Pusztaujlakon [I—VII. o.], Mezőtelegden [I—VI. o.], Biharon [I—VI. o.], Hegyközpályiban [I—VII. o.], Hegyközkovácsiban [I—VII. o.], Hegyközüjlakon [I—VII. o.], Nagyszántón [I—VII. o.], Paptamásiban [I—VII. o.].

Nem tanmenetszerű a tanítás Nyüveden [Kovács József], Hegyközszáldobágyon [Bujdosó Lajos].

A vallásos és hazafias nevelésre mindenütt kellő gond és figyelem fordítottatik, sajnálatos jelenség azonban, hogy a tanítók sok helyen nem vesznek részt a vasárnapi iskola vezetésében.

A tanítás eredménye: *Kitűnő:* Csathó Jenőné [Nagyvárad I. o.], Homolya Etelka [Nagyvárad II. o.], Szabó Lajosné Papp Ilona [Nagyvárad III. o.], Papp Margit [Nagyvárad IV. o.], Tatár Erzsébet [Nagyvárad II. III. o.], Kerekes Ida [Nagyvárad-Ujváros III. IV. o.], Czeglédy Sándor [Nagyszántó I—VII. v. o.].

Jeles: Tatár Ilona [Nagyvárad I. o.], Matkó Mária [Nagyvárad V—VII. o.], özv. Lázár Mártonné [Nagyvárad-Ujváros I. II. o.], Zöld István [Bihar III—VII. o.], Barlabás Ida [Hegyközkovácsi I—II. o.], Kalas Sándor [Biharszentjános III—VI. o.], Széles Erzsébet [Kügypusztá I—VI. o.], Kiss Béla [Paptamási IV—VII. o.], Simonfiné Szentpéteri Mária [Kisszántó I—VI. o.], Sándor Lajos [Pusztaujlak I—VII. o.], Nagy Mihály [Bors I—IV. o.].

Jó: Kuki Zoltán [Bihar I. v. o.], Nyiri Margit [Bihar II. v. o.], Varga Ferenc [Hegyközkovácsi III—VII. o.], Z. Balogh Erzsébet [Hegyközüjlak I—II. o.], Czina Sándor [Hegyközüjlak III—VI. o.], Könyvesné Mester Erzsébet [Biharszentjános I—II. o.], Kálmán Etelka [Paptamási I—III. o.], Bulbuk Ilona [Pósalaka I—VI. o.], Tunyoghi Etelka [Örvénd I—III. o.], Bogáti Mihály [Örvénd IV—VII. o.].

Elégséges : Kiss Erzsébet [Pelbárhida I—IV. o.], Bujdosó Lajos [Száldobágy I—VI. o.], Kovács József [Nyüved I—IV. o.]

Nagy Sándor hegyközpályi i tanító iskolája, mert csak február 23 óta tanít, Kulcsár Márton és Petri Piroska csatári tanítók iskolája takarítás miatt, Mezőtelegden Báthory József iskolája, mert csak december 17 óta tanít, érdemlegesen nem volt bírálható.

A vallástanítás eredménye : *Kitűnő* : Élesden az V—VII-ik osztályban [Vadai Béla esperes].

Jeles : Fugyivásárhelyen [Fodor József]

Jó : Fugyiban [Danka József lelkész], Élesden az I—IV. osztályban [Oroszlán István segédlelkész], Mezőtelki [Nyeste István lelkész], Rév, Kakucs [Kulcsár Andor lelkész], Szalárd [Juhos Lajos kántortanító].

Elégséges : Kisjenőben [Székely Ernő lelkész], Jákóhodoson [Jancsó Aladár kántortanító].

Javasolom a következőket : Minthogy a tanügyi bizottság tagjai készkiadásaik megtérítése tekintetében találkoznak évről-évre nehézségekkel, s egyik-másik gyülekezet részéről a fuvarszolgáltatás is nehezen megy és mert a bizottság tagjai több oldalról hallottak olyan kijelentést, hogy nincs értelme az egész dékáni látogatásnak : tegye megfontolás tárgyává egyházmegyei közgyűlésünk a következőket :

Fenn kívánja-e tartani továbbra is az iskolalátogatás mai formáját, vagy egyes egyházmegyék példájára a kanonika vizitációval kapcsolatban kívánja-e esetleg eszközölni?

Amennyiben a mai alakjában kívánja megtartani, állapítsa meg az egyházmegyei közgyűlés, hogy mely időben történjék [pl. febr. második és márc. első felében], mely terminustól csak vis major esetében szabad eltérni; tegye vizsgálat tárgyává a látogatásban résztvenni vonakodó bizottsági tagok indokait; állapítsa meg szabatosan, hogy a látogatók fuvarszükségletét s készkiadásait az egyházközség é, vagy az egyházmegyei közpénztár tartozik-e fizetni?

Javasolom továbbá, hogy tanügyünk állapotáról a látogatási jegyzőkönyvek adataiból élénk táruuló képet egyházmegyei közgyűlésünk általánosságban megnyugvással vegye tudomásul; fejezze ki elismerését nevelés és oktatásügyünk színvona-

lának fenntartásáért és emeléséért minden tőle telhető áldozatot készségesen meghozó gyülekezeteink és presbytériumaink iránt, valamint azon tanítók és tanítónőkkel szemben, kik a megnehezedett anyagi és tanítási viszonyok között is derekasan küzdenek egyházunk és fajunk érdekében az eléjük tornyosuló akadályokkal, viszont komolyan figyelmeztesse a csak elégséges vagy alig elégséges eredménnyel működőket nagyobb odaadás, több buzgóság kifejtésére.

Hívja fel az egyházmegyei közgyűlés azon egyházközségek presbytériumát, melyeknek iskolaépületei elhanyagolt állapotban vannak, vagy a tanítás sikerét veszélyeztető felszerelésük, taneszközük hiányos, hogy az említett hiányokat minden erejük megfeszítésével is a legrövidebb idő alatt pótolni igyekezzenek.

Minthogy a jegyzőkönyvek adataiból nem állapítható meg minden esetben világosan az az ok, mely ref. iskoláink növendékei közül egyeseket még ma is az állami iskolába kényszerít: hívja fel az egyházmegyei közgyűlés a kanonika vizitáció figyelmét az okok alapos bevizsgálására, hogy e fájó sebünk gyógyítására jogorvoslatot keressünk.

Hivassanak fel azok a tanítók, kiket a naplók és általában az iskolai ügyiratok szabályszerű kezelése tekintetében terhel mulasztás, hogy e mindenki által teljesíthető kötelességüknek a jövőben okvetlen eleget tegyenek.

Ugy iskoláink érdeke, mint tanítóink saját érdeke minden tanítótól megköveteli ugyan, hogy magukat a román nyelv tudásában folyton tökéletesítsék, de különösen fontos ez azon tanítókra és tanítónőkre, kik a román nyelvű vizsgát még nem tették le, vagy nem sikerrel tették le, azért s az ilyenek figyelmé ismételten felhivandó, hogy az 1930-ik év az utolsó terminus, ameddig a vizsgát okvetlenül le kell tenniök.

A hűségesküt még nem tett tanítók a tanügyi előadó tanácsos ur útján kérjék az inspektorátust, hogy esküdtetelükre terminust tüzzön ki.

Nem lévén kétséges, hogy a tanítás érdekeit nagymértékben hátrányosan befolyásolja az a körülmény, hogy a tanítók több helyen jogos illetményeiket vagy egyáltalán nem vagy csak késedelmesen és hiányosan kapják meg; hívja fel az egyházmegyei közgyűlés az e tekintetben mu-

lasztást elkövető egyházközségek presbytériumait, hogy tanítóik fizetését az 1926 dec. 16 iki egyházkerületi közgyűlés által megállapított 2932 lei 50 banit kitevő minimális összegig minden áron kiegészítsék s tanítóik törvényszerű járadóságait pontosan kiszolgáltassák.

Hivassanak fel azon gyülekezetek presbytériumai, melyek iskoláik V—VII osztályainak szakiskolává fejlesztése kérdésével még nem foglalkoztak, hogy a kanonika vizitáció idejéig e kérdésben okvetlenül állást foglaljanak.

Nagyvárad, 1929 április hó 29 én.

Kiss Károly

lelkész,
egyházm. tanügyi bizottsági elnök.

Egyházmegyei közgyűlés a tanügyi bizottság elnökének javaslatát teljes egészében elfogadja, azt határozati erőre emeli és a szükséges intézkedések megtételével az esperest megbizza.

15. szám. Tárgyaltatott Agárdi István és társai felebbezése a nagyváradai presbytérium 2—1929. „e” ponti határozata ellen.

Közgyűlésünk utasítja a nagyváradai egyház presbytériumát, hogy az idei szokatlan nagy fagyok által okozott csőrepedésekből eredő károkat esetenként szakértő közbejöttével vizsgálta meg s ezek véleménye alapján hozzon újabb határozatot.

16. szám. Tárgyaltatott Főtiszteletű Sulyok István püspök urnak a bihari egyházm. közgyűlés 9—1928—9. számú határozata elleni észrevételezésének előterjesztése.

Közgyűlésünk Főtiszteletű Püspök ur észrevételező leiratát köszönettel fogadja ugyan, azonban az őszi közgyűlésen hozott határozatát továbbra is változatlanul fenntartja és az esperes ez ügyben tett intézkedéseit helybenhagyólag tudomásul veszi. Megbizza a biharpüspöki egyház

lelkészét és gondnokát a pelbárthidai presbyterválasztás levezetésére. Sikertelenség eselében a biharpüspöki-i presbyteriumot bizza meg a pelbárthidai egyház időközi vezetésével.

17. szám. Tárgyaltatott Sulyok István püspök ur 382—383—1929. számú és az E. T. I. törvénycikk 185. §-án alapuló észrevételezése a bihari református egyházmegye 1928. évi őszi közgyűlésén hozott azon határozat ellen, melyben a kegyeleti évet a paptamási-i elhalt lelkész özvegyével szemben az E. T. II. t.-c. 75. §-a figyelmen kívül hagyásával, egy évben állapította meg.

Az egyházmegyei közgyűlés a Püspök ur észrevételezését tárgyalás alá vevén, hosszabb vita után nagy szótöbbséggel kimondja, hogy

az 1928. évi őszi közgyűlésen hozott 104—1928. számú határozatát a Püspök urnak törvényben gyökerező felügyeleti jogkörében leadott jogos észrevételezése folytán hivatalból revízió alá veszi olyan értelemben, hogy mivel az E. T. II. t.-c. 76. §-a szerint a lelkészözvegyet egy félévi kegyeleti év illeti, továbbá a 83. §. szerint a megüresedett lelkészi állomás egy fél év után feltétlenül betöltendő, ennél fogva utasítja az egyházmegye elnökségét, hogy az E. T. II. t.-c. 83. §-a értelmében az állás betöltése iránt a szükséges intézkedéseket tegye meg, továbbá az egyházm. közgyűlés felhívja a paptamási-i egyházközséget, hogy a kegyeleti idő tekintetében hozott határozatát olyképen módosítsa, hogy a kegyeleti időt a lelkészi javadalom terhére csak félévig számolja el, a második félév jövedelmét az E. T. II. t.-c. 77. §-a értelmében az egyház fenntartási alap művelésére fordítsa, a második félévi

kegyeleti idő terhet pedig az egyházközség pénztárának más természetű jövedelméből fizesse meg.

18. szám. Tárgyaltatott a hegyközszáldobágyi ref. egyházközség kérelme az 1929. évi költségvetések terhére történt 31,500 lei kölcsönösszeg utólagos jóváhagyása tárgyában.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése tárgyalás alá vevén a hegyközszáldobágyi ref. egyházközség presbiteriumának 1929. évi március 10-én hozott 3. számú és a közgyűlésnek 1. sz. határozatát, melyben a presbiterium és a közgyűlés elhatározza, hogy a tisztviselők fizetésére mindaddig, amíg az 1929. évi költségvetés bevételei befolyhatnak, ideiglenes kölcsönt vesz fel,

tekintettel arra, hogy ezen kölcsön felvételét a bihari ref. egyházmegye elnöksége 193—1929. szám alatt engedélyezte.

az E. T. I. t.-c. 15. §. d) pontja alapján maga részéről tudomásul veszi és jóváhagyja.

19. szám. Tárgyaltatott a hegyközpályi-i egyházközség elnökségének kérése az egyházuknál adót fizető kisbirtokosok 25%-os adókulcsának 50%-os adókulcsra való átváltoztatása tárgyában.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése tárgyalás alá vevén a hegyközpályi-i ref. egyházközség elnökségének 78—1929. sz. beadványát, azt arra való tekintettel, hogy annak teljesítése az E. T. III. t.-c. 10. §-ába ütközik, elutasítja.

20. szám. Tárgyaltatott a biharpüspöki-i református egyházközség presbiteriumának 1929. jan. 12-én hozott 2. számú és a közgyűlésének 1929. jan. 26-án hozott

2. számú határozata, mely szerint a párbér 100 lei helyett 50 leiben, a lakóház után a régi adókulcs szerinti 20 leiben, a földadó pedig minden 1000 négyszögöl föld után az eddig fizetett 6 lei helyett 14 leiben állapított meg, továbbá az iskolák felszerelési költségeinek fedezésére az igavonó állatokkal bíró egyháztalagok fapénze 20 leiről 30 leire, a gyalogosoké 10 leiről 20 leire állapított meg.

A bihari református egyházmegye közgyűlése tárgyalás alá vevén a biharpüspöki-i ref. egyházköztség presbytériumának és közgyűlésének fenti számú és tárgyu határozatát, arra való tekintettel, hogy azok a törvényes rendelkezések szigorú betartásával hozattak, tudomásul veszi és jóváhagyja.

21. szám. Tárgy: Sulyok István emlékalapítvány.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése az előterjesztett és a Sulyok István emlékalapítványra vonatkozó alapító levelet egész terjedelmében elfogadja, azt jóváhagyási záradékkal ellátja és felsőbb jóváhagyás végett az egyházkerülethez felterjeszteni rendeli.

Egyben felhívja az elnökséget, hogy az egyházmegyei ügyész közbenjöttével tegye tanulmány tárgyává, hogy a jogi személyekről szóló új törvény értelmében nem-e szükséges ezen alapítólevél körül az államhatósági szerveknél is bizonyos intézkedések megtétele s amennyiben igen, úgy a szükséges intézkedéseket tegye meg.

22. szám. Tárgyaltatott a pósalakai ref. egyházköztség határozata szőlőföldjének eladhatása tárgyában.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése tárgyalás alá vevén a pósalakai ref. egyházköztség presbytériumának 28 - 1929. számú, továbbá az egyházközségi köz-

gyűlés 5—1929. sz. határozatát, amelynek értelmében az egyházközség tulajdonát képező és gyengén jövedelmező 1 kat. hold 682 négyszögöl területű szőlőföld nyilvános árverésen eladható olyan célból, hogy az így befolyt jövedelem jobban gyümölcsözlessék, —

az E. T. I. tc. 15. §. b. pontja alapján azzal hagyja jóvá, hogy a befolyt 99.850 lei összeg a lehető legsürgősebben ismételtlen olyan ingatlan vásárlására fordítandó, amelynek jövedelme telemesen nagyobb lévén az eddig hozott jövedelemnél, az egyházközség anyagi terheinek elviseléséhez lényegesen segédkezet nyújt.

Ezen határozat felterjesztendő felsőbb jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyűléshez.

23. szám. Tárgy: Szatmári Sándor és társai felebbezése a fugyi-i ref. egyházközség presbytériumának 9-ik számú 1929 március 4-én hozott határozata ellen.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése arra való tekintettel, hogy a templom padjainak használata tekintetében a hívek között semmi megkülönböztetés nem tehető, minthogy ez ellenkeznék a református egyház demokratikus elveivel, a presbyterium fenti számú határozatát jóváhagyja és a beadott felebbezést elutasítja.

24. szám. Tárgyaltatott a missziói-bizottság jelentése és ezzel kapcsolatban Kádár Miklós ref. lelkész kérelme a tatarosi, dernai missziós kör gondozása tárgyában.

A bihari ref. egyházmegye közgyűlése Kádár Miklós, Hodor István és Kulcsár Andor missziós lelkészek jelentéseit és azok kapcsán beküldött kimutatást tudomásul veszi és azt további intézkedés

és tudomásvétel végett az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni határozza.

Egyben Kádár Miklós tatarosi-dernai missziósköri lelkész segély iránti kérelmét teljesen méllányosnak tartja és ehhez képes nevezett lelkész részére segélyképpen a Nagylótfalusi-alap egy évi kamatát kiutalni határozza, egyben javaslatot tesz az egyházkerületi közgyűléshez is, hogy nevezettet, tekintettel az általa végzett igen nagy áldozatot kívánó munkára, megfelelő alapból szintén segélyben részesíteni sziveskedjék.

25. szám. Tárgyaltatott a számvevőszék jelentése az egyházmegyei számadások 1928. évi megvizsgálásáról.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számvevőszék jelentését az alapok és alapítványokra vonatkozólag tudomásul veszi s a pénztárnoknak a felmentvényt megadja a szokásos óvások fenntartásával.

Az alapok és alapítványok állaga számszerűleg a következő :

A)

1. Közigazgatási pénztár :

Bevétel	— —	195,473 Lei 68 bani
Kiadás	— —	194,073 „ 80 „
Maradvány		1399 Lei 88 bani
Vagyon	32,151	„ 85 „
Szaporulat	1011	„ 80 „

2. Lelkeszi gyámolda :

Bevétel	— —	281,440 Lei 84 bani
Kiadás	— —	281,344 „ 74 „
Maradvány		96 Lei 10 bani
Vagyon	240,303	„ 10 „
Szaporulat	174,196	„ 40 „

3. Tanítói gyámolda:

Bevétel	---	---	---	3071	Lei	78	bani
Kiadás	---	---	---	3059	"	56	"
Maradvány				12	Lei	22	bani
Vagyron				16,314	"	42	"
Apadás				231	"	06	"

B)**1. Révi missziói alap:**

Bevétel	---	---	---	1340	Lei	34	bani
Kiadás	---	---	---	1270	"	34	"
Maradvány				70	Lei	—	bani
Vagyron				1000	"	—	"
Szaporulat				—	"	—	"

2. Nagytótfalusi alap:

Bevétel	---	---	---	24,296	Lei	65	bani
Kiadás	---	---	---	23,581	"	45	"
Maradvány				715	Lei	20	bani
Vagyron				34,642	"	20	"
Szaporulat				5366	"	71	"

3. Egyházmegyei könyvtár-alap:

Bevétel	---	---	---	3185	Lei	36	bani
Kiadás	---	---	---	3059	"	87	"
Maradvány				125	Lei	49	bani
Vagyron				3721	"	49	"
Szaporulat				510	"	33	"

4. Dr Imre Sándor-alap:

Bevétel	---	---	---	3303	Lei	37	bani
Kiadás	---	---	---	3184	"	67	"
Maradvány				118	Lei	70	bani
Vagyron				3587	"	70	"
Szaporulat				363	"	40	"

5. Boross Gáborné-alap:

Bevétel	---	---	---	747	Lei	24	bani
Kiadás	---	---	---	735	"	—	"
Maradvány				12	Lei	24	bani
Vagyron				2481	"	24	"
Szaporulat				60	"	—	"

6. Tűzkárbiztosítási pénztár:

Bevétel	---	---	---	182	Lei	24	bani
Kiadás	---	---	---	167	"	—	"
Maradvány				14	Lei	40	bani
Vagyron				767	"	40	"
Szaporodás				23	"	50	"

7. Fugyivásárhelyi iskola-alap:

Bevétel	---	---	---	721	Lei	70	bani
Kiadás	---	---	---	685	"	56	"
Maradvány				36	Lei	14	bani
Vagyron				1253	"	14	"
Szaporulat				223	"	44	"

8. Egyházmegyei lelkeszegyesületi alap:

Bevétel	---	---	---	5744	Lei	75	bani
Kiadás	---	---	---	5385	"	40	"
Maradvány				359	Lei	35	bani
Vagyron				5657	"	35	"
Szaporulat				2214	"	10	"

9. Sulyok István-alap:

Bevétel	---	---	---	31 254	Lei	90	bani
Kiadás	---	---	---	27,248	"	40	"
Maradvány				4006	Lei	50	bani
Vagyron				55,879	"	50	"
Szaporulat				25,187	"	80	"

10. Radnóthy-alap:

Bevétel	—	—	—	146	Lei	15	bani
Kiadás	—	—	—	104	"	54	"
Maradvány				41	Lei	61	bani
Vagyron				155	"	41	"
Szaporulat				17	"	96	"

11. Váradpósai egyházi alap:

Bevétel	—	—	—	14,986	Lei	90	bani
Kiadás	—	—	—	14,898	"	50	"
Maradvány				88	Lei	40	bani
Vagyron				13,685	"	40	"
Szaporulat				2369	"	50	"

12. Bari József-alap:

Bevétel	—	—	—	553	Lei	25	bani
Kiadás	—	—	—	472	"	25	"
Maradvány				81	Lei	—	bani
Vagyron				573	"	—	"
Szaporulat				77	"	75	"

13. Tatarosi perselypénz:

Bevétel	—	—	—	5	Lei	05	bani
Kiadás	—	—	—	5	"	05	"
Maradvány				—	Lei	—	bani
Vagyron				90	"	—	"
Szaporulat				5	"	05	"

14. Dr Ujfalussy Sándor-alap:

Bevétel	—	—	—	993	Lei	—	bani
Kiadás	—	—	—	993	"	—	"
Maradvány				—	Lei	—	bani
Vagyron				7745	"	—	"
Szaporulat				857	"	—	"

15. Bartos egyházi alap [Hodos]:

Bevétel	---	---	---	231	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	---	231	"	—	"
Maradvány				—	Lei	—	bani
Vagyon				500	"	—	"
Szaporulat				—	"	—	"

16. Fráter—Sisári-alap:

Bevétel	---	---	---	82	Lei	53	bani
Kiadás	---	---	---	54	"	54	"
Maradvány				27	Lei	99	bani
Vagyon				127	"	99	"
Szaporulat				17	"	96	"

17. Váradlessi lelkészi jav.-alap:

Bevétel	---	---	---	1151	Lei	24	bani
Kiadás	---	---	---	1151	"	24	"
Maradvány				—	Lei	—	bani
Vagyon				900	"	—	"
Szaporulat				—	"	—	"

18. Bartos iskolai-alap [Hodos]:

Bevétel	---	---	---	1115	Lei	50	bani
Kiadás	---	---	---	1115	"	50	"
Maradvány				—	Lei	—	bani
Vagyon				507	"	—	"
Szaporulat				7	"	—	"

19. Dernai missziói alap:

Bevétel	---	---	---	10,550	Lei	—	ban
Kiadás	---	---	---	10,106	"	—	"
Maradvány				444	Lei	—	bani
Vagyon				10,444	"	—	"
Szaporulat				44	"	—	"

Egyházmegyei közgyűlés az alapok és alapítványokra vonatkozó 1928. évi zárszámadást és jelentést tudomásul veszi, pénztárnoknak a felmentést megadja.

26. szám. Tárgyaltatott a számvevőszék jelentése az egyházközségek 1928. évi számadásairól.

Az egyházmegyei közgyűlés a számvevőszék jelentése alapján a bihari, biharpüspöki-i, biharszentjánosi, borsi, élesdi, fugyi-i, fugyivásárhelyi, hegyközcsalári, hegyközujlaki, jákóhodosi, kisszántói, mezőtelegdi, nagykakucsi, nagyváradi, örvéndi, pusztajlaki, révi, szalárdi egyházak számadásait jóváhagyja.

A hegyközszáldobágyi, nyüvedi és mezőtelki-i egyházközségeket pedig kötelezi arra, hogy számadásaikat legkésőbb 1929 május hó 20-ik napjáig haladéktalanul terjesszék be, annak elmaradása esetén pedig 500 lei pénzbírsággal fogja sújtani az érdekelt egyházközségeket.

27. szám. Tárgyaltatott Fodor József lelkész, egyházmegyei pénztárnok lemondó levele a számvevői tisztségről.

Egyházmegyei közgyűlésünk Fodor József fugyivásárhelyi református lelkésznek a számvevői tisztségről szóló lemondó levelét a legnagyobb sajnálattal tudomásul veszi a felhozott alapos indokok figyelembevételével s egyben az eddig kifejtett tevékenységéért köszönetét és elismerését nyilvánítja.

Egyidejűleg az egyházmegye közgyűlése a számvevőszék elnökéül Dankó József fugyi-i ref. lelkészt, a megüresedett számvevői tisztségre pedig Székely Ernő köröskisjenői református lelkészt választja meg.

28. szám. Tárgyaltatott a székelyudvarhelyi Ref. Tanítónőképző-intézet előljáróságának 1928 december hó 18-án kelt átirata, miszerint az egyházmegye közgyűlését arra kéri, hogy az egyházmegye területéről

apok
évi
veszi,

származó növendékek költségeinek fedezéséhez hozzájáruljon.

Egyházmegyei közgyűlésünk a székelyudvarhelyi Ref. Tanítónőképző-intézet kérelmének a lehetőség határain belül készséggel tesz eleget, de mivel a költségvetés keretében arra fedezetet nem talál, így elhatározza, hogy e célra minden évben „tanítói napot” rendeztet és annak tiszta jövedelmét a tanítónőképző-intézet rendelkezésére bocsájti. A „tanítói nap” pontos dátumát az egyházmegye elnöksége állapítja meg és arról az egyházközségeket előzetesen értesíteni fogja.

29. szám. Tárgyaltatott Zöld István tanító egyházmegyei képviselő azon kérelme, hogy 9 év óta összegyűlt 1800 lei készkiadásait, mely az egyházmegyei gyűléseken való megjelenése alkalmából merült fel, közgyűlés utalja ki részére.

Egyházmegyei közgyűlés Zöld István kérésének részben helyt ad, amennyiben a két utolsó évi készkiadásainak, 400 leinek a kifizetésére utasítja pénztárnokot. Kérésének teljes egészében helyt nem adhat, mivel a szabályzat értelmében a két éven túli követelés elévült s az egyházmegye pénztára nincs abban a helyzetben, hogy összegyűjtött költségeket egyszerre fizessen ki.

30. szám. Tárgyaltatott az egyházkerületi közgyűlés 63—1928. számú határozata, melyben az egyházmegyék figyelmébe ajánlja: nem volna-e célszerű a ma működő egyházmegyei gyámintézeteknek a kerületi nyugdíjintézetbe való beolvadása; egyben arra is felhívja az egyházmegyéket, hogy a nyugdíjintézet alapszabályainak módosítására vonatkozó indítványukat terjesszék a legközelebbi kerületi közgyűlés elé.

Egyházmegyei közgyűlésünk a ma működő egyházmegyei gyámintézeteknek a kerületi nyugdíjintézetbe való beolvadását a bihari ref. egyházmegyei gyámintézet választmányának 1929 február hó 11-én hozott 2. számú, valamint a bihari ref. egyházmegyei gyámintézet közgyűlésének 1929 április hó 15-én hozott 4. számú határozatában megállapított okoknál fogva a maga részéről nem javasolja.

A nyugdíjintézet alapszabályainak módosítására vonatkozólag pedig a fentemlített napokon és említett számok alatt hozott gyámintézeti választmányi, valamint közgyűlési határozatokat teljes egészében magáévá teszi és az azokon megállapított módosítást javasolja.

Ezen határozatát a vonatkozó gyámintézeti választmányi gyűlési és gyámintézeti közgyűlési jegyzőkönyvi kivonatok kapcsán a legközelebbi kerületi közgyűlés elé terjeszteni határozza.

Hitelesítetelt Nagyváradon, 1929. évi május hó 6-án.

Vadai Béla,

esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,

egyhm. gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Török Győző,

egyhm. tanácsbírák.

Kádár Miklós,

Dr Soos István,

Vargha László,

jegyzőkönyvvezetők.

Bírószági ügyek

[1929 április 30-án.]

31. szám. A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Kuki Zoltán igazgató-tanító bihari lakos panaszosnak a bihari ref. egyházközség panaszolt ellen az 1926, 1927 és 1928. évekről tanítói fizetésének a 17—1926. számú egyházkerületi határozatban megállapított minimumra leendő kiegészítése iránt folyamatba tett ügyben tartott ülésében a következőképpen

ITÉLT:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, kötelezi a bihari ref. egyházközség panaszoltat, hogy Kuki Zoltán igazgató-tanító panaszos részére 1926. évről 120 leit, 1927. évről fizetéskiegészítés címén 7511 leit, 1928. évről szintén fizetéskiegészítés fejében 956 leit, végre a vizsgálattal felmerült és panaszos által előlegezett eljárási költségek meglérítéséül 300 leit, együtt tehát 8887 leit 15 nap végrehajtás terhe mellett fizessen meg.

Panaszos Kuki Zoltánt 1926. évről fizetéskiegészítés iránt támasztott igényével elutasítja.

INDOKOLÁS:

Az elrendelt és megtartott vizsgálat során egyfelől megállapított, hogy panaszos a bihari ref. egyháztanács által 1928. évi július hó 15-én 103. szám alatt hozott határozatot a lelkeszi postakönyv igazolása szerint 1928. évi augusztus hó 25-én vette át s így az általa 1928. évi

szeptember hó 8-án beadott felebbezés törvényes határidőn belül érkezett be, másfelől a kihallgatott tanuk eskü alatt tett vallomása után kétségtelen, miszerint az 1927. évi február hó 6-ik napján tartott presbyteri gyűlésen kizárólag és egyedül csak az 1926. évi tanítói fizetésre vonatkozólag jött létre Szabó József presbiter indítványa és közvetítése mellett békés meg egyezés a felek között, ugyanezért panaszosnak ezen évről lámaszlott fizetésekiegészítés iránti igénye, mint minden jogalapot nélkülöző, elutasítandó volt. Ellenben, tekintettel arra, hogy 1926. évről a költségvetésben felvett készpénzfizetésből elnézés folytán 120 lei részére ki nem szolgáltatott, ezen összeg javára megítélendő volt.

A 17—1926. számú kerületi határozat, 1927. évtől kezdődőleg a falusi tanítók évi fizetésének minimumát 35190 leiben állapítja meg s mivel panaszlott egyházközség ezen évre is csak az 1926. évi 18,245 lei fizetést állította be költségvetésébe, nyilvánvaló, hogy ha ezen összeghez hozzáadjuk:

1. az évi tandíjat	3000 L
2. a 4 kat. hold föld haszonértékét	4000 „
3. a buza megváltási engedményt	2434 „

együtt: 9434 L

ezen összesen 27.679 lei a minimumnál 7511 leiel kevesebb, tehát ezen különbözet panaszos javára megállapítandónak találtatott.

Az 1928. évre panaszlott egyházközség költségvetésében fizetésekiegészítés címén 6555 leit állít be panaszos javára, de mert az ekként kialakuló 18,245 lei meg 9434 lei és 6555 lei, együtt tehát 34,234 lei fizetés a minimumnál 956 leivel keve-

sebb, ennek megtérítésére panaszlott kötelezendő volt.

A vizsgálattal felmerült költséget panaszos előlegezte, de mert az eljárásra és a vizsgálat elrendelésére panaszlott egyházközség szolgáltatott okot, ezen költség megtérítésében panaszlott elmarasztalandónak találta.

A tanítói fizetést képező 4 kat. hold szántóföld haszonértékét a bíróság évi 4000 leiben állapítja meg, mert ha az egyházközség köteles a tanító javára a kerületi határozatban foglalt minimumot megadni, ugyanakkor jogosult a természetben adott szántóföld haszonértékét olyan összegben beszámítani, mely a helyi viszonyoknak megfelel és nem kötelezhető arra, hogy a tanító önkényes (2800 lei) értékelése miatt, kétszeresen megterheltesék akkor, amikor Biharon 4 kat. hold szántóföldért 4000 lei haszonbér igen könnyen elérhető.

A buza megváltási árendaményt 2434 leit panaszos az 1927. és 1928. évekről támasztott fizetésekiegészítés iránti követelésénél fel sem említi, szemben azzal, hogy 1926. évről fizetésének kiegészítésére ezen összeget önként beállítja. Ezen összeg tehát, mint a tantestületi határozaton nyugvó önkéntes engedmény a fizetés-minimum kiszolgáltatásánál számításba veendő és pedig annál inkább, mivel a buza értéke egyáltalában nem emelkedett, másfelől azért, mert ezen díjlevélen alapuló természetbeni járandóság megváltási összegéről tárgyalni és a felett megegyezni csak úgy lehet, ha a fizetési minimumba a megegyezési összegtől a forgalmi értékig terjedő összeg, mint engedmény betudatik, mivel e nélkül a megállapodás teljesen céltalan lenne.

32. szám. A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, Kuki Zoltán és Nyiri Margit bihari tanítók, panaszosoknak a bihari református egyházközség panaszolt ellen a román nyelvű vizsgán, Kolozsváron való megjelenéssel felmerült 1200—1200 együtt 2400 lei készkiadás megtérítése iránti ügyében a következőképpen

ITÉLT:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság a beadott felebbezést illetékesség hiányából elutasítja.

Felhívja azonban a bihari ref. egyházközséget, hogy nevezett tanítók méltányos kérését lehetőség szerint teljesítse.

INDOKOLÁS.

Tekintettel arra, hogy panaszosok nem a díjlevelükön alapuló valamely illetmény kifizetését helyezik követelésbe, hanem a román nyelvű vizsgán való megjelenéssel felmerült készkiadásaiknak megtérítését, tehát méltányossági indokból mintegy segítyt kérnek, amelynek elbírálása tisztán és kizárólag az egyházközség belső ügye — a bíróság ezen ügyben ítélkezni nem tartotta magát illetékesnek s nem tehelett mást, mint azt, hogy a felsőbb egyházhatóságok rendelkezéseivel is támogatott eme kérelem teljesítésére az egyházközséget felhívja.

33. szám. Tárgy: Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántor-tanítónak a paptamási-i egyházközség ellen beadott fizetési felebbezési ügye, mint közigazgatási bírósági ügy.

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántor-tanítónak fizetési felebbezési ügyében a következő részítéletet hozta,

RÉSZ-ITÉLET:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság kötelezi a paptamási-i egyházközséget, hogy Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántor-tanítónak fizetés és tandíj hátralék címén 1000 lei követelését 15 nap alatt végrehajtás terhe alatt fizesse meg.

A fajárandóság iránti igénye panaszosnak a beterjesztett iratokból biztosan megállapítható nem volt, azért ezt az ügyet bizonyítás kiegészítése végett visszateszi a presbyteriumhoz azzal, hogy a községi előljáróság idevonaalkozó bizonyítványát csatolják az iratokhoz.

Kiss Béla tanítónak az 1200 lei beruházási költség megfizetésére haladékot ad.

INDOKOLÁS:

Zsigó Károlynak a paptamási-i egyházközséggel szemben fizetési és tandíj-hátralék iránti igénye a csatolt iratokból beigazolódott és jogosnak találatott s így panaszolt egyház az 1000 lei megfizetésére kötelezendő volt.

A fa kiszolgáltatása iránti igényét panaszosnak a bíróság nem tudta kétségtelenül megállapítani, mivel a presbyteri végzés szerint iskolai évre jár a failletmény, a tanítónők szerint pedig polgári évre, azért a bíróság az illetékes községi előljáróság bizonyítványának beszerzésére utasította a presbyteriumot.

Kiss Béla jelenlegi paptamási-i tanítónak a beruházási költség megfizetésére nehéz anyagi helyzetére tekintettel f. évi szept. 1-ig haladékot ad.

34. szám. Tárgy: Czina Sándor hegyközujlaki tanító felebbezése a presbytérium 37—1929. számú határozata ellen.

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága Czina Sándor hegyközujlaki ref. tanítónak a presbytérium 37—1929. sz. határozata ellen beadott felebbezési ügyében elrendelt vizsgálat folytán a felek meghallgatása után a következő ítéletet hozta:

ITÉLET:

Az egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság a felebbezést illetékeség hiányából elutasítja. Az egyházat azonban felhívja, hogy figyelemmel a méltánylást igénylő körülményekre a kérelmet lehetőség szerint teljesítse.

INDOKOK:

Tekintettel arra, hogy panaszos nem díjlevelen alapuló illetményét helyezi követelésbe, hanem a román nyelvű vizsgán megjelenésével felmerült készkiadásainak megtérítését, tehát mintegy segélyezést kér az egyháztól, mely ügyben dönteni tisztán az egyházközség belügye: a bíróság ez ügyben ítéletileg dönteni magát jogosítottnak nem találta s nem tehetett mást, mint azt, hogy ezen felsőbb egyházhatóságok rendelkezésével is támogatott jogos kérelem teljesítésére az egyházközséget felhívja.

35. szám. A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Vajna Józsefné nagyváradi lakos egyháztagnak a nagyváradi presbytérium adókivetése ellen beadott felebbezési ügyében a következőleg

ITÉLT:

Vajna Józsefné nagyváradi ref. egyháztag egyházi adóját az eredetileg kivetett 100 Leiről 50 Leire leszállítja, mivel nevezett múlt évben épített házában mintegy

120,000 Lei teher van, továbbá, hogy nevezett nem családfő és egyházával szemben minden alkalommal erejéhez mért áldozatkészséget tanusít.

36. szám. A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Hendzsel Lajos nagyváradi lakos presbyternek a nagyváradi presbytérium adókivetése ellen beadott felebbezési ügyében a következőleg

ITÉLT:

Hendzsel Lajos nagyváradi presbyter egyházi adóját az eredetileg kivetett 500 Leiről 300 Leire leszállítja, mivel nevezett háza felének eladása folytán a múlt évinél rosszabb anyagi viszonyok közé került.

37. szám. Tárgyalás alatt van Dávid József és társai biharszentjánosi ref. egyháztagok és Könyves János biharszentjánosi ref. lelkész kölcsönös panaszos ügye, mint fegyelmi bírósági ügy.

VÉGZÉS:

Egyházmegyei bíróság mint fegyelmi bíróság, minthogy panaszosok a bírósághoz benyújtott írásbeli nyilatkozatukban a panaszt visszavonták, hivatalbeli eljárásra pedig ok nincs, a panasz visszavonását tudomásul véve, ebben az ügyben a további eljárást megszünteti.

38. szám. Tárgy: A nyüvedi egyházközség presbyteriuma, továbbá Lovas György és társai ellen külön is folyamatba tett fegyelmi ügy.

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága Lovas György, Domokos Sándor, Lovas Imre, Farkas Károly, Lovas Zsigmond, Gönczi József, Nagy Sándor, V. Nagy Gyula, V. Nagy Lajos, Zima Zsigmond, nyüvedi volt presbyterek és Farkas Lajos nyüvedi gondnok ellen a bihari ref. egyházmegyei közgyűlés 92—1928. sz. határozatának 10. pontja, valamint Lovas György, Lovas

Imre, Farkas Károly, Lovas Zsigmond, Nagy Sándor és Domokos Sándor nyüvedi volt presbyterek, Farkas Lajos gondnok és Bernát Zsigmond alapkezelő ellen a bihari egyházmegye elnökségének 860—1928. és 24—1929. sz. végzéseivel külön is elrendelt és folyamalba tett egymással összefüggő fegyelmi ügyeiben nagyváradi 1929. évi április hó 30-án tartott rendes ülésében a következőleg

ITÉLT :

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága bűnösnek mondja ki Lovas György, Lovas Imre, Farkas Károly, Lovas Zsigmond, Bernát Zsigmond és Domokos Sándor presbytereket, továbbá Farkas Lajos gondnokot az E. T. V. tc. 34. §-ának A. 1., 2., 3., 4. és 5. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségben és ezért Farkas Károlyt és Lovas Zsigmondot az E. T. V. tc. 35. §-ának 1. pont f) szerinti büntetéssel és pedig a választhatóságnak 3 évre való megvonásával, viszont Lovas György, Lovas Imre, Bernát Zsigmond, Domokos Sándor presbytereket és Farkas Lajos gondnokot a választhatóságnak 1 évre való megvonásával sújtja, míg Gönczy József, Nagy Sándor, V. Nagy Gyula, V. Nagy Lajos és Zima Zsigmond presbytereket az ellenük emelt vád és következményei alól felmenti.

INDOKOLÁS :

Az egyházmegyei bíróság az összes iratok áttanulmányozása után, a vád és védelem beszédeinek elhangzása után megállapította, hogy a nyüvedi volt presbyterium súlyos mulasztást és az egyházi törvényekbe ütköző súlyos vétséget követett el az által, hogy az 1928. évi április hó 16-án, május hó 10-én, május hó 24-én, június 24-én és július hó 29-én tartott

presbyteri, illetve egyházközségi gyűléseken az esperes, mint felettes hatóság törvényes rendelkezéseinek ellenszegültek, a lelkeszi díjlevél csonkítatlan fenntartását következetesen megtagadák s így a lelkeszi állás betöltését lehetetlenné tették, amely törvénybeütköző magatartásuk maga után vonta a presbyteriumnak az egyházmegyei közgyűlés által való feloszlatását. Ezt a vétséget még súlyosbították azzal, hogy közülök hatan és pedig Lovas Imre, Lovas Zsigmond, Bernát Zsigmond, Farkas Károly, Domokos Sándor és Lovas György az esperesi hivatalhoz 1928. dec. 10-én szokatlanul tiszteletlen, az esperest, az egész református papságot, a felettes egyházi hatóságot kigunyoló, sértegető, sőt fenyegető hangú beadványt intéztek, amelyben a felettes egyházi hatóság iránt minden engedelmisséget megtagadnak.

Az egyházmegyei bíróság a vizsgálat adataiból megállapította, hogy úgy a presbyterium, mint a közgyűlés határozataiért a felelőség elsősorban azon hat presbyterter terheli, akik mint felbujtók, presbytertársaikat is ezen törvénytelen határozat meghozatalára nemcsak hogy rábirták, hanem fenyegetőhangu és magyar református presbyterhez nem méltó beadványukkal beigazolták azt, hogy minden bajnak kulforrása ő bennük keresendő.

Éppen ezért az egyházmegyei bíróság nevezettek közül Farkas Károly és Lovas Zsigmond presbytereket, mint akik vezető szerepet vittek ezen tényekben, példa statuálás szempontjából 3 évre szükségesnek tartotta a választhatásból kizárni, míg a beadványt aláíró másik négy presbyterter és pedig Lovas György, Lovas Imre, Bernát Zsigmond és Domokos Sándor presbytereket, továbbá Farkas

nóc
elle

Tar
pan
natl
irot

Lajos gondnokot egy évre kizárni tartotta szükségesnek. A többi presbyterekkel szemben és pedig Gönczi József, Nagy Sándor, V. Nagy Gyula, V. Nagy Lajos és Zima Zsigmond presbyterekkel szemben a bíróság felmentő ítéletet hozott azon indokból, minthogy nevezetteket, kik a többiek által lettek félrevezetve, ezen félrevezetés áldozataiul tekinti és ezen ítélete által akarta lehetővé tenni nevezettek részére, hogy a jövőben egyházas és magyar református presbyterhez méltó magatartást fognak tanusítani.

39. szám. Tárgy: Nyüvedi egyháztagok panasza Tarnóczi Lajos beszolgáló lelkész és Paulik Béla volt lelkész ellen, illetéktelen illetmény felvétele miatt.

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága a Tarnóczi Lajos és Paulik Béla elleni ügyben beadott panasz tárgyában az iratok átvizsgálása után és a vonatkozó vizsgálat adatainak megismeretése után alulírott napon tartott ülésében a következő

VÉGZÉST HOZTA:

Az egyházmegyei bíróság megállapítván azt, hogy Tarnóczi Lajos beszolgáló lelkész illetményeit szabályszerűen vette fel a helyettesítést elrendelő esperesi határozat alapján, arra való tekintettel, hogy nevezett ellen a szabályszerű fegyelmi eljárás vád hiányában folyamatba sem tétetett és csak előzetes vizsgálat folytatott le, az ügyészi véleménynek megfelelőleg is, de meg arra való tekintettel is, hogy a becsatolt jegyzőkönyv szerint nevezett a nyüvedi hivekkel elszámolt és elszámolása tudomásul vétetett,

az ellene indított vizsgálatot megszünteti.

Tekintettel arra, hogy Paulik Béla

volt lelkész által felvett illetmény mennyisége és annak jogossága az eddigi vizsgálat folytán kellőképen tisztázva nem lett, ennél fogva nevezett ellen a vizsgálat folytatását rendeli el és a szükséges intézkedések megtételével az egyhm. elnökséget megbizza.

40. szám. Tárgyaltatott Szoboszlai József pelbárhidai gondnok és a presbyterium egyes tagjai elleni fegyelmi bírósági ügy.

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság Szoboszlai József pelbárhidai gondnok és a presbyterium egyes tagjai ellen hivatalból indított fegyelmi ügyben a következőképen

ITÉLT :

A bihari ref. egyházmegyei fegyelmi bíróság Szoboszlai József gondnokot, Kiss Sándor, Dézsi Sándor, Bereczki Lajos, Gönczi Bálint, Harsányi Lajos, Nagy Bálint, Szoboszlai Sándor és Kiss Elek presbytereket, mindnyájan pelbárhidai lakosokat az E. T. V. t.-c. 34. §. A) 1., 2., 3., 4. pontjaiban meghatározott fegyelmi vétségek elkövetésében vétkesnek mondja ki s ezért a fentebb nevezett presbytereket az E. T. V. t.-c. 35. §. b) pontja értelmében f e d d é s r e ítéli.

Szoboszlai József gondnokot az ellene külön folyamalba tett fegyelmi ügyben összbüntetésként hivatalától való elmozdítással sújtván, e helyen való újabb megbüntetését mellőzi.

Megállapítja a bíróság, hogy a fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel.

INDOKOK :

Az egyháztanácsai ülésekről felvett jegyzőkönyvek kivonataiból megállapítást

nyert, miszerint fentebb nevezett presbyterek :

1. Az egyházközséget jogosan terhelő 300 lei gyámintézeti járulék kifizetését megtagadták.

2. Az 1928. évi költségvetésből a lelkészi díjlevelen alapuló fizetését jogtalanul törölték s nem engedték, hogy az egyházmegyei bíróság által megítélt több évről hátrányos lelkészi illetmény abba beállíttassék.

3. Megtagadták a kántori párbérek és az iskolai fenntartási járulékok behajtását, illetve kivetését is.

4. Megtagadták a tanítónő fizetésének kiutalását, sőt annak beszédését.

5. Beigazolást nyert, hogy mint presbyterek, templomba nem járnak.

Mindezekkel, amidőn egyfelől megszegik az E. T. I. t.-c. 121. §-a e) pontjaiban előirt kötelességeiket, ugyanakkor másfelől elkövetik az E. T. V. t.-c. 34. §. A) 1 – 4. pontjaiban meghatározott legyelmi vétségeket.

Mindezen tények és mulasztások igen súlyos fegyelmi büntetés kiszabását vonnák maguk után s amidőn a fegyelmi bíróság mégis összbüntetésként a feddést alkalmazta, ezzel nevezett presbyterek lelki ismeretére, szunnyadó vallási érzületére kívánt hatást gyakorolni, hogy felkeltse bennök az egyetemes anyaszentegyházhoz való ragaszkodást, a hithűség és vallásos buzgóság nemes érzelmeit. Nem érdem szerint büntetni, sujtani, hanem szeretettel javítani akart, hogy nevezetteket az igaz magyar református ember erényeinek gyakorlására visszavezetve, eme hanyatlásnak indult egyházközség újraéledésének, békés fejlődésének alapjait lerakja.

Szoboszlai József gondnok az ellené külön folyamatba tett fegyelmi ügyben hivatalától elmozdításra ítéltvén, e helyen való megbüntetése mellőzendő volt azért, mert az összbüntetésként ott kiszabott elmozdításban az ált. terhére megállapított vétségek is figyelembe vétettek.

41. szám. Tárgy: Szoboszlai József pelbárthidai gondnok felfüggesztési ügye, mint fegyelmi bírósági ügy.

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság Szoboszlai József pelbárthidai lakos, egyházközségi gondnoknak hivatali állásától ezen bíróság elnöksége által kimondott felfüggesztése tárgyában a következő végzést hozta:

VÉGZÉS:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság az Elnökség által az E. T. V. t. c. 133. §-nak 4-ik bekezdése értelmében bejelentett amaz intézkedést, mely szerint Szoboszlai József pelbárthidai lakost, egyházközségi gondnokot figyelemmel az E. T. V. t. c. 132. §. b) pontjában foglaltakra, hivatalától felfüggesztette: jóváhagyja, illetve ezen felfüggesztést az E. T. V. t. c. 133. §-nak első bekezdése alapján a maga részéről is kimondja.

INDOKOK:

Gondnok a lelkészelnök írásbeli felhívása ellenére az elszámolás megejtése s gazdálkodásának ellenőrzése céljából a lelkésznél nem jelent meg; a legszükségesebb egyházi és iskolai kiadások teljesítését megtagadta, a több évi lelkészi hátrányos fizetés címén behajtott tekintélyes összeget rendeltetési helyére be nem

szolgáltatta, azokról el nem számolt, mely ténynek, illetve mulasztások, amidőn egyfelől az E. T. V. t. c. 34. §. A) 1., 2., 4., 6. pontjaiban felsorolt fegyelmi vétségek tényálladékát kimerítik, addig másfelől az egyházközség békés vezetését lehetetlenné teszik.

Mindezek alapján felfüggesztését figyelemmel az E. T. V. t. c. 132. §. c) pontjában foglaltakra is, jóváhagyni, illetve kimondani kellett.

42. szám. Tárgy: Szoboszlai József pelbárthidai gondnok elleni fegyelmi bírósági ügy.

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság Szoboszlai József pelbárthidai gondnok ellen hivatalból indított fegyelmi ügyben a következőképen ítelt:

ITÉLET:

A bihari ref. egyházmegyei fegyelmi bíróság Szoboszlai József pelbárthidai lakost, felfüggesztett egyházközségi gondnokot az E. T. V. t. c. 34. §. A) 1., 2., 3., 4., 6. pontjaiban meghatározott fegyelmi vétségek elkövetésében vétkesnek mondja ki s ezért őt az E. T. V. t. c. 35. §-nak d) pontja értelmében összbüntetésül viselt gondnoki hivatalától elmozdítja.

A fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel.

INDOKOK:

Panaszlott úgy írásbeli nyilatkozatában, mint a vizsgálati jegyzőkönyv igazolása szerint önmaga beismerte, hogy az egyházközségi számadás elkészítése céljából a lelkész írásbeli felhívása dacára sem jelent meg, továbbá, hogy sem a bevételi, sem a kiadási nyugtákat lelkész ellenjegyzése végett rendelkezésre nem

bocsátotta, így gazdálkodásának ellenőrzésében a lelkészt szándékosan megakadályozta, elismerte, hogy a feltétlenül szükséges egyházi, de főleg iskolai kiadásokat felhívás dacára sem teljesítette s végre, hogy a több évről hátrálékos lelkészi fizetés és más hátrálékok címén kezeihez befolyt tekintélyes összeget rendelkezési helyére el nem juttatta s azokról rendszeresen el nem számolt.

Minthogy ezen tények, illetve mulasztások teljesen kimerítik az E. T. V. t. c. 34. §. A) 1., 2., 3., 4., 6. pontjaiban foglalt fegyelmi vétségek tényálladékát, de másfelől teljesen megakasztják az egyházközség gazdasági életének, kormányzatának békés és rendes menetét: az E. T. V. t. c. 35. §. d) pontja értelmében őt viselt hivatali állásától elmozdítani kellett.

43. szám. Tárgy: Dézsi Károly és társai pelbárt-hidai lakosoknak fegyelmi panasza Holkó József pelbárt-hidai lelkész ellen.

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága tárgyalás alá vevén a Dézsi Károly és társai pelbárt-hidai lakosoknak Holkó József lelkész elleni fegyelmi panasz ügyét, az 1929. évi április hó 30-án Nagyváradon tartott ülésében a vád és a védelem meghallgatása után a következőképpen

ITÉLT:

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága a Holkó József pelbárt-hidai lelkész ellen indított fegyelmi ügyben nevezett Holkó József lelkészt a vád és következményei alól felmenti. Az ezen ügyben felmerült költségeket a közigazgatási pénztár terhére utalja.

INDOKOK:

Dézi Károly és társai fegyelmi panaszt tettek fentt nevezett lelkész ellen azon indokból, mert:

1. A lelkész a panaszosék családjával a háboru alatt rosszul bánt.

2. A lelkész a háboru alatt a hadban levő egyháztagek családjaitól díjlevele szigoru betartásához ragaszkodott és semmi-nemü humánus eljárást nem tanusított.

3. Családi élete megbotránkozás tárgyát képezte.

4. A presbyteri gyűlésen egy gondnokra és egy presbyterre revolvert fogott.

5. Kulcsár Károly, Lajos nevü fiát nem konfirmálta.

6. Nagy Miklós eltemetését megtagadta.

7. Dézi Vincét egy izben, midőn urvacsorakenyeret vitt, nem méltó módon megsértette.

8. 1928 november 5-én a presbyteri gyűlés végével azt a fenyegetést tette, hogy agyonüti a kurátort.

Az egyházmegyei bíróság megállapítja, hogy a fentti 1—7. alatti vádak, melyek különben sem nyertek beigazolást, elévültek.

A 8. pont alatti vád nem igazolódott be, minthogy az egyházmegyei gyűlés megállapította, hogy a lelkész ilyen kijelentést komoly szándékkal nem tett.

A fentiek alapján a lelkészt az egyházmegyei bíróság a vádak és következményeik alól felmentette azzal a figyelmeztetéssel azonban, hogy a jövőben hiveivel szemben kifejezéseit olyképpen válogassa meg, hogy azok félreértés tárgyát ne képezhessék.

44. szám. Tárgy : Nagy Mihály borsi tanító elleni panasz, mint fegyelmi bírósági ügy.

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága Bátori Lajos borsi lakos panaszára Nagy Mihály borsi ref. tanító ellen elrendelt fegyelmi vizsgálat folytán, a felek meghallgatása után, a következő

ITÉLETET HOZTA :

Nagy Mihály borsi ref. tanító vétkesnek mondatik ki az E. T. V. tc. 34. §. 1. és 7. pontjaiba ütköző fegyelmi vétség elkövetésében, amit elkövetett az által, hogy iskolai növendékét Bátori Ilona 10 éves, III. elemi osztályu tanulót Borson 1929. évi január hó 26-án pálcával oly módon verte meg, hogy rajta az orvosi látteleletben körülírt és 8 napon belül gyógyuló sérüléseket okozta, ezért az E. T. V. tc. 35. §-ának a. pontja alapján rosszalásra ítéli és kötelezi 300 Lei vizsgálati költségnek jelen ítélet jogerőre emelkedése után 15 nap alatt és különbeni végrehajtás terhe mellett a bíróság elnökségéhez való befizetésére.

INDOKOK :

A bíróság Bátori Lajos azon panaszát, hogy Nagy Mihály borsi tanító az ő 10 éves III. osztályu tanuló leányát Borson az iskolában 1929. évi január hó 26-án oly módon megverte, hogy rajta az orvosi látteleletben írt sérüléseket okozta, a panaszlott beismerésével, a kihallgatott tanuk vallomásával és a becsatolt orvosi láttelelettel igazoltnak találta és éppen ezért panaszlottat vétkesnek nyilvánította.

A büntetés kiszabásánál a bíróság enyhítő körülményül figyelembe vette panaszlott eddigi kifogástalan magatartását

és az általa becsatolt egyházközségi
és iskolaszéki különösen jó bizonyít-
ványát.

Vadai Béla,
egyházi elnök.

Telegdi József,
világi elnök.

Dr Soos István,

Kádár Miklós,
jegyzőkönyvvezetők.

Hitelesítettett :

Nagyváradon, 1929. évi május hó 6-án.

Vadai Béla,
esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,
egyházm. gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Török Győző,
em. tanácsbírák.

Kádár Miklós,

Dr Soos István,
jegyzőkönyvvezetők.

Időszaki tanács

[1929 aug. 5-én.]

45. szám. Tárgy: Joós Viola fegyelmi ügye.

A bihari egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság, 1929. évi augusztus hó 5-én tartott időszaki ülésében Joós Viola nagyvárad leánygimnázium tanárnője fegyelmi ügyében a következő

ITÉLETET HOZTA:

Az egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság, Joós Viola nagyvárad ref. leánygimnáziumi tanárnőt az ellene emelt vádak és következmények terhek alól felmenti.

INDOKOK:

Tekintettel arra, hogy a panaszlott ellen felhozott vádpontok sem a tanuk eskü alatt tett vallomásaival, sem az előiratoknál elfekvő okmányokkal minden kétséget kizárólag beigazolvva nincsenek, holott erre figyelemmel a panaszlott egyéniségére, tanárnői minőségére elengedhetetlenül szükség volna: a bíróságnak panaszlottat bizonyítékok hiányában felmenteni kellett.

Tekintettel azonban arra, hogy ugy panaszlottnak, mint az intézetnek jól fel-fogott érdeke azt kívánja, hogy ezen, a társadalmat és egyházi intézményünket kinosan érintő ügy egyszersmindenkorra befejezést nyerjen, a bíróság nem zár-kózhatik el azon jóakaratu tanácsadás elől, hogy panaszlott elhelyezkedését más intézetnél keresse.

**A Bihari Ref. Egyházmegye 1929 november 19-én
Oradea—Nagyváradon a Tanítónőképző-intézet
disztermében tartott őszi rendes közgyűlésének**

T Á R G Y S O R O Z A T A :

1. Megalakulás és a gyűlés megnyitása. (Imádkozik Vadai Béla esperes, megnyitó beszédet mond Telegdi József egyházmegyei gondnok.) Előadó: Kádár Miklós.
2. Szavazatbontó-bizottság jelentése, dr Soos István egyházmegyei világi tanácsbíró és Bagoly Bertalan lelkeszi jegyző eskütétele. Előadó: Kádár Miklós.
3. Felsőbb egyházhatósági határozatok. Előadó: Kádár Miklós.
4. Bagits Lajos biharpüspöki-i tanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.
5. Bódis Ágnes biharpüspöki-i tanítóvá választásának megerősítése és eskütétele. Előadó: Kádár Miklós.
6. Esperes jelentése az egyházmegye 1928. évi vallás-erkölcsi és anyagi állapotáról. Előadó: Kádár Miklós.
7. Belmissziói bizottság jelentése. Előadó: dr Bodnár Gábor.
8. Esperes időszaki jelentése. Előadó: Kádár Miklós.
9. Esperesi káplántartási díj és az 1929. évi egyházmegyei pótköltségvetés ügye. Előadó: Fodor József.
10. Az egyházmegye 1930. évi költségelőirányzata. Előadó: Fodor József.
11. Számvevőszék jelentése. Előadó: Danka József.
12. Nyeste István számvevői tisztéről való lemondása. Előadó: Danka József.
13. A nyüvedi lelkeszi díjlevél ügye. Előadó: Danka József.

Birósági gyűlés.

Időszaki tanács megalakítása.

A) Közigazgatási ügyek:

1. Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántortanítónak fizetési felebbezési ügye. Előadó: Kiss Károly, jegyző: Vargha László.
2. Szentimrei Dániel hegyközujlaki református lelkész felebbezése a presbyterium 49—1929. számú határozata ellen. Előadó Udvarhelyi Béla, jegyző: Vargha László.

3. Czina Sándor hegyközujlaki református tanító felebbezése a presbyterium 49—1929. számú határozata ellen. Előadó: Udvarhelyi Béla, jegyző: Vargha László.

4. Szilágyi István mezőtelegdi egyháztag felebbezése egyházi adókivetés ellen. Előadó: dr Bodnár Gábor, jegyző: Vargha László.

B] Fegyelmi bírósági ügy:

1. Nyüvedi egyháztagok és Paulik Béla volt nyüvedi lelkész közötti vitás ügy. Előadó: Szücs László, jegyző: Vargha László.

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1929 november hó 19-én Oradea—Nagyváradon tartott őszi rendes közgyűlésének és bírósági ülésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak:

Vadai Béla esperes és Telegdi József egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

dr Bodnár Gábor, Szücs László, Balajthy Jenő, Kiss Károly, Baka Béla lelkészi;

Udvarhelyi Béla, Török Győző, dr Sarkadi Sándor, Bartos Adorján és dr Soos István világi tanácsbírák;

Kádár Miklós lelkészi, Vargha László világi jegyzők;

Fodor József e. m. közig. pénzlárnok;

Bancsik János, Zöld István, Nagy Mihály, Czeglédy Sándor tanítóképviselek;

dr Czeglédy Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben:

Biharról: Tarnóczi Lajos l., Mákócsi Gyula g.

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szeghalmi Imre g.

Biharszentjánosról: -----, Dávid József g.

Borsról: Bagoly Bertalan l., N. Varga Lajos g.

Élesdről: Vadai Béla l., Dávid Sándor g.

Fugyiból: Danka József l., Könyves Gáspár g.

Fugyivásárhelyről: Fodor József l., Bélfenyéri Gábor g.

Hegyközcseréskéről: Szücs László l., Varga Lajos g.

Hegyközkovácsiból: Bódogh János l., Kiss Gábor g.

Hegyközpályiból: Kovács Antal l., Munkácsi Sámuel g.

Hegyközsáldobágyról: Gyökössy József l., Bancsa József g.

Hegyközüjlakról: -----

Jákóhodosról: dr Bodnár Gábor l., Szabó József g.

Kisszántóról: Farkas János l., Szappanos Zsigmond g.

Köröskisjenőről: Székely Ernő l., Kiss Mihály g.
 Mezőtelegdről: Baka Béla l., Báthory Zsigmond g.
 Mezőtelkiből: Nyeste István l., Lukács Ferenc g.
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor beszolg. l., Domján
 Ferenc g.
 Nagyszántóról: Tunyoghy János l. Gáti István g.
 Nagyváradról: Csernák Béla, Kiss Károly lelkészek;
 Papp Sándor, Fazekas Lajos, Kiss Gyula presb.
 Nyüvedről: Tunyoghy János besz. l., Farkas Lajos g.
 Örvéndről: -----, Bogáti Mihály tanító-presbyter.
 Paptamásiból: Gyökössy József besz. l., Tóth Vince g.
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Máté György g.
 Pósalakáról: Babicsák József l., Albert Ferenc g.
 Pusztajlakról: Kádár Miklós l., Kálmán Sándor g.
 Révről: Kulcsár Andor l., Juhász János pr.
 Síterről: Barcsa Mihály l., Bereczki József g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Keresztes Sándor s. l.
 Váradlessről: Hodor István l., Boltyán József g.

46. szám. Esperes magasszárnyalásu imája után
 Telegdi József egyházmegyei gondnok üdvözli a köz-
 gyűlés megjelent tagjait s a Bihari Református Egyház-
 megye 1929. évi november 19-én tartott rendes őszi
 közgyűlést megnyitja.

Esperes imája és gondnok megnyitó beszéde em-
 lékezet okáért ideiktatva.

Változhatatlan és örökkévaló nagy Isten, mennyei jó
 Atyánk! Benned bizó hittel állunk meg előtted s gyülekez-
 tünk össze ismét e mai napon, amelyen a te dolgaiddban
 foglalatoskodni s anyaszentegyházunk belső és külső ügyeit
 intézni akarjuk.

Ha körülhordozzuk tekintetünket a természet nagy vi-
 lágában őszi hervadásnak e szomoru szakában, minden
 csak változásról, elmulásról beszél minekünk. Az ágáról
 lassan lepergő megsárgult falevél, szirmainak ékességétől
 megfosztott virág, erdő mező bús méla csendje, még néma-
 ságában is hangosan hirdetik nekünk, hogy te Atyánk min-
 dent változás alá rekesztettél e földön.

Csak tebenned nincsen változás Atyánk, csak te nem mulsz el a tűnő idővel, trónod zsámolyánál a századok hullámverései lényedet nem érintve hömpölyögnek tova.

Mi lenne belőlünk Atyánk, Istenünk, ha e földi világ változásai és hányattatásai között beléd nem fogózkodhatnánk hitünk karjaival, mint kúszó folyondár az erős tölgyhöz? Hogy alámerülne gyenge élethajónk az idő hullámszó vizén? Milyen imbolygó lenne a mi járásunk a földi világ göröngyös utain, ha Te nem lennél nekünk erős várunk, rendíthetetlen kősziklánk s az élet háborgásai között biztos menedékünk!

Időknek királya, égnek és földnek hatalmas ura, ki sohasem szunnyadsz a világ kormányán, kinek intézéséből mindig győzedelmeskedett a sötétségen a világosság, a tévelygésen a tiszta tudomány, az igazságtalanság felett az igazság, a bűn felett az erény, a halál felett az élet, ne óh, ne vond meg tőlünk most sem a te megsegítő, jóravezető kegyelmedet.

Viharvert tengeren evező Sionunk hajóját, melyet körül zúgnak kedvezőtlen szelek, atyai kormányzásoddal vidd immár csendes vizek, nyugodt révpárt felé!

Árva Sionunk ügyét Te védj karjaiddal, siralmas, nehéz sorsunkat szánd meg valahára s e nehéz, nagy történelmi idők ködös borongós fellegén keresztül ragyogtasd fel életünk egén egy jobb, derültebb jövő színes szivárványát s a szétszakított fellegek között mutasd meg nekünk jóságos és kegyelmes arcodnak sugárzó fényességét!

Közelebbről Atyánk legyen áldásod azon tanácskozásunkon melyet e napon dicsőséged s anyaszentegyházunk ügyében véghez viszünk. Szenteld meg a tanácsbanülőket értelmét és szívét, kapcsolj össze bennünket a békeesség és szeretet szent kapcsaival, hogy egymást megértve, egymást támogatva s egymás terheit hordozva vigyük előre a mi sokat szenvedett anyaszentegyházunk ügyét, magyar fajunk nehéz, mostoha sorsát s szolgáljuk ezáltal is a te nagy nevednek dicsőségét, szent fiad a Jézus Krisztus által. Ámen.

Gondnok megnyitó beszéde.

Nagyfiszteletü és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Egyházi életünkben a lefolyt félév fontos és mélyreható események kezdetét jelentette.

Hosszu küzdelmek és előkészítések után sikerült végre ez év nyarán testvéregyházkerületünkkel együtt a romániai első református zsinatot ünnepélyes keretek között megalkotni és a komoly szervező munkát — egyházi törvényeinknek az új kor és új helyzetnek megfelelő átdolgozására — megkezdeni. Bár a munka a bizottságok előtt még csak kezdetleges állapotban van, remélünk kell, hogy előkészítése és alkalmazása református életünk felujulásához fog vezetni.

A második nagy esemény az a fennkölt ünnepség, amely Károli Gáspár nagynevű bibliafordítónk születésének 400 éves évfordulóján Nagykárolyban, ez év szeptemberében folyt le s amelyen mindkét egyházkerület legjobbjai impozáns keretek között méltatták nagy elődünk munkásságát, befolyását magyar nemzeti és vallásos életünkre. Az ünnepség befejezése a Károli Gáspár Irodalmi Társaság megalakítása volt, mely társaság működése hivatva lesz egyházi életünket tudományos és irodalmi téren is a közjavára intenzívebbé tenni.

Még kell még emlékeznem e helyen azokról a támadásokról, amelyek nagynevű, szeretett ősz Püspökünket az utolsó időkben érték.

A nagyváradi egyház már eddig is kellő formában visszautasította ezeket a támadásokat, minekünk nem is marad más dolgunk, mint csatlakozva a nagyváradi egyházhoz, Őt legmelegebb szeretetünkről és ragaszkodásunkról biztosítani és azon óhajunknak adni kifejezést, hogy mint kerületünk vezetője, nélkülözhetetlen munkáját és irányunk való gondoskodását még számos évekig élvezni fogjuk egyházunk további megerősítésére.

Belső életünkben, — mely különben nagyobb esemény nélkül folyt le — mint sajnálatos tényt kell megemlítenem, hogy három egyházunk még mindig lelkes nélkül van. Ha méltányolnunk is kell a nagykakucsi egyházközség hiveinek szegénységét, kik csak lassan tudnak oly anyagi helyzetbe jutni, hogy megválasztandó lelkesüknek megfelelő lakást

biztosíthatassanak, — megdőbbsenve kell megállanunk a paplamási-i és nyüvedi egyházak vonakodása mellett, hogy apáik által meghatározott és mindig becsülettal kiszolgáltott díjlevelet kiadják. Anélkül, hogy ebből egyelőre újabb konzekvenciákat vonnánk le, azon biztos reményemnek adok kifejezést, hogy megtalálva önmagukat, belátva fontosságát lelki életükre annak a ténynek, hogy vallásos és magyar nevelésük egy megfelelő lelkipásztornélkül elsenyved, jobb utra térnek és a díjleveleket tehetségükhöz képest kiadják.

Megemlíteni kívánom még, hogy a kormány belátva tanítóink fontos államfenntartói munkásságát, ha csekély mértékben is, ezen sokat szenvedett belhivatalnokainak némi fizetésekiegészítést engedélyezett. A többi, egyházmegyénk életében előforduló változásokról közgyűlésünk tagjai értesülni fognak az esperesi jelentésből. Isten áldását kérve munkájukra, őszi rendes közgyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom.

46-b. szám. Tárgysorozat felvétele előtt Baka Béla lelkeszi tanácsbíró indítványára, a gondnoki megnyitó beszéddel kapcsolatban egyhangu lelkesedéssel

elhatározza közgyűlésünk, hogy Püspök urat törhetetlen ragaszkodásáról, bizalmáról és szeretetéről jegyzőkönyvi ki-
vonatban értesíti.

47-a. szám. A megbízó levelek átvizsgálása után a közgyűlés megállapítja a törvényszerű megalakulást.

47-b. szám. Távolmaradásukat kimentették: dr. Újfalussi Sándor vil. tanácsbíró, Sulyok István, Bíró Ferenc, Könyves János lelkeszek.

Közgyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

48. szám. Távolmaradását nem mentette ki Hegyközujlak lelkeszi és világi képviselője.

Közigyűlésünk az igazolatlanul távolmaradt hegyközujlaki lelkész és világi képviselővel szemben elrendeli a vonatkozó szabályrendelet alkalmazását.

49. szám. A szavazatbontó bizottság folyó évi augusztus hó 5-én felvett jegyzőkönyvében jelenti, hogy 30 egyházból beérkezett 36 érvényes szavazattal világi tanácsbírónak dr Soos István nagyváradi ügyvéd, Bagoly Bertalan borsi lelkész pedig 25 szavazattal, mint abszolút többséggel, lelkészi jegyzőnek választotta meg.

Az egyházmegye közgyűlése a szavazatbontó-bizottság jelentését s így a választás eredményét örömmel veszi tudomásul és dr Soos Istvánt világi tanácsbírónak nyilvánítja, aki a hivatali esküt leteszi. Az esperes szívből jövő üdvözlő szavaira meghatóltan válaszol, s kijelenti, hogy mint eddig, úgy ezután is a béke és megértés szellemében akar munkálkodni. Bagoly Bertalannak a lelkészi jegyzői lisztességéről való lemondását közgyűlés nem fogadja el s így az ő eskütelét a tavaszi közgyűlésre halasztja.

A dr Soos István tanácsbíróvá választásával megüresedett e. m. világi jegyzői állásra a szavazást elrendeli s azok beadásának haláridejéül folyó évi december hó 31-et tűzi ki; a szavazatbontó-bizottság tagjaiul a Nagyváradon lakó tanácsbírókat küldi ki.

50. szám. Kerületi közgyűlés 93-d—1929. sz. határozatában felhívja az egyh.-megyei belmissziói bizottságokat, hogy egyházmegyénk gócpontján — eselleg több helyen is, — tartsanak ifj. és vezetői konferenciákat.

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy ilyen ifjusági konferencia már tartatott Nagyváradon és a Félix-fürdőben szept. 7—9. napjain.

51. szám. Kerületi közgyűlés 60—1929. sz. határozatában elrendeli, hogy az elemi iskolai látogatások rendszeres kiépítéséig, az esperesi és dékáni látogatások alkalmával az állami jegyzőkönyvek adatait az iskolalátogatók ellenőrizték, a tapasztalt hiányok pótlására helyszínen praktikus utasításokat adjanak, szükség esetén a tanítók csökkenő önbizalmát és munkakedvét erősítsék és ezekről a látogatásokról az esperesek összefoglaló jelentést terjesszenek be.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

52. szám. Kerületi közgyűlés 19—1929.5. sz. alatt felhívja az egyházmegyét, hogy tartsák nyilván, hogy hány gyülekezetben folyik ifjúsági munka, pásztori látogatás, iratterjesztés, szegénygondozás, hogy ez egyházépítő munka egyetlen gyülekezetből se hiányozzék.

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy az egyházlátogatások alkalmával ellenőrzendő az egyházépítő munka.

53. szám. Kerületi közgyűlés 19—1929.7. sz. alatt felhívja az egyházmegyét, hogy szociális-bizottságait alakítsák meg s egyházunk szociális munkájára vonatkozó véleményes javaslataikat egyházkerületi közgyűlés elé terjesszék fel.

Közgyűlésünk esperes elnöklete alatt megalakítja az egyházmegyei szociális bizottságot, melynek tagjaiul Bagoly Bertalan lelkészi jegyzőt, dr Bodnár Gábor e. m. belmissziói előadót, Bartos Adorján e. m. vil. tanácsbíró és dr Czegléd Miklós e. m. ügyészt választja meg és felír a kerülethez, hogy a szociális munka egysegesítése végett ezen munkálatok ügyrendjét, amint azt az Erdélyi Egyházkerület is tette, készíttesse el.

54. szám. Kerületi közgyűlés 60—1929. k. szám alatt hozott határozatában a tanítói egyesületek megalakulását az E. T. megalkotásáig elhalasztja.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

55. szám. Kerületi közgyűlés 65—1929. sz. alatt felszólítja az egyházmegyei közgyűléseket, legyenek javaslatot az egyházi tisztviselők középiskolai célokra eendő progresszív megadózlatásáról.

Közgyűlésünk javasolja, hogy a középiskolák támogatására a lelkészek évi 200, s. lelkészek és tanítók évi 100 leivel adóztassanak meg, az esperest pedig felkéri, hogy keresse meg az egyházmegyei világi tagokat, hogy önkéntes adományaikkal járuljanak hozzá a középiskolák támogatásához.

56. szám. Kerületi közgyűlés 71—1929. sz. alatt elrendeli, hogy minden egyházmegye küldjön ki őszi közgyűlésén egy bizottságot, amely a tanítói fizetéseket reális értékükben anyagi felelősség mellett értékelje fel.

Közgyűlésünk a tanítói fizetések értékelésére a következő bizottságokat küldi ki:

I. Mezőtelegd, Pósalaka, Örvénd, Pusztajlak, Nagyvárad és Hegyközszáldobágy egyházakba: Danka József lelkész és Sándor Lajos tanító.

II. Biharszentjános, Bors, Biharpüspöki, Kis- és Nagyszántó egyházakba: Könyves János lelkész és Nagy Mihály tanító.

III. Hegyközpályi, Hegyközujlak, Csátár, Siter egyházakba: Szücs László lelkész és Czina Sándor tanító.

IV. Bihar, Hk.-kovácsi, Paptamási, Nyüved és Pelbárthida egyházakba: dr Bodnár Gábor lelkész és Kiss Béla tanító.

A bizottság kiegészül mindenütt a helybeli lelkésszel, tanítóval, presbytériummal és egy körönként választott gondnokkal. A bizottság tagjait köteles minden egyház a következő egyházba elszállítani. A bizottságok a munkálatokat kötelesek

legkésőbb december 15-ig felterjeszteni az esperesi hivatalba.

57. szám. Kerületi közgyűlés 72—1929. sz. határozatával elrendeli, hogy tanító esperesi elbocsátó nélkül meg nem választható.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

58. szám. Kerületi közgyűlés 152—1929. sz. alatt a bihari egyházmegye azon kérését, hogy a bihari esperes mellé nélkülözhetetlen segédlelkész tartásához az államsegélyt kieszközölje, Püspök ur jóindulatába ajánlja.

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy azóta az esperesi káplán kongruája folyósítva lett.

59. szám. Kerületi közgyűlés 117—1929. sz. alatt megerősíti a bihari egyházmegye által létesített „Sulyok István emlékalapítvány“ alapító leveleit.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

60. szám. Kerületi közgyűlés 100—1929. sz. határozatával a bihari egyházmegye felterjesztését a váradlessi agrársérelem tárgyában irattárba helyezi, mivel a lelkészi földek a lelkész használatába visszabocsáttattak.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

61. szám. Kerületi közgyűlés 49—1929. sz. határozatában örömet fejezi ki afelett, hogy a bihari egyházmegye a tatáros dernai missziói kör lelkészi gondozásáról intézkedett s utasítja a missziói bizottságot, hogy a kör segélyezését, illetőleg javaslatát legközelebbi közgyűlés elé terjessze.

Kerületi határozat tudomásul szolgál, azonban egyházmegyei gyűlésünk ismételen felterjesztést intéz a kerülethez, hogy a tatáros-dernai missziói körben szolgálót teljesítő pusztajlaki lelkész részére állandó segélyt folyósítson. Ebben a kör-

ben új, eleven egyházi élet indult meg, amelyet minden eszközzel ébrentartani és fokozni kell. Minthogy pedig e körben lakó hivek szegénységük miatt a lelkésznek fizetést adni nem tudnak, a nagylótfalui alap kamala pedig olyan csekély, hogy abból a lelkész költségei nem fedezhetők, ezért a pusztajlaki lelkésznek, mint e kör gondozó lelkészének egyházkerületi állandó segélyezése egyházi érdekből felette indokoltnak és kívánatosnak mutatkozik már a folyó évtől kezdve.

62. szám. Kerületi közgyűlés 36—1929. sz. alatti határozatában felhívja az egyházmegyét, hogy missziói bizottságait szervezzék meg s erről a kerületi közgyűlést értesítsék.

Közgyűlésünk az egyházkerület rendelete értelmében megalakítja elnökség elnöklete alatt az egyházmegyei missziói bizottságot, melynek tagjaiul kiküldi 5 évi időtartamra Kulcsár Endre, Hodor István lelkészi és Udvarhelyi Béla, Vargha László világi tagokat.

63. szám. Kerületi közgyűlés 38—1929. sz. határozatában értesíti a bihari egyházmegyét, hogy missziói segély címén Várad'ess 3840 Leit, Rév 1000 Leit kap, melyek csak a missziói jelentések felterjesztése után fizethetők ki.

Kerületi határozat tudomásul szolgál. Közgyűlésünk felterjesztést intéz a kerülethez, hogy a váradlessi missziói kör lelkésze részére, mivel az egyes szórványok igen nagy lávolságra vannak, a már egyszer folyósított s közben beszüntetett évi 6400 Lei fuvarozási állalányt segélyképen ismételtén folyósítsa és utalja ki.

64. szám. Kerületi közgyűlés 39—1929. sz. határozatában utasítja az egyházmegyét, hogy a közalapi járulékok befizetésére szigorú gondjuk legyen, a hátralékok után 1928. november 1-től 10 % kamat szedendő. Egyben elvárja az egyházközségektől, hogy a közalapi pénztár növeléséhez nagyobb perselypénzek és adományok küldésével járuljanak hozzá.

Kerületi határozat tudomásul szolgál. Felhívja közgyűlésünk az egyházközséget, hogy a közalapi pénztár növelésére nagyobb perselypénzek és önkéntes adományok nyújtásával járuljanak hozzá.

65. szám. Kerületi közgyűlés 48—1929. sz. határozatában utasítja az egyházmegyei közgyűléseket, hogy missziói bizottságaik ulján készítsék el egyházmegyéjük missziói köreinek pontos kimutatását.

Kerületi határozat tudomásul szolgál, közgyűlésünk utasítja a missziói bizottságot a kerületi határozat mielőbbi végrehajtására.

66. szám. Kerületi közgyűlés 91—1929. sz. határozatában elrendeli, hogy minden gyülekezet minden évben bibliavasárnapot tartson s az ez alkalmakkor befolyó perselypénzt a Károli Társaság javára szolgáltassa be a kerületi pénztárba.

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy a bibliavasárnapok minden év szeptember utolsó vasárnapján tartassanak meg.

67. szám. Kerületi közgyűlés 59—1929. sz. határozatában a nagyváradai Loránffy Zsuzsánna Egylet által fenntartott Árvaháznak az Egyházkerület részére leendő átvétele tárgyában — minthogy milliós kiadásról van szó, — megkeresést intéz az egyházmegyékhez avégett, hogy kérdeztessenek meg az egyházközségek, hogy a krisztusi nagy célra hajlandók-e meghozni a

maguk évenkénti áldozatát, hajlandók-e az Árvaház részére házankénti gyűjtést végezni?

Az egyházkerületi közgyűlés megkezdése alapján megbizsa közgyűlésünk az esperes, hogy körlevélben hívja fel az egyes egyházak presbyteriumait nyilatkozási felhívásra, hogy a krisztusi nagy célra hajlandók-e meghozni a maguk évenkénti önkéntes áldozatát s hajlandók-e az Árvaház részére házanként gyűjteni.

68. szám. A biharpüspöki-i ref. egyház presbyteriuma 1929 augusztus 4-én tartott gyűlésében a kisleánytanítói állásra Bagits Lajos volt biharfélegyházai tanítót választotta meg.

Közgyűlésünk Bagits Lajost biharpüspöki-i kisleánytanítói állásában megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba való befizetésére.

69. szám. Ugyancsak a biharpüspöki-i ref. egyház presbyteriuma 1929 szeptember 4-én tartott ülésében Bódis Ágnes okl. tanítónőt választotta meg az üresedésben lévő tanítónői állásra.

Közgyűlésünk Bódis Ágnes biharpüspöki-i tanítónői állásában megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba való befizetésére, a megválasztottat pedig az eskü letételére. Ki is megjelent, az esküt letette.

70. szám. Olvasatolt esperes jelentése az egyházmegye 1928. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról.

Nagyfarsang és Nagyszombat Egyházmegyei Közgyűlés!

Az 1929. évi törvényszerű egyházlátogatást, egyházmegyéinkbe bekebelezett s a nagy szakadás után ittmaradt 30 egyházközséget 5 csoportba osztva, folyó év június hó

első felében a törvényben adott kedvezménnyel élve. Könyves János, Szücs László, dr Bodnár Gábor, Balajthy Jenő, Kiss Károly, Baka Béla lelkészi, Bartos Adorján világi tanácsbírák, Kádár Miklós lelkészi jegyző és Fodor József egyházmegyei pénztáros urak közreműködésével végeztem, illetve az általam személyesen fel nem keresett egyházközségekben végeztettem.

Kétségtelen, hogy az egyes bizottságok a törvényben foglalt rendelkezések s általam megszabott utasítások szemelőtt tartásával, fáradságot nem kímélőn s elismerést érdemlő munkával összegyűjtötték mindamaz anyagot, amelyből e nehéz és sulyos idők közepette egyházmegyénk belső és külső életének képe megközelíthető hűséggel megrajzolható. Ám nem hagyhatjuk figyelmen kívül azon jelenséget s rá kell mutatnunk immár arra a körülményre, hogy a mi egyházlátogatásaink szárazak, tisztán adminisztratív jellegűek s inkább csak a vizsgálat képét mutatják, de nincs benne elég élet, nincs benne az Ige s mindenekfelett nincs benne a Krisztus.

Eltekintve attól, hogy több egyházközségünkben a látogató-bizottság presbyteri gyűlés keretében nem számolható be a vizsgálat eredményéről, főleg a presbyterek közömbössége és részvétlensége miatt, amit pedig az egyházi törvény is előír, úgy találom, hogy az egyházlátogatásnak az eddiginél többnek kell lennie. Ha figyelemmel kísérjük ezeket az egyházi látogatásokat bent és kint, egyes egyházmegyéknél örömmel állapíthatjuk meg és észlelhetjük, hogy ezek a látogatások ma már nem pusztán a vizsgálat, hanem a lelki szellemi kapcsolódásoknak, a személyi érintkezéseknek s a lelki magvetésnek áldott napjai, nagy alkalmak. Össze kell kötnünk a vizsgálatot a fegyelem gyakorlása mellett a tanítás, a lelki gyógyítás áldott munkájával. Miként az újabb vizsgálati módszer az orvosi tudományban a testi betegségeknek bevilágít a röntgen-sugarak által a szervezet belsejébe s ezáltal könnyebben megállapítja a kór okozóját, éppúgy a lelki erkölcsi világba is felettebb fontos, hogy korunk annyiféle betegségére rávetítsük a nagy lelki reflektornak, az Igének jótékony áldott sugarait s ezáltal könnyebben megállapíthassuk a diagnózist, amely után a gyógyulás gyorsabb, biztosabb, eredményesebb. Rá kell szoktatnunk, oda kell nevelnünk,

gyülekezeteinket s egyházi vezetőinket, hogy egyházlátogatásainkat, történjék az hétköznapi, tekintsék Istentől adott áldott és szent alkalomnak, amelyen sebek tárulnak, sebek gyógyulnak s amelyeknek jótékony áldásai nyomán lassanként mutatkozni fognak a nemes gyümölcsök: a hitélet erősbbödése, mélyülése, a kálvinista öntudat szilárdulása s mindenekfelett a nagyközösség érzetének s egyházunkhoz és fajunkhoz való erősebb ragaszkodásnak belső és külső jelei. Egy helyhez és alkalomhoz szabott beszéd többet ér minden szárazabb vizsgálatnál, mert egy idegen pásztor ajkáról elhangzott igéből sokszor jobban megérti népünk, hogy mit mond a Lélek a gyülekezetnek.

Ezeknek előrebocsátása után a látogatási jegyzőkönyvek s beterjesztett jelentések alapján esperesi jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni.

I. Az egyházközségek belélete.

A hivek a templomot az egyházközségek százalék-kimutatásának középátlányosát véve számításként, a következő % szerint látogatják: A nagy ünnepeken 44,83, vasárnap délelőtt 27, vasárnap délután 11,86, hétköznapi délelőtt 2, délután 1,23%. Ha összehasonlítjuk ezen százalékszerinti kimutatást az 1927. évivel, kétségtelenül megállapítható, hogy főleg nagy ünnepeken és vasárnapi napokon a hivek a templomot nagyobb számmal látogatják. Ugy látszik, hogy a lét küzdelmeibe kifáradt s kiszikkadt lelkek kezdenek nagyobb szomjúságot érezni az Ige után. Vajha e jelenség mutatkoznék már a hét munkanapjain is! Sajnos, itt a hivek templomlátogatási buzgalma még mindig a minimumon áll és erősen stagnál s legtöbb gyülekezetünkben egyik vasárnaptól a másikig nem tárulnak ki a templomok ajtajai.

Isten Igéje különben minden ünnep és vasárnap délelőtt predikáltatott minden egyes gyülekezetben, kivéve Nagykakucson, hol az ismert okok miatt csak délután van istentisztelet. Vasárnap délután kátét magyaráztak minden vasárnap 8, bibliát 2, felváltva 15 egyházközségben; Borson csak bibliaolvasás s kanonikus napokon predikáció, Nagykakucson csak predikáció, Pelbárthidán csak urvacsoresztáskor, Nyüveden és Réven vasárnap délután egyáltalán nincs istentisztelet.

Hétköznapi bibliamagyarázatot tartottak egész éven át Nagyvárad [Olasziban] naponként, Ujvároson, Velencén és Réten hetenként kétszer, adventi és a téli időszakban Biharon 8, Biharszentjánoson 4, Hegyközcsetár 3, Örvénd 4, Paptamási 4, Pelbárthida 4 Siter 8 esetben. Bűnbánati hetekben Élesd 8, Mezőtelki 6, Rév 12 és Váradless 6 esetben. Adventben, illetve ősztől tavaszig Biharpüspökiben hetenként egy, Fugyi 28, Jákóhodos 24, Hegyközkovácsi 4, Hegyközpályi 3, Hegyközüjlakon ha vannak hivek, Pósalakán 4 és Szalárdon 48 esetben Bors, Fugyivásárhely, Hegyközsáldobágy, Kisszántó, Köröskisjenő, Mezőtelegd, Nagyszántó, Nagykakucs és Pusztajlak egyházközségekben egyáltalán nem.

Gyermekistentiszteletet tartottak: Biharpüspöki 12, Élesd 3, Jákóhodos 4, Hegyközsáldobágy 2, Kisszántó 8, Mezőtelki 2, Nagyszántó 4 Nagyvárad—Olaszi és Ujváros 4—4, Velence 8, Rét 12, Örvénd 2, Pusztajlak 3, Siter 2 és Váradless 5 esetben. A többi egyházközségben nem.

Az iskolás gyermekek a rendes istentiszteleteken úgy vasárnap, mint hétköznapiokon rendszeresen résztvesznek minden egyházközségben.

Vasárnapi iskola működik 22 egyházközségben, 46 csoportban 1629 taggal; ha a tagok számát nézzük, ez az 1927. évihez viszonyítva 389 számú emelkedést mutat, holott ezen számból a kisszántói hiányzik, mivel adatot nem szolgáltatott be. Nem működik s nincs is megszervezve: Bihar, Biharszentjános, Fugyi, Fugyivásárhely, Hegyközsáldobágy, Mezőtelki, Nagykakucs és Nyüved egyházközségekben. Oka a helyiség hiánya és a közömbösség. Nyüveden és Nagykakucson a lelkészhiány. Csoportvezetők: hat egyházközségben a lelkészek, tízben vegyesen lelkészek, segédlelkészek, tanítók és bibliakörösök, hat egyházközségben tisztán a tanítók. Kérem a közgyűlést a legszigorubbán elrendelni a vasárnapi iskolának minden egyházközségben való megszervezését és működését. Ezen kérdésnél minden akadályt el kell hárítani, mert ezen iskolák működése a jövő szempontjából ítélve, van olyan fontos, mint az egyházi adókvetés, számadás és költségvetés elkészítése, mert a vallásos légkörben nevelkedett gyermekekből lesz majd buzgó egyháztag, jó adózó alany s nem kell a nagyszámu

adóhátralékok miatt lépten-nyomon kikérni a politikai hatóság segítségét.

Konfirmációra a növendékeket tisztán a lelkészek oktatják 25 egyházközségben, lelkészek és tanítók 3. Nagyváradon a segédlelkészek, Nyüveden a tanító. A konfirmáltak további lelki gondozása vasárnapi és ismétlő iskola, ifjúsági egyesület és bibliakörök s vallásos estélyeken és ünnepségeken való részvétel által történik.

Ifjúsági egyesület, illetve bibliakör van; Biharpüspöki, Élesd, Jákóhodos, Mezőtelegd, Nagyszántó, Nagyvárad, Örvénd, Paptamási, Pósalaka és Szalárd egyházközségekben. A fi és nőtagja együtt 932. A többi egyházközségben a helyiség, lelkész és engedély hiánya s a közömbösség miatt nincs megszervezve és nem működik. Ahol megvan, ott vallásos és kulturális ünnepségek, estélyek és dalköri szereplések által vesznek részt az egyház építő munkájában. Az tény, hogy itt is javunkra billen a mérleg serpenyője az 1927. évihez viszonyítva, mivel 300 új növendék lett sorakoztatva a Krisztus fehér lobogója alá és bontotta ki lelkének a hit tisztább világába való erőteljesebb felemelkedés végett a szárnyait. Ámde aggodalmasan kérdezhetjük, mit csinálnak a többi egyházközségeinkben az ifjak s miért maradnak parlagon a lelki életnek ezen intenzív munkálására váró s majdan dús kalászsokat ígérő és adó szántóföldjeink? Ha valamikor, most kell megragadnunk az alkalmat, hogy neveljünk magunknak a jövőre öntudatos, egyházasabb érzésű és életű s áldozatkészebb nemzedéket a mostan élő s letargikus álomban szendergő nemzedék helyett. Minden év elvesztése egy-egy nagy mulasztási bűn egyházunk és fajunkkal szemben. Itt nincs halogatásra való idő. Kérem a közgyűlést, rendelje el itt is a legszigorúbban a bibliaköröknek minden egyházközségben haladéktalan megszervezését s intenzív működésének a megkezdését. Akadályt nem ismerhetünk, ott, ahol a polgári hatóság görđitene akadályt a szervezés és működés útjába, ígérem, hogy minden egyes esetben személyesen fogok interveniálni az illetékes hatóságnál s mindent el fogok követni, hogy az akadály elháríttassék utunkból.

Nőegyesület csak Biharpüspöki, Nagyvárad és Kisszántó egyházközségeinkben működik 573 taggal, az egyházépítő

munkában árvák és szegények gondozásával, továbbá betegek látogatásával vesznek részt. Ezen kérdés nagy horderejét egyházkerületünk is felismerve, a Református Nőszövetség megalakítása, fokozatos kiépítése s a fogékony női lelkeknek a hitvédő, egyházépítő s a krisztusi erényeket gyakorló munkába való tömörítése tárgyában tavaszi gyűlésén a rendelkezéseket már megtette s ujabban püspöki körlevél teljes egészében megadta az instrukciókat ezen áldásos s következményeiben ki nem számítható munka megindítására. Tudomásom szerint már több egyházközségünkben megtették a kezdeményező lépéseket s jóreménységgel lehetünk eltelve, hogy a közeljövőben a lelki élet ezen munkamezejéről is fogunk szedni több kevesebb magot adó kalászokat.

Énekkar van szervezve: Bors, Biharszentjános, Élesd, Hegyközpályi, Hegyközszáldobágy, Köröskisjenő, Mezőtelegd, Nagyszántó, Nagyvárad, Örvénd Paptamási, Pusztajlak, Rév, Siter és Szalárd egyházközségekben, összesen 571 taggal, ami a mult évihez viszonyítva 174 emelkedést mutat. Az egyházépítő munkában temetés, vallásos és kulturális estélyeken, ünnepségeken, továbbá ünnepi istentiszteleteken való szereplés által vesznek részt. A többi egyházközségben az érdeklődés, a helyiség s a megfelelő vezetés hiánya miatt nem működnek.

A lelkészek a családoknál látogatást tettek többkevesebb számban minden egyes egyházközségben, a tanítók a legtöbben, a presbyterek csak 11 gyülekezetünkben.

Házi istentiszteletet tartottak: Jákóhodos, Nagyvárad és Nagyszántó egyházközségekben, mind a három helyen a lelkészek is résztvettek azokon. A többiekben nem. Hitelveinkkel ellenkező szokásról egyik látogatási jegyzőkönyv sem tesz említést.

Iratterjesztés egyházközségeink kétharmadrészában van ezideig még szervezve a lelkészek és segédlelkészek vezetése mellett, még mindig nincs megszervezve Bihar, Fugyivásárhely, Hegyközcsatár, Hegyközkovácsi, Hegyközpályi, Hegyközszáldobágy, Nyüved, Pelbárhida és Pusztajlak egyházközségeinkben. Eladatott az 1928-ik évben 38 drb teljes biblia, 329 drb Ujszövetség, 1299 drb árvaházi képes naptár, 2271 drb egyéb vallásos irat. Vallásos nép-

lap jár összesen 1861 példányban. Ha a vallásos iratok és lapok számbeli adatait a múlt évvel összehasonlítjuk, ez mintegy 2000 drb számbeli növekedést mutat s biztat a jövő, hogyha a Károli Gáspár Irodalmi Társaság fundamentumának köveit lelkiismeretes fáradozás és áldozatkészség után leraktuk és intenzív működését megkezdettük, minthogy a ref. vallásos iratok, könyvek nagyobb számban s jutányosabb árban láthatnak majd napvilágot s ha továbbá majd azon egyházközségek is, amelyek a lelki munkálkodás ezen területén még vajmi keveset tettek, akcióba lépnek, hisszük, hogy ezen messze kiható, a kálvinista öntudatot fejlesztő, a hitélet erősödését nagy mértékben elősegítő s a szekták terjedését erősen gátló munkálkodás területén is gazdagabb gyümölcstermés remélhető.

Református népkönyvtár van: Biharpüspöki, Élesd, Jákóhodos, Nagyszántó és Nagyvárad egyházközségeinkben. Ott, ahol az olvasók számbeli adata hiányzik, a felelet az, hogy a könyvtárt többen, az ifjúsági egyesület tagjai használják. A többi egyházközségben református népkönyvtár nincs.

Szegényügyi bizottság működik 21 egyházban 187 taggal; a segélyezendő szegények nyilván vannak tartva 14 egyházközségben. A segélyek összege felnőtteknél 48,293 lei 50 bani, gyermekeknél 446,948 lei. Borson a felnőttek és gyermekek segélye együtt 1930 lei, így a kétféle segély összege 497,171 lei 50 bani.

Külső jótékony célra kiadtak az egyházak összesen 232,447 leit.

A hivek jótékonyságának összege 1,149,248 lei 25 bani. A 10,000 leien felüli adakozók neve: Biharpüspökiben Hitelszövetkezet 26,000 lei, Nagyváradon [Olasziban] Özv. Lisztes Sándorné orgonára 300,000 lei, Cser Imre rélimaházra [munkadijban] 12,000 lei s Kiss Antal és neje 10,000 lei összegben.

Ha a mai nehéz gazdasági és megélhetési viszonyokat tekintjük, örömdetes jelenség, hogy a hivek áldozatkészsége nem csökkent, sőt az 1927. évihez viszonyítva a szegények segélyezésénél 74,734 lei, a külső jótékonycélú adományozásnál 163,713 lei, a hivek jótékonyágánál 457,547 lei, összesen: 695,994 lei összegű emelkedést mutat. Különösen példakép világít a mai materiális gondol-

kozásu világban özv. Lisztes Sándorné 300,000 ezer leies adománya aki ezáltal kitörülhetetlen betűkkel véste be nevét a nagyváradi egyház aranykönyvének lapjaira.

Urvacsora osztatott minden anyaegyházban hat alkalommal, Nagyváradon Olasziban és Ujvároson nagy ünnepeken kétszer, a szórványokban Nagyváradon és Váradlessen 4—4 alkalommal. Urvacsorával éltek a presbvterek közül minden alkalommal 27 egyházközségben mintegy 183 presbyter, Fugyivásárhelyen többször mind, Pelbárt-hidán egy sem. Mezőtelegd e kérdésre nem adott feleletet. Kétségtelen, hogy az itteni statisztikai adat a mult évihez viszonyítva 58 emelkedést mutat, de még mindig ki kell hangsúlyoznunk, hogy némely egyházközségünkben a presbvterek az urvacsorával való élésben nem mutatnak jó példát hiveink előtt, a pelbárthidai eset pedig egészen megdöbbentő, ahol egyetlen egy presbyter sem járult egész éven át az urasztalához.

Az urvacsorával élők száma az anyaegyházakban :

Bőjtör	fi	884	nő	1272	együtt	2156
Husvétkör	"	1773	"	2728	"	4501
Pünkösdkör	"	1663	"	2521	"	4184
Ujkenyérkör	"	925	"	1545	"	2470
Ujborkör	"	813	"	1361	"	2174
Karácsonyör	"	2337	"	2149	"	4486
Betegek	"	408	"	724	"	1132

Összesen : fi 8803 nő 12,300 együtt 21,103

Itt meg kell említenem, hogy Hegyközszáldobágy, mivel lelkészváltás volt, adatokat nem szolgáltatott be, Kisszántó szintén lelkészváltás miatt a bőjti és husvétü urvacsoraosztási adatokat nem közölte. Ha az 1927. évi adatokat elfogadjuk a két egyházközségnél, úgy Hegyközszáldobágyon az 1927 ben urvacsorázott fi 104, nő 115, együtt 219; Kisszántón bőjt- és husvétkör fi 71, nő 74, együtt 145; akkor még 364 el több az 1928. évi urvacsorázók száma, ami szerintem, tekintettel arra, hogy az új lelkészek vezetése alatt személyes meggyőződéseim szerint a hitbuzgóság fokozódott, reális számnak az 1928 évi adatoknál is elfogadható és betudható Így végeredményben ezen számítás szerint az 1928. évi urvacsorázók száma anyaegyházainkban az 1927. évihez viszonyítva 2180 számu örvendetes emelkedést mutat.

Szórványokban Velencén fi és nő együtt 100, Nyüveden 229, Örvénden 2, Váradlessen 84, összesen 315. Így végeredményben az összes urvacsorázók száma a szórványokban és anyaegyházakban együtt 21.467. Kérem itt elkötelezni az egyházközségeket, hogy a szórványok urvacsorázóinak számát a jövőben esetenként s nemük szerint elkülönítve, pontosan mutassák ki, mert enélkül statisztikai kimutatásunk hiányos, hézagos leend.

A betegek legtöbb helyen a rendes urvacsoraosztás-kor, kívánatra azonban bármikor élhetnek urvacsorával. Ha a lélekszám utáni százalékot tekintjük, még mindig csekély az urvacsorával élők száma: Bihar, Jákóhodos Hegyközcstár, Pelbárthida és Szalárd egyházközségeinkben, ahol az urvacsorázók száma a hivek lélekszámának még egyharmadát sem éri el. Nagyobb buzgóságot találunk: Biharszentjános, Fugyi, Kisszántó, Nagyszántó, Pósalaka, Pusztajlak és Váradless egyházközségeknél, ahol az urvacsorázók száma a hivek számarányának 60 és 100 százalék közötti összegét mutatja.

Törvényesen kivált szektáriusok száma. *baptista*:

Biharon	fi	6	nő	17	együtt	23
Biharpüspöki	"	5	"	11	"	16
Bors	"	3	"	9	"	12
Jákóhodos	"	4	"	1	"	5
Hegyközcstár	"	7	"	13	"	20
Hegyközkovácsi	"	10	"	11	"	21
Hegyközpályi	"	1	"	7	"	8
Hegyközüjlak	"	8	"	9	"	17
Hegyk. száldobágy	"	10	"	20	"	30
Köröskisjenő	"	16	"	18	"	34
Mezőtelki	"	5	"	11	"	16
Nagyszántó	"	1	"	6	"	7
Nyüved	"	5	"	8	"	13
Örvénd	"	7	"	8	"	15
Páptamási	"	2	"	—	"	2
Pelbárthida	"	1	"	1	"	2
Pósalaka	"	4	"	9	"	13
Pusztajlak	"	17	"	16	"	33
Rév	"	1	"	—	"	1
Siter	"	12	"	18	"	30
Szalárd	"	39	"	36	"	75

Összesen: fi 164 nő 229 együtt 393

Ezenkívül van Nagyváradon presbyteriánus fi 56, nő 154, együtt 210 [Ujváros és Rét]. Olasziban fi 4, nő 5, együtt 9. Összesen: 219. Velence nem mutatta ki.

Örvénden 19 nemzetközi bibliatanuló és Pusztajlakon 2 felekezetnélküli.

Szükségesnek és nagy fontosságúnak tartom, hogy a jövőben a szektáriusok száma egyházmegyei statisztikánknál egyházközségenként külön is fel legyen tüntetve, mert így lehet tisztaképet alkotnunk arra nézve, hogy ezen általános jellegű betegség hol van terjedőben s hol lett orvosolva, kérem azért elrendelni, hogy a szektáriusok pontos létszámát feltüntető nyilvántartási napló fektettségük fel minden egyházközségben, amelyben a változás minden évben pontosan fel legyen tüntetve, hogy a látogató bizottság ezen epidémikus jellegű betegség terjedését, avagy csökkenését könnyebben áttekinthesse, ellenőrizhesse.

Hiveink között hitelveinkkel ellenkező szokás a temető kivilágítása, mely a következő egyházközseinkben van meg: Bihar, Élesd, Hkcsatár, Hkpályi, Hkujlak, Mezőtelegd, Nagyvárad és Siter. Lelkész és presbitérium részint a szószékből, részint magán érintkezés által küzdenek ellene, azonban eredménytelenül. A fel nem sorolt egyházközseinkben a temető kivilágítása hiveink között szokásban nincs.

Vallásos összejövétel tartatott 23 egyházközségben összesen 169 esetben. Statisztikánk a múlt évihez viszonyítva annyiban kedvező, mivel a vallásos estélyek száma 112 számú emelkedést mutat; ám még mindig ott meredezik előttünk a kérdés, hogy a többi 7 egyházközségünkben miért nem mozdult meg a vezetőség, hogy minden akadályt elhárítva, hiveinkkel, főleg a téli hónapokban a rendes istentiszteletek keretén kívül is foglalkozzanak. Megszívlelendő itt is Hózsás prófétának ama mondása: „Elvész a nép, mert tudomány nélkül való!” Ezen áldott alkalom elmulasztása felekezetünk, fajunk elleni bűn, mert ezen estélyek kiváltképpen alkalmasak arra, hogy a vallásos érzület ápolása mellett kulturális tevékenységet is kifejtessünk s népünket a hitélet mellett a tudásnak minél magasabb fokára felemeljük.

Nagyobbszabásu ünnepélyek voltak: Élesden 2, Jákóhodos 2, Kisszántó 2, Nagyváradon több, Pelbárthidán 1,

Szalárdon 1 esetben, melyeken szórványosan az esperes, egy-két lelkész, presbiter és gyülekezeti tagok itt-ott résztvettek. Többi egyházközségeinkben nagyobb szabásu ünnepek nem voltak.

Közönséges bűncselekményért a polgári bíróság az egyházközség tagjai közül csupán Hkszáldobágyon ítélte el két egyháztagot. A gyülekezet tagjai között uralkodó bűnök kisebb nagyobb mértékben: Biharon verekedés és tolvajlás, Hegyközcstáron szórványosan iszákosság, Hegyközszáldobágyon verekedés, Nagyszántón és Szalárdon iszákosság.

Vadházasságban élők száma: 19 egyházközségben kimutatva összesen 78 pár. Mezőtelegd felelete, hogy számuk ismeretlen. Nagyváradé, hogy nem tudható. A vadházasságok megszüntetésére a lelkészek a lehetőség szerint, itt-ott a presbiterok által is támogatva, mindent megtettek.

Házasságot nem kötött egyházilag a tiszta párok közül: Biharon 2 pár, Biharszentjános 1, Hegyközcstár 3, Nagyvárad 44, Paptamási 2, összesen 52 pár. A lelkészek felkeresték őket s igyekeztek az egyházi házasság megkötésére rábírni: Biharszentjánoson, Hegyközcstáron és Paptamásiban. Bihar azt feleli hogy nem tud ellene tenni semmit, Nagyvárad pedig, hogy a lelkészek nem keresték fel, mert az egyház mellőzése nem állapítható meg, mivel ezek között a mellőzők között többen lehetnek, akik másutt tényleg előállottak.

A vegyes párok közül reverzálist adott *javunkra 21, kárunkra 20 pár*. A reverzális kötéseknel a lelkészek és presbiterok egyházunk érdekeit megvédik. A kárunkra rezerválist adó párokról nyilvántartás van vezetve: Bihar, Biharszentjános, Biharpüspöki, Bors, Élesd, Fugyi, Fugyivásárhely, Jákóhodos, Hegyközüjlak, Köröskisjenő, Nagyvárad, Paptamási, Pósalaka, Rév, Mezőtelki, Szalárd és Váradless egyházközségekben. Nincs nyilvántartva: Mezőtelegd, Nagykakucs, Pusztajlak és Rév egyházközségeinkben. Pelbárhida felelete, hogy nincs szükség reá, mivel ilyen eset évtizedeken át sem fordul elő. A fel nem sorolt egyházközségek ezen kérdésre nem adtak feleletet. Minthogy az új vallásügyi törvény a vegyes házasságnál a gyermekek vallásának meghatározására nézve az apának adta meg a jogot s ezáltal ma már a megegyezésre nézve a törvényes rendelkezés megszűnt, szükségesnek találnám,

hogy a vegyes házasságok megkötésekor két tanu előtt bizonyos írásbeli kötelezettséget kérjünk ki a férfitől arra nézve, hogy a születendő gyermekek melyik vallást kövessék, amint azt már hallomásom szerint a róm. kath. lelkészek gyakorlatba is hozták.

A keresztelést mellőzték: Biharon 2, Hegyközkövesiben 1, Nyüveden 1, Paptamásiban 2, összesen 6 esetben. A temetést csak Váradlessen mellőzték a nagy távolság miatt.

Sérelmet szenvedtek egyházaink: Nagyszántón, ahol az összejövetel akadályozva volt; Paptamásiban és Váradlessen agrársérelem volt. Pósalakán pedig román nemzeti ünnepen munkaszünetet tartotnak a református hivekkel is. Az utóbbi esetet kivéve, a sérelmek az esperesi hivatalnak is jelentve lettek, melynek közbejöttével ezek mind a három helyen megszűntek. Paptamásiban az agrárbizottság által kimért 4 hold temetőföld, melyet a község eltulajdonított, az egyházmegyei ügyész úr közbenjárása folytán a megyei agrártanács által véglegesen az egyháznak rendeltetett. A váradlessi agrársérelem időközben ugylátszott, hogy megszűnt, amennyiben a Főtiszteletű Püspök urnak, továbbá dr Czegléd Miklós egyházmegyei ügyész urnak és az esperesnek többszöri interveniálása folytán az összes 48 hold föld az egyháznak vissza lett adva.

Sajnos, ez az ügy még most sem jutott nyugvópontra, mivel a lessi községi lakosok a megyei agrárbizottság részünkre kedvező határozata ellen felülvizsgálati kérelemmel éltek. Ügyünk további védelmezése céljából az egyházmegyei ügyész urat felkértem és megbíztam.

II. Az egyházközségek külélete.

Az egyházi adózók száma 13,494, a választóké 7942. Bármilyen kedvezőtlen is a gazdasági helyzet, bármilyen nehéz is a létért való küzdelem, szomorú jelenség az, hogy az adózók fele nem tesz idejében eleget egyházi adózási kötelezettségének s e nagy történelmi időben nem akarja a hivek nagy tömege megérteni és belátni azt, hogy mi tisztán a magunk erejére vagyunk utalva és csak saját megfeszített anyagi erőnk által tudjuk fenntartani egyházi és kulturális intézményeinket s ezáltal megmenteni a végpusztulástól a jövő nemzedéket.

Egyházközségi közgyűlés minden egyházközségben van.
A presbyterek száma összesen 419.

A lelkeszi iroda a szükséges naplókkal minden egyházközségben fel van szerelve, kivéve Nyüvedet, ahol hiányos. A lelkeszek úgy a naplókat, mint az anyakönyveket és a presbyteri jegyzőkönyveket mindenütt tisztán, pontosan, törvényszerűen vezetik.

Egyházi levéltár minden egyházközségben van, Nyüveden rendezetlen.

Egyházi vagyonleltár van mindenütt s azok az 1913—1927. években készültek. A változások át vannak vezetve 13 egyházközségben, Biharon részben, Nagyváradon átdolgozás alatt áll, 15 egyházközségben egyáltalán nincs. Megnyugtató itt a jövőre nézve, hogy a folyó évi tavaszi kerületi közgyűlésünk éppen egyházmegyénk felterjesztésére új vagyonleltári ívek elkészítése s azoknak kitöltése tárgyában megtette a generális intézkedést.

Az ingatlanok mindenütt az egyházak nevében állanak kivéve Nagyváradot, ahol az agrárföld nem áll az egyház nevében. Az agrárreform által elvétellett hét egyháztól 125 hold 525 négyszögöl, hat lelkesztől 103 és fél hold s 932 négyszögöl, két tanítótól 15 és háromnegyed hold, együttesen 244 egynegyed hold és 1457 négyszögöl terület.

Az agrárreform által adott, illetve hagyott földterületek: 15 egyháznál 149 hold 451 négyszögöl, lelkesz, tanítók és iskoláknak 566 hold és 925 négyszögöl, összesen 615 hold 1376 négyszögöl terület. A kapott földterületet ezidőszert mindenütt zavartalanul használják. Nagyszántó megjegyzi, hogy a tanítónak adott földekből 16 holdat visszavettek.

Az egyházközségek kezelésében levő tőkék és alapok együttes összege 1 886,147 lei és 21 bani. Magtára 11 egyházközségnek van, 46 hl. és 14 liter és 64 mm. 84 kg. terményösszeggel, 312,900 lei pénzértékben. Minthogy még mindig vannak egyházközségek, melyek a súlyegységre való áttérést nem vitték keresztül, kérem a könnyebb számítás és egyöntetűség kedvéért ezt kötelezővé tenni.

Az egyházak tőkepénzei és terményei részint helybeli, részint vidéki pénzintézeteknél, hitelszövetkezeteknél s egyeseknél kötvényeken 10–25 százalék kamatozás mellett vannak elhelyezve.

Adóssága van 14 egyháznak 923,622 lei összeggel.

Jogerős költségelőirányzata van folyó évre 18 egyházközségnek. Az egyházlátogatásig az esperes látta a biharpüspöki-i, borsi, fugyi-i, fugyivásárhelyi, jákóhodosi, hegyközkovácsi, kisszántói, köröskisjenői, nagyváradi, örvéndi, pusztajlaki, siteri, szalárdi és váradlessi, összesen 14 egyházközségét, többiekét nem. 12 egyháznak jogerős költségelőirányzata az egyházlátogatásig nem volt s még a mai napig sem terjesztették be megerősítés végett az 1929. évi költségvetéseiket: Bihar, Hegyközpályi, Hegyközüj'ak, Mezőtelki, Nagykakucs, Nyüved, Paptamási, Rév egyházközségek. A kivetett adók összege 1.981,015 lei 65 bani pénzértékben, terményben mintegy 260 mm., amelyből a legtöbb buza, csekély mennyiségben van rozs, zab és tengeri. Pénzértéke cirka 130,000 lei. A kivetett adóösszeg nem fedezi az évi szükségletet: Köröskisjenő, Nagyvárad, Mezőtelegd, Örvénd, Paptamási, Rév és Váradless egyházközségekben.

Az egyes egyházközségek múlt évi zárszámadásait az egyházmegye 1929 április 30 án tartott közgyűlésén jóváhagyta minden egyházközségnél, kivéve a hegyközpályi i, kisszántói, mezőtelki-i, nagyszántói, nyüvedi és pósalakai egyházakét. Az egyházközségek értékeit, klenódiumait, betéteit a vizitáció minden egyházközségben számonvette, kivéve a nyüvedit, mivel ott sem a közpénztári, sem az alapítványok 1928. évi számadása még akkor nem volt összeállítva.

A zárszámadás mérlege a beterjesztett számadások összesítő kimutatása szerint:

Bevétel volt pénzben 6.990,151 lei 78 bani

Kiadás „ „ 6.790,016 „ 14 „

Maradvány 191,135 lei 64 bani, tulkiadás
Hegyközszáldobágyon 5464 lei.

Bevétel természetben 56 mázsa 829 liter

Kiadás „ 56 „ 829 „

Maradvány — mázsa — liter

A templom javításra szorult a következő egyházközségekben: Fugyivásárhely, Hegyközpályi, Hegyközüj'ak, Kisszántó, Nagyvárad [Ujváros], Nagykakucs, Nyüved és Rév. A többi egyházközségeknél részint jókarban, részint türhető állapotban van. A lelkeszlak javításra vár: Kisszántó, Nagyszántó, Nagyvárad [Velence], Nyüved, Pap-

tamási, Pelbárhida, Szalárd egyházközségekben; Hegyközsá'dobágyon javítás alatt áll, Köröskisjenőn és Hegyközüjlakon rossz, Nagykakucson lakhatatlan, a többi egyházközségben részint jókarban, részint tűrhető állapotban van. Az iskolai épület javításra vár: Biharon [egy] Hegyközkovácsiban [egy], Nyüveden [egy], Paptamásiban és Siteren a tanítói lakás. Hegyközsá'dobágyon rossz karban van, Nagyszántón új építendő, Pelbárhidán renoválást igényel, a többi egyházközségekben részint jó, részint tűrhető állapotban van.

Új építkezésre költöttek az egyházak összesen 1 578,539 leit, mely összegből 1 200,000 leit a nagyváradi réti paróchiális körü imaház építkezése tesz ki, melynél azonban a végleges elszámolás még nem lett megtartva.

Épületek jókarbantartására kiadatott összesen 586,786 lei 05 bani.

Tűzkár ellen az épületek biztosítva vannak 16.617,499 lei értékben. A biztosítási összegeket az esperesi látogatás nem találta megfelelőnek. Jákóhodos, Kisszántó, Mezőtelegd és Mezőtelki egyházaknál, amelyek utasítottak a megfelelő értékre való felemelésre. E kérdésnél az egyházlátogatási jegyzőkönyvbe nem adtak feleletet: Biharszentjános, Bors, Fugyivásárhely, Köröskisjenő, Nagyvárad, Örvénd, Pósalaka és Siter. A tűzbiztosítás évi díja összesen 29,509 lei. Az egyházlátogatásig minden egyházközségben ki volt fizetve Kisszántó és Siter kivételével.

A múlt évről a belhivatalnokok ki vannak fizetve 23 egyházközségben. Hátralékban vannak: Bihar 69,315 lei, Hegyközpályi 13,028 lei, Hegyközüjlak 10.000 lei, Mezőtelki 500 lei, 484 kgr. buza és 924 kgr. tengeri, Nagyszántó 16 450 lei, Pelbárhida 31.131 lei, Siter 7274 lei. Az összes hátralék pénzben 147.697 lei, terményben 484 kgr. buza, 924 kgr. tengeri. A ki nem fizetés oka a nagymérvű adóhátralék és a hivek közömbössége, Pelbárhidán pedig, mivel az egyházi adókivetést a presbyterium megtagadta.

Köztartozások címén hátralékban van 10 egyházközség 65,286 lei összeggel, hátralékban maradás oka egyházi adó be nem fizetése, a rossz gazdasági állapot, Biharon és Pelbárhidán a presbyterium renitens magatartása. Kérem különösen a bihari és siteri egyházközségeket megfigyel-

meztetni, hogy a jövőben köztartozásaik kifizetésének nagyobb lelkiismeretességgel tegyenek eleget s általában kérem büntető szankciót alkalmazni esetleg kamatfizetésre kötelezni, különösen az egyházmegyei köztartozásokat hanyagul fizető egyházközségeket, mivel emiatt egyházmegyei pénztárunk a rendes időben nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségének.

Segélyt kapott az egyház 11 helyen részint a várostól, részint a községtől. Összesen 272.696 lei 90 bani összegben. A segélyezés címe legtöbb helyen templomjavítás és kulturális cél.

Az egyházközségek közül pere csak Nagyváradnak van, bérletügyekből kifolyólag.

A temetők az egyházak tulajdonát képezik mindenütt, kivéve Fugyit, ahol a politikai községé, a hegyközcsatárit, ahol az új temető a községi legelőbirtokosságé a nagyváradit, ahol a velencei kivételével a városé, a siterit és a váradlessit, ahol a községé, továbbá a szalárdit, ahol az egyik a község tulajdonát képezi. A temetők minden egyházközségben kellő gondozás alatt állanak, kivéve a szalárdit, ahol azonban a jövőben a temetői állást fog szervezni az egyház.

III. Az egyházközségek iskolai ügyei.

Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk a szokásos dékáni látogatások alapján és a tanügyi bizottság jelentése után részletesen foglalkozván iskoláink szellemi és anyagi állapotával, a szükséges rendelkezéseket megtette, hivatalom pedig az iskolafenntartó egyházközségeket a rendelkezésekben foglalt utasítások után a hiányok pótlására körlevélben felhívta. Az egyházlátogató bizottság évvégi iskolai látogatása és jelentése általánosságban megnyugtató képet ad iskoláink szellemi és anyagi állapotáról, ez azonban nem jelenti azt, hogy itt-ott fokozottabb buzgóságra, a köteleesség lelkiismeretesebb teljesítésére ne lenne szükség. Szomorú jelenség különösen az, hogy több egyházközség még azt a csekély tanítói fizetést is sokszor csak nagy késedelem után szolgáltatja ki tanítóinak. Híveink több helyen még mindig nem akarják belátni, hogy történelmi adottságunkban milyen drága kincsek hordozói és megőrzői a mi felekezeti iskoláink. Vigyázzunk, hogy itt vádlólag ne

lépjen fel ellenünk az utókor s ki ne mondja felettünk a szomorú ítéletet: „Még mérettél, de hijjával találtattál“.

Református felekezeti iskolát tart fenn 20 egyházunk, a többiekénél felekezeti iskola nincs.

Az egyházi költségvetésben az egyházak együttesen a következő teherrel szerepelnek: elemi iskolánál 1.806,654 lei; középiskolánál 447,321 lei 52 bani; vallástanításnál 252,112 lei; az összes felekezeti iskoláknál 29 rendes, 11 helyettes tanító, két rendes és egy helyettes és két óraadó tanár működik. A tanítók és tanárok az egyházépítő munkában a vallás és énektanítás, vasárnapi iskola, ifjúsági egyesület, bibliakörök és énekkarok vezetésével, továbbá vallásos estélyek és ünnepségek tartásával vesznek részt, illetve vannak segítségére a lelkészeknek.

A vallás és nemzeti tárgyak tanítását úgy az állami [ének- és hittantánításnál], valamint a felekezeti iskoláknál a vizsgáló-bizottságok mindenütt megfelelőnek találták. Kiemelendő a hegyközcsatári, a hegyközujlaki [Czina Sándor], a kisszántói [Szentpéteriné], a nagyszántói [Czeglédy Sándor], a pusztajlaki [Sándor Lajos], az örvéndi [Bogáthi Mihály], továbbá a nagyváradi, ahol minden osztályban kitűnő; ezenkívül van 7 jeles, 13 jó és 5 kielégítő osztályzat. E kérdésre nem feleltek, illetve adatokat nem szolgáltatottak be: Biharszentjános, Bors, Köröskisjenő és Nagykakucs. Nagyon gyenge az eredmény Váradlessen az állami iskolában a vallás- és énektanításnál, ahol a növendékek énekelni és imádkozni nem tudnak, a vallástani anyagban teljesen járatlanok, úgy, hogy az eredmény csaknem a zéróval egyenlő.

Az iskolai felszerelés hiányos: Biharpüspöki, Hegyközcsatár, Hegyközsáldobágy, Nagyszántó, Nyüved és Siter egyházközségekben, a többiekénél törvényszerű, Paptamásiban az összes padok javításra várnak.

Ama kérdésre, hogy milyen az iskolák szellemi állapota, a legtöbb egyház megfelelő feleletet ad.

IV. Statisztikai adatok az anyaegyházban.

Született törvényes	fi 428	nő 456	összesen	884
„ törvénytelen „	68	„ 73	„	141
Összesen:	fi 496	nő 529	összesen	1025

Allami anyakönyvünk szerint született fi 312, nő 352, összesen 664.

Meghalt és eltemettetett fi 441, nő 418, összesen 829. Az állami anyakönyv szerint meghalt fi 242, nő 216, összesen 458. Ugy a szülötteknél, mint a meghaltaknál az állami anyakönyv szerinti adatokat Nagyvárad nem szolgáltatotta be s innen van a számbeli nagy különbség.

Házasságot kötött s megesküdütt 236 tiszta, 290 vegyes, összesen 426 pár.

Állami anyakönyv szerint házasságot kötött 291 tiszta, 237 vegyes, összesen 528 pár.

Konfirmált fi 108, nő 119, összesen 227. Áttért fi 15, nő 26, összesen 41. Kitért fi 107, nő 175, összesen 282, a kitérésnél a fi és nők együttes száma az 1927. évihez viszonyítva, statisztikánk 177 számú emelkedést mutat.

Lélekszám az anyaegyházban összesen 45.730. Mint-hogy Mezőtelegd és Köröskisjenő a fi és nők együttes lélekszámát tüntette ki, ennél fogva külön a fi és a nők számát kimutatni nem lehetett, az 1928. évi egyházlátogatási jegyzőkönyvek adatai szerint az 1927. évben a lélekszám 46.892, az 1929. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv adatai szerint pedig az 1928. évi lélekszám 46.164 összegű volt. E számbeli differenciának, illetve apadásnak okát megállapítani nem tudom. Itt volna már az ideje, hogy egy pon'os statisztikát állítsunk össze s egyházmegyénk területén élő hiveinknek számát saját magunk által megejtett népszámlálás után a fi és nők számát külön külön pontosan feltüntetve megállapítsuk, összeírjuk.

V. Statisztikai adatok a szórványokban.

Született törvényes	fi 12	nő 8	együtt 20
---------------------	-------	------	-----------

" törvénytelen "	4	" 3	" 7
------------------	---	-----	-----

Összesen: fi 16 nő 11 együtt 27

Mint-hogy Nagyvárad az állami anyakönyv szerinti szülöttek számát nem tünteti fel, így ennek összege nem állapítható meg.

Meghalt és eltemettetett fi 9, nő 7, együtt 16 [Nagyvárad nem tünteti fel az állami anyakönyv szerinti adatokat].

Házasságot kötött, megesküdütt egy tiszta és egy vegyes pár, az állami anyakönyv szerint szintén 1 tiszta és egy vegyes pár.

Konfirmált fi 3, nő 1, összesen 4. Áttérés nem volt. Kitért 2 fi, 2 nő, összesen 4.

Lélekszám a szórványokban fi 777, nő 818, összesen 1595. Az 1927-ik évben fi 686, nő 715, összesen 1401. Ezen utóbbi összegben azonban a nyüvedi nincs benne, minthogy erre a kérdésre adatot nem szolgáltatott be.

Megemlítem végül azt, hogy a látogatások során Könyves János tanácsbíró Nyüveden, az esperes pedig Paptamásiban és Nagyszántón az Isten igéjét is hirdették a híveknek.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés! Ime, amint méltóztatnak látni, igyekeztem a rendelkezésemre álló adatok s személyes megfigyelésem után egyházmegyénk 1928. évi szellem erkölcsi és anyagi állapotáról szóló képét apró mozaikdarabokból úgy összeállítani, hogy abból egyházi életünk minden mozzanata apró fázisaiban is megfigyelhető és megbíráható legyen. Nem tagadhatjuk, hogy a nagy Bethesda-tava itt ott megmozdult s az ébredés hajnalpirja helyel helyel mutatkozik Sionunk egén. Ámde ugylátszik, még nem érkezett el a reggel s a Bethesda-tavának teljes hullámozása, egyházi életünk intenzív lüktetése még messze van. Óh pedig szomorú helyzetünkben, beteg világunkban mennyi sóvárgó, lelki gyógyulás után vággyó lélek várja mindenütt a vizek mozdulását! Tőlünk, vezetők-től függ elsősorban, hogy a javulás, a fejlődés kezdetén ne álljunk meg. Ne feledjük, hogy az álló vizek megbűzhödnek s csak a mozgó folyamok az elevenek, életet, energiát, újjászületést adók. Népünk lelkében fogyatkozásai mellett is sok lelki kincs fekszik még temetetlenül. Fel kell hoznunk kitartó lelki-szellemi bányászás által a lelkek tárnáiból a felszínre, a napvilágra ezeket a szellem erkölcsi kincseket s értékesíteni kell egyházunk, fajunk javára és megmáradására. Szálljunk le mélyebbre az Ige lámpásával a lelkek mélyibe, merítsük mélyebbre a hálót! Erős a hitem, hogy fáradozásunk nem leend hiába!

Jelentésem elfogadását s előterjesztéseim során a szükséges intézkedések megtételét kérve, kiváló tisztelettel vagyok

Élesd, 1929 október 30.

alázatos szolgája:

Vadai Béla,
esperes.

Az esperesi jelentés alapján:

1. Tekintettel arra, hogy az egyházlátogatások ne merüljenek ki csak a lelkészi irodák, iskolák megvizsgálásában és az egyház köztartozásainak átvételében, hanem belső, lelki építő munkálatokkal is legyenek összekapcsolva, mint ahogy ezek már más egyházmegyékben is vannak, kívánatos lenne, hogy az egyházlátogatások lehetőleg igehirdetéssel költessenek össze s a presbyteri gyűlések mindenütt megtartassanak, amelyeken nemcsak anyagi ügyek tárgyalassanak, hanem az egyház belső, szellemi-lelki élete is megvitassék s a hitélet ébrentartására és fokozására utasítások adassanak.

2. Örömmel értesül közgyűlésünk arról, hogy az Istentiszteletek látogatása vasár és ünnepnapokon emelkedést mutat az előző évihez képest, bár hétköznapiakon még mindig csak szórványosan tartanak Istentiszteletek. Elkötelezi azért lelkészeket, hogy főleg a téli hónapokban legalább hetenként egyszer bibliamagyarázatot tartassanak.

3. Szigoruan elkötelezi közgyűlésünk Bihar, Biharszentjános, Fugyi, Fugyivásárhely, Hegyközsáldobágy, Mezőtelki, Nagykakucs és Nyüved egyházközségeket, illetőleg ezek lelkészeit a vasárnapi iskola azonnali megszervezésére és a munka megindítására. Ahol alkalmas helyiség nincs, ott a vasárnapi iskola a templomban tartassék.

4. Ugyancsak szigoruan elkötelezi közgyűlésünk azokat az egyházközségeket, amelyekben még nincs, a bibliakörök haladéktalan megszervezésére és a működés megkezdésére. Hogy pedig a polgári hatóságok részéről a megszervezés és működés helyenként se akadályoztassék,

közgyűlésünk fellerjesztést intéz a kerülethez, hogy a belmissziói munka minden ágában a munka zavartalan folytatására az egész kerület részére egyetemleges és általános engedélyt szerezzen a kormányhatóságoktól akár Népszövetségi, akár más célravezető alapon.

5. Örömmel értesül közgyűlésünk a hivek áldozatkészségéről, amely több mint másfél millió lei adományban mutatkozik s az adakozók közül különösen kiemelendőnek tartja özv. Lisztes Jánosné 300,000 leies adományát, amelyet mint világító példát, jegyzőkönyvében is megörökít.

6. Bár az urvacsorával élők száma örvendetes emelkedést mutat, de még mindig megdöbbenéssel értesül közgyűlésünk arról a szomorú tényről, hogy Pelbárthidán egyetlen presbyter sem járult a mult esztendőben az urasztala elé. Amikor elrendeli közgyűlésünk a vizsgálatot a pelbárthidai presbytérium ellen, egyben figyelmezteti a többi presbytériumokat is, hogy ebben a tekintetben is mutassanak jópéldát a hivek előtt. Egyben elkötelezi azokat az egyházközségeket, amelyekhez szórványok tartoznak, hogy a szórványok urvacsorázóinak számát a jövőben esetenként s nemük szerint elkülönítve pontosan mutassák ki.

7. Hogy a szektáriusok száma az egyházmegyei statisztikában is nyilvántartható legyen, elrendeli közgyűlésünk, hogy a szektáriusok pontos létszámát feliüntető nyilvántartási napló fektettség fel minden egyházközségben, melyben a változás minden évben pontosan fel legyen tüntetve, hogy az egyházlátogató-bizottság könnyebben áttekinthesse a helyzetet.

8. A vallásos érület ápolására s a hitélet mellett a tudásnak minél magasabb fokára való emelése végett fegyelmi felelősség terhe mellett elrendeli közgyűlésünk, hogy minden egyházban megfelelő helyen, vagy az iskolában, vagy a templomban legalább a téli hónapokban vallásos estélyek, vallásos összejövetelek tartassanak. Amennyiben a polgári hatóság részéről ebben akadályoztatnának, haladéktalanul jelentsek az esperesnek.

9. Minthogy az új vallásügyi törvény a vegyesházasságnál a gyermekek vallásának meghatározására nézve az apának adta meg a jogot s ezáltal ma már a megegyezésre nézve a törvényes rendelkezés megszűnt, utasítja közgyűlésünk a lelkészeket, hogy ref. vallásunk érdekeinek megóvása végett a vegyes házasságok megkötésekor két tanu előtt megfelelő írásbeli kötelezettséget kérjenek ki a férfitől arranézve, hogy a születendő gyermekek, de legalább is a ref. fél nemén lévő gyermekek a ref. vallást kövessék.

10. Közgyűlésünk utasítja azokat az egyházakat, amelyeknek magtáruk van s amelyekben még mindig a lites számítás van érvényben, hogy a könnyebb számítás és egyöntetűség kedvéért a súlyegységre való áttérést még ebben az évben vigyék keresztül.

11. Fegyelmi felelősség terhe mellett elkötelezi közgyűlésünk a bihari és siteri egyházközségek presbyteriumait, miént amelyek már két évi hátralékban vannak, valamint Mezötelegd, Pósalaka, Hegyközpályi, Kísszántó és Hegyközsáldobágy egyházak presbyteriumait folyó évi egyházmegyei köztartozásaik haladéktalan kifizetésére. Általában kimondja közgyűlésünk,

hogyan azon egyházak, melyek egyházmegyei köztartozásaikat legkésőbb december 31-ig ki nem fizetik, 10 % késedelmi kamatot fizetésére köteleztetnek.

12. Minthogy a folyó évi költségvetés betérjesztésének halárideje rég lejárt, közgyűlésünk pénzbírság terhe mellett elkötelezi Bihar, Mezötelki, Nyüved és Paplami egyházközségeket folyó évi költségvetéseiknek december 15-ig leendő betérjesztésére.

13. Minthogy az iskolák szellemi és anyagi állapotáról tavaszi közgyűlésünkön a dékáni látogatások kapcsán a tanügyi előadó részletesen beszámolt, az egyházlátogató-bizottság évvégi iskolai látogatása pedig általában megnyugtató képet ad, egyedül a váradlessi állami iskolában találta a vallás és énektanítást nagyon gyengének, utasítja közgyűlésünk a váradlessi lelkeszt, hogy a vallás és énektanításra nagyobb súlyt fektessen és eredményesebben működjen, mert hasonló eredménytelenségnél kénytelen lesz ellene a fegyelmi vizsgálatot bevezetni.

14. Utasítja közgyűlésünk azokat az egyházakat, ahol eddig nem tették, hogy a lélekszámot az egyházlátogatási jegyzőkönyvben pontosan és nemük szerint mutassák ki.

15. Fegyelmi felelősség mellett elkötelezi közgyűlésünk az összes egyházakat, hogy a tűzbiztosítási díjakat, — minthogy az intézet a hátralékban levő egyházaknál tűzkár esetén felelősséget nem vállal, — az intézettel kötött szerződés értelmében minden év január hó 31-ig hiány nélkül fizessék be a kerületi pénztárba.

71. szám. Tárgyaltatott a belmissziói bizottság jelentése.

M. t. Közgyűlés!

Több ízben volt már szerencsém a Közgyűlés színe előtt az egyházmegye területén folyó belmissziói munkaságról jelentést tehetni. Be kell vallanom, hogy idáig mindig, mikor az összefoglaló jelentés megtehetése végett az egyes egyházközségekből beküldött jelentő ivenk tételeit átvizsgáltam, az volt a benyomásom, hogy ezen a mezőn nagyobb részben olyan munka folyik, mely ellentétben a missziói munkálkodás lényegével, inkább a szemnek van szánva, mint a szívhez szól. Inkább aféle ártatlan szórakozás, műkedvelés, vallásos csemege, mellyel ideig óráig a kövér érzéki élvezetektől az azokat még nem ismerő gyermekeket, ifjakat, vagy az ezekben talán már kifáradt és az azoktól részben már megcsömörlött felnőtteket tartjuk távol. Ez nem volt a Krisztus hiveinek a harca a bűnnel, azzal az ordító oroszlánval, ragadozó fenevaddal — a bárányért, amelyet folytatni kell. Nem a keresztyén világnézet hiveinek szívós küzdelme a győzelemért, a materializmus térhódításával szemben.

Most azonban jól eső örömmel jelenthetem, hogy a helyzet jelentékenyen jobbra változott. A jelentések többsége komolyan felfogott és megkezdett munkáról számol be. És hogy nagyobb eredmény még sincs, annak az oka a tervszerű egyöntetűség hiánya a célkitűzésben és a cél elérésére szolgáló módszeres eljárásban.

Ilyen kapkodó tervszerűtlen eljárással világnézeti harcot folytatni nem lehet. Itt pedig nem kevesebbbről van szó, mint erről. A keresztyén világnézet uralmáért küzdünk, azért, hogy Isten szuverénitása domborodjék ki az életben a köznap munkájában épugy, mint a tudományos élet különböző területein. Egy ilyen nagyarányu erőfeszítés pedig bármely magas eszményi cél érdekében csak akkor járhat eredménnyel, ha az egységes vezetés irányítása mellett történik. Szerény véleményem szerint azzal az egyetemes egyház még egyáltalában nem tett eleget ebben az irányban rá váró feladatának, hogy kürtőseivel ébresztőt fuvatolt, hanem a vezetőségnek az ügy élére kell állani, azt megszervezni egyházközségenként, megindítani, irányítani és

szigoruan ellenőrizni. Ez a vezetőség legelemibb kötelessége, de egyben joga is. Az őrhelyen állókban kétségen kívül megvan a jóakarát, csak vezetés legyen. De kérdem, történt-e ebben a tekintetben legalább csak egyetlen jelentős lépés? Hiszen egyöntetűen a jelentést sem lehet megtenni, mert nincs schema mely szerint azt tenni kellene.

Például beérkezett hozzám 29 jelentés, ebből 3 a nagyváradi egyházközségből, tehát ha nem is minden egyházból, de mégis kaptam jelentést 27 egyházból. Ezekből csak az állapítható meg, hogy a vasárnapi iskola működik és pedig nem egy helyen szép eredménynyel, de már az csak kevés jelentésben található meg, hogy ezekben az iskolákban mennyi a tanulók száma? Részletes jelentést a vasárnapi iskolákra vonatkozólag csak Élesd, Nagyvárad és Szalárd küldött.

A bibliaköri munka a nagyváradi egyházban mintaszerű. A bibliakör részére itt szervezeti szabályt dolgoztak ki. Nem célom, hogy azt itt ismertessem, de annyit mégis szabad legyen megjegyezni, hogy ennek elfogadását minden bibliakör részére, mely az egyházmegye területén megalakult és megalakul, kötelezővé tenném. Eredményes bibliaköri munka folyik még Élesden, Szalárdon, Bihar-püspökiben, Nagyszántón és Jákóhodoson.

Az ifjúsági munkán kívül a belmisszió több területét is felkarolták a legtöbb egyházban.

Például: Az egyháztagek, közöttük a betegek látogatását gyakorolják mindenik gyülekezetünkben.

A szegényeket segélyezték: Nagy- és Kisszántón, Nagyváradon, Bihar-püspökiben, [itt körülbelül 20.000 lei értékben], Élesden.

Énekkart szerveztek ujabban Nagyszántón és Szalárdon. Ezeken kívül tudomásom szerint Nagyváradon, Hegyközpályiban, Élesden, Bihar-püspökiben van még énekkar.

Nőegylet működik Nagyváradon és Bihar-püspökiben.

Az iratterjesztés megszervezése is fejlődésben van és mindig szélesebb területet ölel fel.

Olvasóköre van Nagyváradnak és Bihar-püspökinek. Népkönyvtára van Élesd és Jákóhodosnak.

Vallásos estélyeket kisebb-nagyobb számban mindenütt tartottak.

A gyermekistentisztelet tartását Nagyvárad Velence és Siter jelentette.

A munkavezetés oroszánrésze a lelkészeké. Részt vesznek a lelkészeken kívül ebben több helyen a tanítók is.

Laikus kisegítő erők Nagyváradon és Élesden vannak.

A nagyvárad-olaszi-i körzetben 28 vezetője van az ifjusági munkának. A nagyvárad újvárosi részen pedig a jelentés kiemeli bizonyára érdemes munkásságokra tekintettel: Joó Anna, Lázár Mártonné és Kerekes Ida neveit.

Meg kell még jegyezni, hogy Lessen maga a presbyterium karolta fel a bibliakör ügyét, mely cselekedetet a többi presbyteriumok által különösen megszívlelendőnek tartok.

Kérdés, mi a levonható tanulság?! A legelsősorban az — mint azt már fentebb is kiemeltem, — hogy szükség van egy egységes tervszerű vezetésre. Ezt tehát legelsősorban meg kell szervezni.

Másodsorban pedig az, hogy az a munka ne legyen már továbbra is egyéni színezetű akció, hanem úgy az egyetemes egyháznak, mint az egyes gyülekezeteknek az ügye. Ha így lesz, ki fog nőni a kezdet szárnypróbálgatásaiból, mert a további fejlődésének a gyülekezet érdeklődő részvétele szilárd alapul szolgál.

Kérem azért határozatilag kimondani:

1. Az egységes vezetés érdekében minden év szeptember hó elsejére a vasárnapi iskolák számára részletes nevelési és tanítási programot dolgoztat ki, mely az egyházmegye egész területére kötelező.

2. Addig is, amíg a zsinat idevonatkozólag intézkedik, felhívja a presbyteriumokat, hogy a bibliaköri munka megszervezését tekintse saját feladatának s annak a vezetésében lelkészét mindenképen támogassa.

3. A lelkiélet ügyének és a belmissziói munka eredményének számbavétele és a további munka eredményesebbé tétele módozatainak megbeszélése és megállapítása végett tartson félúvenként a presbyterium gyűlést.

Jelentésem tudomásul vételét és javaslataim elfogadását kérve, maradtam

Jákóhodos, 1929 november 17.

Alázatos szolgálja:

Dr Bodnár Gábor,
belmissziói előadó.

Közgyűlés a jelentést tudomásul vette és a jelentés 1., 2., 3. pontjaiban foglalt javaslatokat elfogadva, azokat végrehajtani rendelte.

72. szám. Olvaslatolt az esperes időszaki jelentése.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

1. Legutóbbi egyházmegyei közgyűlésünk óta egyházmegyénk belső és külső életében mélyebbreható változások nem történtek. Kétségtelen ugyan, hogy itt ott a lelkiébredés örvendetes szimptomáival találkozhatunk, árde a létért folytatott nehéz küzdelem s a megromlott gazdasági viszonyok erős depresszióként való nyomása miatt általánosabb, egyetemlegesebb haladás és fejlődés jeleit nem észlelhattük. Mindazonáltal történtek körülöttünk események, amelyek kiemelkedtek a hétköznapi események sorából s nagyobb horizonton koncentrálták figyelmünket, tömörítették erőinket s kapcsolták össze erősebb mértékben érzéseinket és gondolatainkat a jövőt illetőleg. A folyó év június 9 én megnyitott zsinat, mely bár még csak a megalakulást mondotta ki és az egyházi törvény átdolgozási munkálatát végrehajtó bizottságokat jelölte ki, mindazonáltal általános megnyugvást és biztatást adott arranézve, hogy egyházunk belső és külső bajainak orvoslása az időhöz és körülményekhez átreformált törvény által már a közeljövőben folyamatba tétetik.

Nagykárolyban folyó év szeptember hó 11—16. napjaiban a két kerület által megrendezett s külső fényesség és belső tartalom tekintetében impozáns nagyhét s Károli Gáspár magyar bibliafordító születésének 400 éves emlék-ünnepélye a két kerület szent ölelkezésének mély érzéseket s nagy elhatározásokat kiváltó ünnepsége volt.

Az egyházmegyénk területén a nagyváradi Félix- és Püspök-fürdőben szeptember 8—9. napjain megrendezett egyházmegyei fiu- és leánybibliköri konferencia, amelynek levezetésére szerencsénk volt dr Imre Lajos kolozsvári theol. professzor urat, az erdélyi egyházkerület belmissziói előadóját megnyerni, áldott alkalom volt arranézve, hogy ifjaink vallásos érzését, kálvinista öntudatát mélyítse, erő-

sítse s jövőbeli munkálatokra a direktívákat megszabja. Sajnos, más hivatalbeli nagy elfoglaltságom miatt ezen konferencián személyesen nem jelenhettem meg. Egyházmegyénk területéről Varga Gedeon nagyváradai vallásanár, Tunyoghy János nagyszántói lelkész, továbbá Kiss Bertalan és Oroszlán István nagyváradai segédlelkészek működtek közre és buzgólkodtak serényen a nemes ügy s a siker érdekében.

Ezenkívül megemlítem még, hogy a nagyváradai újvárosi és az élesdi leánybibliakör tagjainak volt egy értékes találkozása folyó év szeptember havában Élesden, amidőn is alkalmi beszéd keretében szólottam az ifjakhoz s buzdítottam őket a további kitartó munkára.

Szükebbkörű, de mély és nagy érzéseket kiváltó ünnepe volt szintén szeptember havában a pusztajlakai gyülekezetnek, amidőn ezen jóhírnevű egyházunk tündöklő példáját adta annak, hogy egyházáért, iskolájáért hiven, önzellenül és eredményesen munkálkodó tanítót hogyan kell értékelni, és megbecsülni, amikor Sándor Lajos egyházmegyénk egyik kiváló tanférfiát, 25 éves tanítói jubileuma alkalmával melegen ünnepelte s szeretetét és elismerését külsőképpen is megbizonyította. Egyházmegyénk nevében és képviselőjében Kiss Károly és Baka Béla tanácsbíró s Nagy Mihály tanítóképviselő urakkal megjelentem s jókívánságainkat és elismerésünket tolmácsoltam, illetve tolmácsoltuk. Kiss Károly tanácsbíró ur pedig szép és tartalmas alkalmi beszédjében buzdította pusztajlakai gyülekezetet a további kitartó s jóúton haladó munkálkodásra.

Végül megemlítem még időközi általános vonatkozású beszámolómon kapcsán, hogy a nagyváradai református egyház is szépen áldozott sorozatos ünnepek tartása által a nagy magyar bibliafordító Károli Gáspár emlékének, amelyek közül az újvárosi templomban rendezett ünnepségen a szíves meghívásnak készséggel engedve, zsufolásig megtöltött templomban emlékbeszédet tartottam s ez alkalommal is örömmel tapasztaltam, hogy a nagyváradai ref. egyházközségben erős, in'enzív munka és élet folyik s a hamis jelszavakkal dolgozó, bosszútól lihegő s mérges fulánkjait egyszer egyszer még mindég kibocsátó Gyengeféle bűnös akció gyengülőfélben van s végül is a megtévesztett lelkek töredelmesen fogják belátni azt, hogy a törté-

nelmi egyház mi vagyunk s milyen nagy bűn az, amidőn a fiak az édesanyát hűtelenül elhagyják.

Ezen általános jellegű jelentésem után a határozatokat igénylő jelentésemet a következőkben van szerencsém be-
terjeszteni:

2. Őszinte részvétellel jelentem, hogy a nagybányai egyházmegye gondnoka: Boross Zoltán, akit csak nemrégén tüntetett ki bizalmával nevezett egyházmegye a gondnoki tisztt betöltésénél, életének javakorában hirtelen elszólított az élők sorából. Korai, váratlan halála nagy vesztesége egyetemes egyházunknak s magyarságunknak egyaránt. Emlékét őrizzük meg kegyelettel s részvétünket fejezzük ki a társegyházmegyének jegyzőkönyvi kivonatban.

3. Legutóbbi egyházmegyei közgyűlésünk óta csak a segédlelkészek elhelyezésénél történtek a következő változások: Kiss Bertalan nagyváradi-olaszi segédlelkész helyébe, ki tanulmányainak továbbfolytatása végett Bázélbe távozott, Szabó Géza végzett theológus, Nits István élesdi esperesi káplán helyébe, aki theológiai tanulmányainak továbbvégzése végett Kolozsvárra ment vissza, Kovács Sándor végzett theológus s továbbá Ármos Zsigmond volt szalárdi s Domahidára távozott segédlelkész helyébe Keresztes Sándor végzett theológus lett a Főtiszt. Püspök ur által kirendelve s általam felhatalmazva a lelkesi teendők végzésére.

4. Tavaszi közgyűlésünk óta a tanítói karban a következő változások történtek: hozzájárultam s felhatalmazást adtam arra nézve, hogy Bulbuk Ilona volt pósálakai tanítónő Mezőtelegden, Széles Erzsébet volt nyüvedkügpusztai tanítónő Örvénden, Tunyoghi Etelka volt örvéndi tanítónő Nyüvedkügpusztán, Kelemen Etelka, Incze Ilona, Ujváry Eszter, Tatár Erzsébet és Tatár Ilona okleveles tanítónők Nagyváradon, özv. Balogh Sándorné Grunner Ilona Biharon a IV ik tanítói állásra, Fábri Jenő tanítóképző évfolyamot sikerrel elvégzett tanítójelölt Pósálakán, Sipos Pál okleveles tanító, továbbá Barcsa Mihály tanítói oklevéllel rendelkező lelkész a siteri református egyházközségben az 1929—30. iskolai évben, mint ideiglenes helyettes tanítók működhessenek.

Bagits Lajos volt biharfélegyházi okleveles tanítónak, továbbá Bódis Ágnes szintén okleveles tanítónőnek bihar-

püspöki i rendes tanítóvá választását, amely különben tárgysorozatunk külön pontja alatt már letárgyalatott, egyházmegyei közgyűlésünk utólagos jóváhagyása reményében, mivel a választást a törvénnyel megegyezőnek találtam, megerősítettem.

Az ideiglenes minőségben alkalmazott tanítóknak nagyszáma míg egyfelől szomorúan mutatja a tanítói hiányt, másfelől kétségtelen jele annak, hogy sokszor a többszöri pályázati hirdetés egyházközegeink szűkkeblű magatartásai miatt meddő marad s a megüresedett állást több egyházközségünkben éppen emiatt nem tudják rendes tanítóval betölteni.

5 Jelentem a közgyűlésnek, hogy Balajthy Jenő tanácsbíró ur 16 1929. számú egyházmegyei közgyűlésünk határozatához hiven a pelbárthidai ref. egyházközség adminisztrálását tovább folytatva, a helyszinre a biharpüspöki i gondnokkal kiszállt s ott a gondnok és presbyterválasztást törvényszerűen megejtette. Sajnos, ezek után sem állott be ezen egyházközségünkben a békesség s nem indulhatott meg törvényes mederben a munka, mivel a megválasztott gondnok és presbyterok rövid működésük után, hivatkozással arra, hogy nem hajlandók magukat a feloszlatott presbyterium tagjai részéről lépten nyomon érő megtámadtatásnak kitenni, állásukról egy presbyter kivételével lemondtak. Minthogy az 1929–30. évre választói névjegyzéke nincs az egyháznak, mert az egyházi tartozásokat a törvényes határidőn belül az egyháztagok nem fizették be, így új választást elrendelni nem lehetett. Egyszóval a pelbárthidai egyházközség ma presbyterium nélkül áll. Kérem a közgyűlést, találja meg az utját módját, hogy ezen egyházközségünk további kormányzása miképpen történjék?

6. A paptamási i egyház presbyteriumával egyházmegyei közgyűlésünknek 8–1929. 6-ik pont alatti határozatát közölve nyomtatékosan felhívtam a lelkészi díjlevélnek csonkítatlan kiadására s ennek alapján a lelkészi állás betöltése körüli teendők megtételére. Nevezett presbyterium az egyházmegyei közgyűlés határozatát s az esperesi felhívást semmibe sem véve, a lelkészi díjlevél csonkítatlan kiadását ismételten megtagadta. Az esperesi vizitálás alkalmával, melyet szándékosan vasárnapi napra tűztem ki, alkalmi beszéd keretében igyekeztem a lelkekre hatni s utánna

Könyves János tanácsbíró, dr Bodnár Gábor beszolgáló lelkészek által megpróbáltuk a presbyteriumban a lelkészi díjlevél ügyet rendezni, de a presbyterium makacssága miatt hiába való volt minden fáradozásunk. Időközben dr Bodnár Gábor beszolgáló lelkész ur, hivatkozással arra, hogy ezen egyházközséget közel egy éve adminisztrálja s továbbá, hogy emiatt saját gyülekezetét elhanyagolni nem hajlandó, a beszolgáló lelkészi állásról való felmentését kérte. Indokai alapján a felmentést megadtam s folyó év október 1 iki joghatállyal kezdődőleg Gyökössy József hegyközsáldobágyi lelkészt bízam meg a paptamási i ref. egyházközség adminisztrálásával. Így a lelkészi állás ezen egyházközségünkben több mint egy évi vajudás után még mindég betöltetlen. Kérem a közgyűlést, hozzon határozatot arranézve, hogy a paptamási i lelkészi állás minél rövidebb idő alatt miként töltsék be s továbbá fent tartja-e azon régebbi határozatát, hogy a fent már ismertetett magatartása miatt a presbyteriumot feloszlatja?

7. Nyüvedi egyházközségben az esperesi vizilálás alkalmával, amidőn Könyves János tanácsbíró ur alkalmi beszédet tartott, igyekeztünk a lelkészi díjlevél-ügyet rendezni, amely bár a hivek részéről mutatkozott jóindulat, teljes megoldásra nem vezetett. Kétségtelen, hogy ezen egyházközségünkben kezd a jobb érzés megnyilatkozni a hieknél s reményünk lehet arra, hogy a közeljövőben az új lelkész vezetése mellett az egyházi élet a rendes kerékvágásba terelődik. Különben a lelkészi díjlevél ügye tárgysorozatunk későbbi pontjában külön tárgyalás alá kerül.

8. Amint méltóztattak már hallani, rendes évi jelentésem kapcsán érintettem a váradlessi agrársérelem ügyét, amelynél sajnos, nyugvópontra még mindig nem juthattunk, mivel a lessi községi lakosok a megyei agrárbizottság 5070—1929. számú határozata ellen felülvizsgálati kérelemmel éltek. Az egyházmegyei ügyész urat kértem és bízam meg, mint aki ezen sérelmes ügyünket nagy fáradsággal és lekiismeretességgel vezette, a további szükséges teendők megtételére. Minthogy ezen ügy folyamatban van, az eredményről csak tavaszi közgyűlésünkön tudok jelentést tenni.

9. Az egyházkerületi, továbbá az egyházmegyei tanítóképviselek megbízatása folyó évi december hó 31 én

lejárván, közgyűlésünk becses intézkedését kérem, hogy az egyházkerületi képviselők [két lelkészi, két világi] jelen gyűlésünk folyamán újabb három évre megválasztassanak, a négy tanítóképviselő megválasztása pedig még ez évben rendeltessék el.

Jelentésem tudomásulvételét s előterjesztéseim során a megfelelő intézkedések megtételét kérvén, kiváló tiszteletem kifejezése mellett vagyok

Élesd, 1929 november 13.

alázatos szolgája:

Vadai Béla,
esperes.

Az esperesi időszak jelentés kapcsán:

1. Közgyűlésünk őszinte részvétellel értesül Boross Zollán nagybányai egyházmegyei gondnok augusztus 12-én történt hirtelen haláláról s részvételét a társegyházmegyének jegyzőkönyvi kivonatban fejezi ki.

2. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy tavaszi közgyűlésünk óta egyházmegyéinkben segédlelkészi minőségben elhelyezést nyerlek: Szabó Géza Nagyváradon, Kovács Sándor Élesden, Keresztes Sándor Szalárdon.

3. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy a folyó iskolai évre helyettes tanítókul alkalmaztattak: Bulbuk Ilona Mezőtelegden, Széles Erzsébet Örvénden, Tunyoghy Etelka Nyüvedkügypusztán, Klemen Etelka, Incze Ilona, Ujváry Eszter, Tatár Erzsébet, Tatár Ilona Nagyváradon, özv. Balogh Sándorné Grunner Ilona Biharon a IV-ik tanítói állásra, Fábri Jenő Pósalakán, Sipos Pál és Barcsa Mihály tanítói oklevéllel bíró lelkész Siteren.

A nagyszámu tanítói állásnak helyettes tanerővel való betöltése kétségtelen jele annak a szomorú állapotnak, hogy egyházaink még ma is mereven elzárkóznak a tanítói fizetések egyházkerületileg

megállapított minimumának kiszolgáltatásától. Elkötelezi azért közgyűlésünk újból az összes egyházakat a törvényesen megállapított tanítói fizetések kiszolgáltatására.

4. Közgyűlésünk a pelbárthidai ujonnan választott presbytériumnak a lemondását nem fogadja el, mivel téves az előző presbytériumnak az az állásfoglalása, hogy ők még ma is törvényes presbyterek, mert a múlt évi őszi közgyűlésünk az egész presbytériumot feloszlatta, amit természetesen nem változtathat meg a fegyelmi bíróság enyhébb vagy szigorubb ítélete. Fegyelmi és anyagi felelősség mellett elkötelezi azért közgyűlésünk az ujonnan és törvényesen megválasztott presbytériumot az egyházi ügyek tovább vitelére s presbyteri tisztségöknek becsületes és békés betöltésére.

5. Közgyűlésünk megdöbbenéssel értesül a paptamási-i egyház presbytériumának törvényellenes, a felettes egyházi hatóság rendelkezéseivel, az egyházi törvény rendeleteivel szembehelyezkedő, különösen a lelkeszi díjlevél csonkítatlan kiadását megtagadó magatartásáról és ezért az E. T. I. t.-c. 47. §-a alapján az esperesi jelentésben foglalt indokolás figyelembevételével nevezett presbytériumot feloszlatja s az új választás megejtésének mielőbbi keresztülvitelére az esperest felhívja, a presbyterek ellen pedig a fegyelmi eljárás megindítását elrendeli. — Egyben felir az Egyházkerülethez és a Kerület által a Zsinathoz, hogy az egyházközsegeket a jogerős díjlevelek kiadására kényszerítse s általában a díjlevelek ügyét rendezze.

6. A nyüvedi egyház lelkeszi díjlevélnek ügye külön pont alatt tárgyalatván, az idevonatkozó javaslat ott fog megjelenni.

7. Közgyűlésünk a váradlessi agrársérelem ügyében esperes intézkedéseit helybenhagyólag tudomásul veszi.

8. Egyházmegyénk részéről egyházkerületi képviselőkül közgyűlésünk kiküldi rendes tagokul: Tarnóczi Lajos és dr Bodnár Gábor lelkészi, Udvarhelyi Béla és dr Sarkady Sándor világi tagokat. Lelkészi póttagokul: Könyves János és Balajthy Jenő; világi póttagokul: Bartos Adorján és dr Soos István urakat, kiknek megbízatásuk 1930 január 1-től 1932 december 31-ig tart. Az egyházmegyei tanítóképviselők választására a szavazást dec. 31-i határidővel elrendeli.

73. szám. Egyházmegyei pénztárnok jelenti, hogy a tavaszi egyházmegyei közgyűlés 12. számú határozatában esperesi káplántartás címén a folyó évi költségvetésbe felvett 30,000 Leit. Ezen tétel beállítását indokoltá tette az, hogy a bihari egyházmegye esperesi káplánja államsegélyt nem kap. Nevezett 30,000 Lei beállításával a költségvetésben 19,291 Lei hiány mutatkozott. Ezen összeg beállításával kapcsolatban határozatott, hogy ha az ismételt sürgetésre sem kapná meg az esperesi káplán az államsegélyt, a mutatózó hiány lárgyában az őszi egyh.-megyei közgyűlés fog határozni.

A sok utánjárásnak meglelt aztán az az eredménye, hogy az állam pénzlára Oroszlán István esperesi káplán részére folyó év január 1-től április 1-ig utalta az államsegélyt. Április 1-től Oroszlán István nagyváradi segédlelkész lett s az ulódjául kirendelt Nits István már nem kapta az államsegélyt, mivel a megfelelő vizsgával nem rendelkezett. Így április 1-től szeptember 1-ig, vagyis míg Nits Istvánt fel nem váltotta Kovács Sándor, ki a megfelelő képesítéssel már rendelkezik, a kongrua folyósítása szünetelt. Most már szept. 1-től ismét folyósítatik. Ezek szerint az esperesi káplán államsegély ügye rendben van.

Amde esperes urnak az az óhaja, hogy kápláni ellátás címén az egyházmegye állítson be a költségvetésbe

havi 2000, vagyis évi 24,000 Leit és az évi elszámolás is ilyen értelemben történnék meg.

Vagyis, január 1-től április 1-ig, mivel a kápláni kongrua folyósíttatott, ellátásra számoltassék el 6000 Lei. Április 1-től szeptember 1-ig, mivel kongrua nem folyósíttatott, a költségvetésbe beállított 30,000 Leinek nevezett hónapokra eső része (havi 2500) 12,500 Lei és szeptember 1-től az év végéig ismét a havi 2000 Lei, vagyis 8000 Lei. Ezek szerint az előirányzott 30,000 Leiből kifizetelnék esperesnek 26,500 Lei. Az ezek után fennmaradt pénzlári hiány 15,791 Lei pótkivetés útján fedeztessék, vagyis minden egyház lélekszáma után még ez évben befizetne 50—50 banit.

Egyházmegyei közgyűlés a jelentést tudomásul veszi. Az esperesi káplán ellátására megszavazza a havi 2000 Leit, ezek alapján az előterjesztésben foglalt elszámolást helyesnek tartja, ami a hiányokat illeti, a kisebb rész ezévben vetlessék ki, a többlet pedig a jövő évi költségvetésbe állíttassék be, amelynek elosztását a pénztárnokra bizza.

74. szám. Tárgyaltatott egyházmegyénk 1930. évi költségelőirányzata a következő előterjesztés szerint:

A) Szükséglet.

I. Személyi:

1. Esperes tiszteletdíja	---	---	---	6,000	Lei
2. Esperes utazási költségére	---	---	---	2,000	"
3. Ügyész tiszteletdíja	---	---	---	1 000	"
4. Pénztárnok tiszteletdíja					
[5500+1000]	---	---	---	6,500	"
5. Jegyzők tiszteletdíja (à 600)	---			2,400	"
6. Számvevőszéki elnök tiszteletdíja				700	"
7. Számvevők tiszteletdíja (à 500)	---			2,000	"
8. Esperesnek káplántartásra	---			24,000	"
Összesen:				44 600	Lei

II. Dologi kiadások:

1. Esperesi iroda szükségletére	---	4,000	Lei
2. Élesdi esperesi iroda fűtése, világítása	---	2,000	"
3. Nagyváradi esperesi iroda bére és fűtése	---	3,000	"
4. Nagyváradi esperesi irodaszolga bére	---	1,440	"
5. Hivatalos levelezés portója	---	500	"
6. Adóra	---	200	"
Összesen:			11,140 Lei

III. Napidijak:

1. Egyházlátogatók költségeire	---	3,500	Lei
2. Iskolalátogatók költségeire	---	2,500	"
3. Kerületi képviselők költségeire	---	1,500	"
4. Révi missziói segély	---	200	"
5. Elköltött tőke visszafizetése	---	16,300	"
6. Birósági és egyéb napidijakra	---	3,500	"
7. Jegyzőkönyvek nyomtatása	---	17,000	"
8. 1929. évi pénzt. hiány fedezésére	---	7,478	52,178 Lei
Összes szükséglet:			107,918 Lei

B) Fedezet.

1. Közigazgatási járulék 46,709 lélek után (à 2 lei)	---	93,418	Lei
2. Négyyszeri perselypénz	---	600	"
3. Változás és bekebelezés	---	500	"
4. Kölcsönök kamataiból	---	2,000	"
5. Betétek kamataiból	---	200	"
6. Nyomtatványok árából	---	2,500	"
7. Jegyzőkönyvek árából	---	6,000	"
8. Birságból	---	1,500	"
9. Egyházmegyei alapok 1% os kezeléséből	---	1,000	"
Összesen:			107,718 Lei
Szükséglet	---	107,918	Lei
Fedezet	---	107,718	Lei
Előirányzott hiány	---	200	Lei

Egyházmegyei közgyűlésünk az 1930. évre előterjesztett költségelőirányzatot tudomásul veszi és azt elfogadja.

75. szám. Tárgyaltatott a nyüvedi ref. egyházközség lelkészi állásának díjlevele.

Egyházmegyei közgyűlésünk az E. T. I. tc. 15. szakasz e) pontja és az 56. §. k) pontja alapján tárgyalás alá vevén a Tunyogi János nyüvedi beszolgáló lelkész vezetése alatt a nyüvedi presbytérium 1929. november hó 7-én elfogadott és az E. T. II. tc. 6. §. d) pontja alapján módosított díjlevelet, konstátálja a régi és az új díjlevél összehasonlításából, hogy az új díjlevél nem tartalmazza javadalm megcsontítását, sőt bizonyos mértékben jobb javadalmat tüntet fel, azt egész terjedelmében elfogadja, jóváhagyja és jóváhagyási záradékkal ellátva az egyházkerületi közgyűléshez a régi díjlevéllel együtt felterjeszteni rendeli. Tekintettel azonban arra, hogy az E. T. I. tc. 43. §-a névszerinti szavazással rendeli el a díjlevelek megállapítását és tekintettel arra, hogy ez a nyüvedi díjlevél megállapítása alkalmával nem vétetett figyelembe, az iratokat ennek pótlása végett a nyüvedi egyházközség presbytériumának visszaadni határozza. Egyben pedig megbizsa elnökséget, hogy az egyházkerület jóváhagyó határozata után a pályázat kiírása iránt a szükséges lépéseket megtenni sziveskedjék.

76. szám. Tárgyaltatott Nyeste István mezőtelki-i lelkésznek egyházmegyei számvevői tisztségéről való lemondása.

Egyházmegyei közgyűlésünk Nyeste István egyházmegyei számvevői tisztségéről való lemondását az általa felhozott okoknál fogva elfogadja. Több évi hűséges, odaadó munkásságáért hálás köszönetet mond. A megüresedett számvevői állásra egyhangulag Kovács Antal hegyközpályi-i lelkészt megválasztja.

77. szám. Tárgyaltatott a számvevőszék jelentése a hegyközpályi-i, hegyközszáldobági, nagyszántói, pelbárthidai, pósalakai, mezőtelki-i és nyüvedi egyházak 1928. évi zárószámadásairól.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számvevőszék jelentése alapján a hegyközpályi-i, hegyközszáldobági és nagyszántói egyházak számadásait jóváhagyja, a pelbárthidai egyház számadását csak abban az esetben hagyja jóvá, ha gondnok a mintegy 30 drb cementeszsák árával számvevőszéknek elszámol. A pósalakait pedig akkor, ha számvevőszék a pósalakai egyház 1929-ik évi gondnoki naplójából meggyőződést szerzett arról, hogy a lelkész az egyháztól felvett összes kölcsönöket kamataival együtt visszafizette az egyház pénztárába. A számadásaikat még mindegyikig be nem terjesztő mezőtelki-i és nyüvedi egyházakat pedig utasítja, hogy számadásaikat folyó évi december 15-ig terjesszék be az esperesi hivatalhoz.

Hitelesítették Nagyváradon, 1929. évi november hó 25-én.

Vadai Béla,

esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,

egyhm. gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Török Győző,

Baka Béla,

egyhm. tanácsbírák.

Birósági ügyek

[1929 november 19-én.]

Időszaki tanács megalakítása.

78. szám. A bíróság teljes ülésében Telegdi József gondnok, mint a bíróságnak hivatalra nézve idősebb világi elnöke felhívja a bíróságot az E. T. 5. t.-c. 13. §-a alapján az időszaki tanácsnak az 1930-ik évre való megalakítására.

A bíróság az időszaki tanácsot az 1930-ik évre az elnökség elnöklete alatt a következőleg alakítja meg: Rendes tagok Balajthy Jenő lelkészi, Udvarhelyi Béla és dr. Sarkady Sándor világi tanácsbírák. Póttagok: Könyves János és dr. Bodnár Gábor lelkészi, dr. Ujfalusi Sándor világi tanácsbírák.

79. szám. Tárgy: Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántortanító fizetési felebbezési ügye.

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántortanítónak fizetési felebbezési ügyére vonatkozó iratok átvizsgálása után és az adatok megismertetése alapján alólirott napon tartott ülésében a következő végzést hozta:

VÉGZÉS:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság Kiss Béla paptamási-i ref. tanító szóbeli előadása alapján megállapítja, hogy a Zsigó Károly volt paptamási-i, jelenleg Debrecen, Nyilas-telepi lakos fizetési felebbezési ügyében

33—1929. sz. a) hozott részitéletének úgy a paplamási-i presbitérium, mint Kiss Béla paplamási-i tanító eleget tett, amennyiben az előbbi tandíj-hátralék címen követelt 1000 Leit, Kiss Béla pedig 1200 Leit, mint beruházási költséget Zsigó Károlynak megfizetett. Panaszosnak a fájárandóság iránti igénye tárgyában azonban, minthogy a csatolt iratokból nem állapítható meg, hogy az egyház felelős-e a követelt fáért, a bíróság végleges végzést nem hozhatott, hanem utasítja Zsigó Károly tanítót, hogy dijlevelét és a pályázati hirdetést, melynek alapján megválasztott, csatolja be s utasítja a beszorgáló lelkészt annak megállapítására, milyen kötelezettséget vállalt a polgári község az egyházzal szemben, illetve milyen alapon szolgáltatta ki a tanítók fájárandóságát.

INDOKOLÁS:

Zsigó Károlynak a paplamási-i egyházzal szemben fájárandóság iránti igényét a bíróság nem tudta kétségtelenül megállapítani, mert, bár a kért községi bizonyítvány beérkezett s aszerint a f iskolai és nem polgári évre, — mint a tanítónök nyilatkozata állítja, — adatott és e bizonyítvány „járandóságot” és nem segélyt „ajutor” említ, tehát amit meg kell fizetni, de a csatolt iratokból nem látszik tisztán, milyen volt a jogviszonya egyfelől Zsigó Károlynak az egyházzal, másfelől az egyháznak a községgel szemben, aminek tisztázása végett a fentemlített ügyiratok beszerzése a végleges végzés meghozatalához nélkülözhetetlenül szükséges.

80. szám. Tárgy: Szentimrey Dániel hegyközujlaki ref. lelkész felebbezése a presbitérium 49—1929. sz. határozata ellen.

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, Szentimrey Dániel hegyközujlaki ref. lelkész panaszosnak, a hegyközujlaki egyházközség panaszlott ellen terménymegváltási összegnek a költségelőirányzatba beállítása és megítélése iránt indított ügyében alólirott napon és helyen tartott ülésében Udvarhelyi Béla világi tanácsbíró-előadó, miután az ügyet, a vonatkozó iratok alapján kellőképen ismertette, a következőleg

ITÉLT:

A bihari ref. egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, kötelezi a hegyközujlaki ref. egyházközség panaszlottat, hogy Szentimrey Dániel lelkész díjlevelében megállapított 30 mm. kétszeres buza megváltási ára fejében 9000 leít állítson be az 1929. évi költségelőirányzatba, illetve tekintettel arra, hogy ezen kifizetés már esedékessé vált, ezen 9000 leít 15 nap végrehajtás terhe alatt neki fizesse meg. Ezen megváltási összeg természetesen nem befolyásolhatja a következő évi megállapodásokat.

INDOKOLÁS:

Az iratok mellett elfekvő lelkészi díjlevelben a 30 mm. kétszeres buza 1. tétel szám alatt kifüjtetve van: ennek egyoldalu megtagadása, szemben a lelkész felebbezésével, elfogadható nem volt, azért, mert a kétoldalu szerződés a szerződő feleknek törvényt szab, csak a közös egyezéssel helyezhető hatályon kívül. Ezen felül az E. T. I. tc. 115. §-a szerint a kikötött járandóságok semmi módon és címen nem szállíthatók egyoldalulag alá, jelen esetben annál kevésbé, mivel a megváltási ár a forgalmi értéknél ténylegesen kevesebb.

81. szám. Tárgy: Czina Sándor hegyközujlaki ref. tanító felebbezése a presbyterium 49—1929. számú határozata ellen.

A bihari ref. egyházmegyei közigazgatási bíróság Czina Sándor hegyközujlaki ref. tanító panaszosnak a hegyközujlaki ref. egyházközség panaszlott ellen 20 mm. kétszeres buza illetményének 14,000 leiben leendő megváltása iránt indított ügyében alulirott napon és helyen tartott ülésében a következőleg

I T É L T :

Az egyházmegyei közigazgatási bíróság a törvényes határidőn belül beadott felebbezést elutasítja s a hegyközujlaki presbyterium 49—1929. számú határozatának a tanító buzajárandóságának megváltására vonatkozó intézkedését jóváhagyja.

Panaszlott egyházközséget felhívja, hogy a tanító részére az elmúlt évekről hátrányban maradt illetmény tartozását haladéktalanul fizesse meg.

Panaszos tanítót pedig értesíti, hogy fizetésének az egyházkerület által megállapított minimumra leendő kiegészítése iránt az eljárást jogában áll külön úton folyamatba tenni. Lelkészt felhívja, hogy a tanító díjlevelének eredeti példányát esperes urhoz terjessze fel.

Esperes urat pedig megkeresi, hogy a szükséges eljárást sziveskedjék folyamatba tenni, hogy a díjlevél úgy alakilag, mint tartalmilag érvényes és a rendelkezéseknek megfelelő legyen, egyben sziveskedjék intézkedni, hogy nevezett tanító jövedelméről készített kimutatásban a buzailletmény megváltása címén beállított 14,000 lei helyett a 10,000 lei megváltási ár tüntetessék ki.

INDOKOLAS:

Elutasítandó volt a beadott felebbezés azért, mert azon az alapon, hogy össz-fizetése nem éri el a tanítónak az egyházkerület által megállapított minimumot, nincs joga a 20 mm. buza megváltási ára fejében mm.-ként 700 leít követelni akkor, mikor a díjlevél határozottan jogot ad az egyházközségnek, miszerint a 20 mm. kétszeres buzát minden évben tetszése szerint, vagy természetben, vagy a szeptember havi árfolyam szerinti árban szolgáltatassa ki, ugyanazért a felebbezést elutasítani és a presbyterium erre vonatkozó intézkedését jóváhagyni kellett. Minthogy azonban a becsatolt iratokból megállapítható, hogy a tanító fizetése a minimumon jóval alább áll, felhivandónak találtatott panaszos arra, miszerint kiegészítés iránti igényét külön indított eljárás során kérelmezheti, valamint utasítandó volt az egyházközség arra, hogy a panaszos tanító részére az előző évekről hátrányos tartozásokat haladéktalanul fizesse ki.

A díjlevél sem az egyházmegye, sem az egyházkerület által jóváhagyva nem lévén, lelkész az eredeti díjlevél beletjesztésére utasítandó, esperes ur pedig a szükséges eljárás megindítására, valamint a tanító jövedelméről készített kimutalás helyesbitésére megkeresendő volt.

82. szám. Tárgy: Szilágyi István mezőteleghi egyháztag felebbezése egyházi adókivetés ellen.

V É G Z É S:

Egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság, figyelembe véve Szilágyi István egyháztag jelenlegi anyagi helyzetét, az 1929. évi egyházi adóját 300 leiben állapítja meg.

83. szám. Tárgy: Lovass György és társai nyüvedi egyháztagok panasza Paulik Béla volt nyüvedi lelkész ellen, az egyházközség pénztárából illetéktelen összegek felvétele miatt (az Em. 39—1929. számú fegyelmi bírósági végzése).

V É G Z É S :

Mivel az 1929. évi november hó 7-én felvett és a panaszosok által is aláírt jegyzőkönyv bizonyossága szerint panaszosok a panasz visszavonták, így a panasz visszavonását a fegyelmi bíróság tudomásul veszi és ebben az ügyben a további eljárást megszünteti.

Vadai Béla,
egyházi elnök.

Telegdi József,
világi elnök.

Vargha László,
egyházmegyei jegyző.

Hitelesítették Nagyváradon, 1929. évi november hó 25 én:

Vadai Béla,
esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,
egyházm. gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Török Győző,

Baka Béla,
em. tanácsbírák.

